

**Anna-Kaisa Ek**

**KULTTUURIYMPÄRISTÖKASVATUKSEN PAIKKA  
Brinkhallin kartano kokemuksellisena kulttuuriperintökohteena**



**Pro Gradu -tutkielma**

**Jyväskylän yliopiston**

**Taiteiden ja kulttuurintutkimuksen laitos**

**Taidekasvatus**

**Kevät 2011**

## JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department
Tekijä – Author Anna-Kaisa Ek	
Työn nimi – Title Kulttuuriympäristökasvatuksen paikka - Brinkhallin kartano kokemuksellisenä kulttuuriperintökohteena	
Oppiaine – Subject Taidekasvatus	Työn laji – Level Pro Gradu
Aika – Month and year Helmikuu 2011	Sivumäärä – Number of pages 87 + Liitteet 24
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tarkastelen tutkielmassani Turun Kaksikerrassa sijaitsevan Brinkhallin kartanon kulttuuriympäristökasvatustoiminnan kehittämistä. Tutkimustehtäväni on selvittää miten kävijät kokevat Brinkhallin kartanon ja miten kartanon toimintaa voitaisiin kehittää paremmin vastaamaan yleisön odotuksia. Olen aloittanut tutkimuksen ollessani korkeakouluharjoittelijana Brinkhallin kartanossa kesällä 2008. Harjoittelijana laadin kävijäkyselyn kartanoon, jossa tiedusteltiin kävijöiden kokemuksia kartanon alueesta kulttuuriperintökohteena. Kävijäkyselyn analyysissä käytän hermeneuttis-fenomenografista tutkimusotetta. Esteettisen kokemisen teorit toimivat teoreettisena viitekehyksenä ja ohjaavat analyysiä. Valmistuttuaan tutkimuksen on tarkoitus auttaa Brinkhallin kartanon kulttuuriympäristökasvatustoiminnan kehittämisessä.</p> <p>Aluksi käsittelen kulttuuriympäristökasvatusta toimintana, joka tarjoaa ihmisille työkaluja käsitellä niin luonnon kuin rakennettua ympäristöä. Käsitteemme ympäristöistä ja ympäröivästä maailmasta ovat kulttuurisesti muodostuneita. Ihmisen toiminta näkyy niin rakennetuissa kuin luonnonympäristöissä. Kulttuuri vaikuttaa siihen, miten koemme ihmisen toiminnan vaikutukset ympäristöissä ja miten arvotamme niitä. Näen kaikki toimintaympäristömme tästä syystä kulttuurisina ympäristöinä. Kulttuuriperintökasvatuksen tehtävä on tarjota ihmisille keinoja havaita ja nostaa esille erilaisten ympäristöjen arvotuksien muodostumista ja sekä antaa mahdollisesti keinoja arvottaa ympäristöä uudelleen. Ekologiset sekä (rakennus-) ja luonnonsuojelulliset arvot ovat osa kulttuuriympäristökasvatusta. Niiden avulla voidaan turvata ympäristöjen säilymistä ja toisaalta edistää ympäristöjen arvojen kokemista.</p> <p>Ympäristö vaikuttaa oppimiskokemukseen, joten kulttuuriperintökohteissa oppiminen on kokemuksellista ja kokonaisvaltaista. Siksi kulttuuriperintöoppimiseen liittyy olennaisesti mm. Iso-Britanniassa toimivan, the National Trustin, kohteissaan käyttämän tekemällä oppimisen kasvatusideologia. Tekemällä oppimisen tavoitteena on saada vierailija luomaan henkilökohtainen suhde kohteeseen. Brinkhallin kartanossa on jo nyt kulttuuriympäristökasvatustoimintaa, kuten talkoita ja luentoja, mutta tällaista toimintaa voidaan lisätä ja sen muotoja muuttaa. Ratkaisuksi ehdotan mm. yhteisöllistä ja taiteellista toimintaa sekä perinteisen historiallisen opastuksen kehittämistä. Toiminnalliset ja yhteisölliset metodit ovat Brinkhallissa vähäisiä ja usein niitä tarjotaan vain rajatuille ryhmille, joten näitä toimintatapoja on syytä kehittää ja kasvattaa.</p> <p>Tutkimuksen keskeisimpiä johtopäätöksiä on se, että kävijäkyselyn perusteella Brinkhallin kartanossa vierailleille keskeistä on kartanosta saatu kokemus. Tästä syystä vierailukokemuksesta voitaisiin kasvattaa erilaisilla kasvatustoimilla, joilla korostettaisiin kävijöiden henkilökohtaisen suhteen muodostamista Brinkhalliin.</p>	
Asiasanat – Keywords Kulttuuriympäristökasvatus, kulttuuriperintöoppiminen, ympäristökasvatus, ympäristön kokeminen	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

## Sisällysluettelo

1Johdanto.....	4
1.1Tutkimusongelma.....	4
1.2Kävijäkysely.....	5
1.3Kirjallisuus ja teoria.....	6
2Kulttuuriympäristökasvatus.....	8
2.1Kulttuuriympäristö.....	9
2.2Ympäristökasvatus.....	12
2.3Ympäristön kokeminen.....	14
2.4Ympäristökasvatusta kulttuuriperintökohteessa.....	18
2.4.1Mallia kulttuuriympäristökasvatuksen käytäntöihin.....	21
2.4.2Kokemuksellisuus.....	23
2.4.3Mielikuvat ja tarinat.....	25
2.4.4Ekologia.....	26
3Brinkhall.....	29
3.1Tilan historia.....	34
3.2Kulttuurikeskuksen toiminta.....	39
3.3Kävijäkysely Brinkhallin kartanosta kesällä 2008.....	41
3.3.1Kävijäkyselyn analyysi.....	42
3.3.2Kävijäkyselyn tuloksia.....	44
4Brinkhall kokemuksellisena kulttuuriympäristönä.....	47
4.1Miksi Brinkhallissa vierailaan?.....	48
4.1.1Hovimäki innostaa vierailemaan.....	52
4.2Ennako-odotusten vaikutus kokemukseen.....	54
4.3Miten kävijät kokevat Brinkhallin?.....	57
4.3.1Tunnelmallinen ja rentouttava.....	58
4.3.2Kerroksellisuudesta ja ränsistyneisyydestä.....	60
4.4Kerroksellisuus ja Brinkhallin tarinat.....	62
4.4.1Kerroksellisuuden esittäminen.....	64
4.4.2Kokemuksellisuus.....	66
4.5Kasvatus.....	67
4.5.1Tekemällä oppiminen.....	69
4.5.2Arvokasvatus.....	71
4.6Uusien asukkaiden yhteinen tila.....	73
5Miten Brinkhallin kartanon kulttuuriympäristökasvatustoimintaa voidaan kehittää?.....	76
5.1Kokemuksellinen oppiminen Brinkhallissa.....	78
5.2Haasteita.....	79
5.3Lopuksi.....	81
Lähteet.....	84
Liitteet.....	88
Liite 1: Brinkhallin kartanon kävijäkysely 2008.....	88
Liite 2: Brinkhallin kartanon kävijätutkimuksen laskennallinen analyysi.....	88
Liite 3: Brinkhallin kulttuuri- ja kulttuuriperintökeskus hankesuunnitelma 2007.....	88
Liite 4: Museoviraston lausunto.....	88

## **1 Johdanto**

Pro gradu tutkimukseni käsittelee Brinkhallin kartanoa kulttuuriympäristökasvatuksen paikkana. Brinkhallin kartano on Museovirastonkin suojelema kulttuuriperintökohde, jota hallinnoi Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö. Kartanon toimintaa kehitetään kulttuurikeskuksena. Sen toiminta-ajatukseseen kuuluu rakennuksiin ja maisemaan kohdistuvan tutkimuksen lisääminen.

Työskentelin korkeakouluharjoittelijana kartanossa kesällä 2008. Työhöni kuului opastuksia ja salivalvontaa. Tuolloin minua pyydettiin hahmottelemaan konkreettisia keinoja edistää Brinkhallin kokemuksellisuutta ja samalla hahmotella sen potentiaalisia pedagogisia tavoitteita.

Ennen Suomen Kulttuuriperinnön säätiön omistusta Brinkhallin kartanosta tehdyt tutkimukset ovat olleet vahvasti sidoksissa kartanon omistajiin ja etenkin sen nykyisen päärakennuksen rakennuttajan, Gabriel von Bonsdorffin persoonaan. Rakennuskannasta, tilan historiasta ja kartanon puutarhoista on kirjoitettu useammassa kokoomateoksessa<sup>1</sup>. Brinkhallista on kirjoitettu opinnäytetöitä, proseminaareja sekä muutama Pro gradu -tutkielma. Näistä ovat aiheiltaan omaa työtäni lähimpänä Turun yliopiston Kulttuurintuotannon ja maisemantutkimuksenlaitokselle tehdyt opinnäytetyöt.

Brinkhallin kartanolla ei ole ollut suunnitelmallista ympäristökasvatusstrategiaa. Kulttuuriperintökohteiden merkitys ympäristökasvatuksessa on huomattu ja niitä haluttaisiin hyödyntää muussakin kasvatustoiminnassa. Toisaalta kulttuuriperintökohteilla on tarve kehittyä lähestyttävämmäksi ja saada lisää vierailijoita. Kaksikertaan on hyväksytty uusi asemakaava pientalorakentamiseen. Sen toteutuminen ei ole täysin varmaa, sillä sitä on vastustettu. Lisärakentamisesta huolimatta Brinkhall tulee kohtaamaan uudenlaisia haasteita mm. kävijämäärien kasvattamisen ja uusien kävijöiden houkuttelemisen muodossa.

### **1.1 Tutkimusongelma**

Vuonna 2007 tehdyn hankesuunnitelman mukaan Brinkhallin kartano aikoo lisätä yhteistyötään Turun alueen korkeakoulujen kanssa sekä alueen erilaisten toimijoiden,

---

<sup>1</sup> Mm. Häyrynen, Maunu ”Suomalainen puutarha” 2001 ja Ruoff, Eeva ”Vanhoja suomalaisia puutarhoja” 2001 sekä Jutikkala & Nikander, Herrgårdar i Finland, 1941



kuten matkailukohteiden ja peruskoulujen, kanssa. Mm. Turun ammattikorkeakoulun taideakatemian opiskelijoiden kanssa pyritään yhteistyöhön kulttuurikeskustoiminnan sisältöjen tuottamisessa.<sup>2</sup> Suunnitteilla ei varsinaisesti ole keinoja, joilla kehittää kartanon sisäisiä rakenteita, toimivuutta retkikohteena, nähtävyytenä tai kokemuksen ja oppimisen paikkana. Siksi kysynkin millaista kulttuuriympäristökasvatustoimintaa Brinkhallin kartanossa on tällä hetkellä ja miten sitä voitaisiin kehittää?

Lähden avaamaan kysymystä pohtimalla mitä kulttuuriympäristökasvatus on ja mitä se voi olla kulttuuriperintökohteessa. Tekemäni kävijätutkimuksen avulla selvitän kävijöiden kokemuksia Brinkhallin kartanosta kulttuuriperintökohteena. Analysoin Brinkhallin vahvuuksia ja heikkouksia vierailukohteena ja tuon esiin mahdollisuuksia, joita voitaisiin käyttää hyväksi kulttuuriympäristökasvatustoiminnan kehittämisessä. Kehittämisehdotuksiin esimerkeiksi haen toimiviksi todettuja käytäntöjä Ruotsissa toimivan Riksantikvarieämbetetin ja Iso-Britanniassa toimivan the National Trustin ylläpitämistä kulttuuriperintökohteista. Neljännessä luvussa kommentoin millaisia haasteita Kaksikerran mahdollisesti muuttuva ympäristö asettaa Brinkhallille ja miten näihin voidaan reagoida. Tutkimukseni voi valmistuttuaan toimia ikään kuin kulttuuriympäristökasvatuksellisenä ohjelmaehdotuksena Brinkhallin kartanolle.

## 1.2 Kävijäkysely

Tutkimukseni on tapaustutkimus. Olen aloittanut materiaalin keräämisen osallistuvalla havainnoimisella työskennellessäni korkeakouluharjoittelijana<sup>3</sup> kartanossa kesällä 2008, jolloin toteutin pohja-aineistona käyttämäni kävijätutkimuksen Brinkhallin kartanossa. Lomaketutkimuksella keräämälläni osin kvantitatiivisella aineistolla pyrin määrittelemään kartanon nykyistä kävijäprofiilia ja tulkitsemaan kävijöiden kokemuksia Brinkhallin kartanon alueella. Otanta (121kpl) on satunnainen, mutta oletan sen kuvaavan kävijäkuntaa. Suhteessa kävijämäärään, jonka arvellaan olevan 5000 koko kesältä, kävijäkyselyn otos jäi pieneksi. Täysin tarkkaa tietoa kävijöistä kesältä 2008 ei ole.

Analysoin kävijäkyselyn monimenetelmäisesti, sillä sen antama informaatio ei olisi auennut pelkällä kvantitatiivisella analyysillä. Kävijäkunnan rakenteen määrittämisen osalta käytän perus- ja ristiintaulukointia. Kävijäkyselyn analyysissä olen ottanut

---

<sup>2</sup> Liite 3, Brinkhallin kulttuuri- ja kulttuuriperintökeskus hankesuunnitelma 2007, 2-4, 9-12

<sup>3</sup> Työhöni kuului mm. opastuksia ja salivalvontaa.

hermeneuttis-fenomenografisen tutkimusotteen voidakseni kuvata Brinkhallissa vierailevien kokemuksia. Tämä lähestymistapa sallii vastauslomakkeiden käsittelemisen kokonaisina. Käytin työvälineinä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ja teemoittelua kokoamaan vastausten samankaltaisuuksia ja toistuvia vastauksia. Yleensä käyttämiäni metodeita käytetään pidempiin teksteihin, mutta nämä eivät vaadi tekstiltä esimerkiksi juonellisuutta, kuten monet muut kirjoitetun aineiston analyysimetodit.

Koska yksi tutkielmani kantava ajatus on, että ympäristön arvotukset muokkautuvat historiallisessa ja sosiaalisessa kontekstissa, käsittelen myös sitä miten ja millaisia tarinoita Brinkhallista voidaan jakaa. Näen, että kävijöiden kokemuksia ohjaavat mielikuvat ja tarinat, joita heille luodaan ennen vierailua ja sen aikana. Mielikuvat voivat syntyä oman henkilöhistorian pohjalta tai sen mukaan mitä kohteesta saa tietää. Esimerkiksi moni Brinkhallissa käyvä haluaa vieraillla *Hovimäki* -tv-sarjan maisemissa. Osalle heistä tv-sarjan hahmot eivät ole sepitettä, vaan he olettavat, että tv-sarja on luotu kartanon ja sen asukkaiden historian pohjalta. Tarinat, joita Brinkhallista kerrotaan mainostuksen avulla ja kävijöiden vieraillessa kartanossa vaikuttavat mielikuviin joita siitä syntyy.

### **1.3 Kirjallisuus ja teoria**

Tutkimukseni, joka koskee kartanoympäristöä oppimisen ja kokemisen paikkana on ensimmäinen laatuaan Brinkhallin kartanosta. Käsittelen Brinkhallin aluetta kokemusten herättäjänä erityisesti esteettisen kokemisen ja ympäristöestetiikan teorioiden avulla. Niissä keskustellaan rakennetusta ja luonnonympäristöstä saadusta esteettisestä kokemuksesta ja niiden arvottamisesta. Vierailijoiden kokemuksen kehittämistä ja kokemuksen arvottamista hahmottelen myös ympäristökasvatuksen, kulttuuriperintökasvatuksen ja taidekasvatuksen teorioiden pohjalta. Tämänhetkisissä keskusteluissa ympäristö- ja kulttuuriperintökasvatus lähestyvät toisiaan ja niissä on ollut keskeistä ympäristön vaikutus oppimiskokemukseen. Taidekasvatuksen nostan esille pohtiessani keinoja ympäristökokemusten käsittelyyn. Otan lyhyesti kantaa myös ennakkokäsitysten luomiseen kohteesta ja niiden vaikutukseen kokemuksessa. Tällä hetkellä kulttuuriympäristökasvatuksen teoria muotoutuu koko ajan. Sen terminologia ja osa-alueet ovat vielä vakiintumattomia, joten niitä on mielekästä hahmotella.

Lähden työssäni samankaltaisesta ajatuksesta, kuin the National Trustilla on toimintansa pohjalla: kävijöiden mielenkiinto (kulttuuriperintö-/ympäristö- tai luonnon) kohdetta

kohtaan lisääntyä, kun he saavat siitä positiivisia kokemuksia. Kun kävijä luo henkilökohtaisen suhteen paikkaan hänen kiinnostuksensa sen ja muiden samankaltaisten paikkojen ylläpitoon ja kunnostukseen kasvaa.<sup>4</sup> Käytän esimerkkeinä the National Trustin kohteiden toimintatapoja, sillä Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö sanoo internetsivustollaan, että etenkin perustamisvaiheessa the National Trust on ollut sen toiminnan esikuva. Vaikka molempien toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön, näitä verrattaessa täytyy pitää mielessä, että the National Trust omistaa noin 350 erilaista kohdetta<sup>5</sup>, kun Suomen Kulttuuriperinnön Säätiöllä vierailukohteita on kaksi. Säätiöiden jäsenmäärissäkin on valtava ero.

Teoriaosuudessa käsittelemäni ympäristön kokemista ja kulttuuriperintökohdetta kokemisen ympäristönä. Yhtäältä pohdin tietoa ympäristön esteettisen arvostamisen osana ja sen merkitystä kokemukseen. Allen Carlson käsittää tiedon olennaisena osana ympäristön oikeanlaista arvostamista<sup>6</sup>, kun taas mm. Arnold Berleantin mukaan ympäristön kokeminen johdattaa kokijan sen arvostamiseen ja siihen sitoutumiseen<sup>7</sup>. Käytän teoriaosuutta samalla metodologisena viitekehyksenä pohtiessani kulttuuriympäristökasvatuksellisia käytännön ongelmia ja niiden ratkaisuja Brinkhallin kartanossa.

---

<sup>4</sup> The National Trust, 2004, 2

<sup>5</sup> ”What we do”. The National Trustin www-sivu: < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-trust/w-thecharity/w-thecharity\\_our-present/w-what\\_we\\_do.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-trust/w-thecharity/w-thecharity_our-present/w-what_we_do.htm) > 9.12.2009

<sup>6</sup> Carlson 1992, 114-116

<sup>7</sup> Berleant, 1992, 166

## 2 *Kulttuuriympäristökasvatus*

Kulttuuriympäristökasvatuksen avulla etsitään keinoja ohjata ihmisiä ymmärtämään muuttuvaa ympäristöä paremmin, siihen vaikuttaneita ilmiöitä sekä sen arvostukseen ja arvottamiseen vaikuttavia tekijöitä. Alueet ja paikat viestivät arvoista ja luovat mielikuvia. Kulttuuriympäristökasvatuksen tehtävinä voivat olla paikallisidentiteetin ja paikan arvostuksen kehittäminen. Näen tärkeänä kulttuuriympäristökasvatuksen tehtävänä ympäristön ja sen kulttuuristen arvostusten (muovautumisen) tiedostamisen erilaisissa ympäristöissä. Tähän kuuluu muun muassa paikan kulttuurihistorian ja ominaispiirteiden tunnistaminen. Tässä luvussa pyrin avaamaan kulttuuriympäristökasvatuksen käsitettä, sen taustaa, suhdetta estetiikkaan ja esteettisen kokemisen teorioihin.

Nostan esille muutamia teoreetikkoja, vaikka esteettisestä kokemuksesta on kirjoitettu paljon. Allen Carlsonin pohdinnoissa ympäristön esteettisestä kokemuksesta keskeisessä asemassa on kohteeseen liittyvä oikeanlainen tieto<sup>8</sup>. Yuriko Saiton mukaan luonnontiedon lisäksi kaikki kohteesta kerrotut tarinat kertovat oikeanlaista tietoa siitä<sup>9</sup>. Yrjö Sepänmaa taas kommentoi näitä näkemyksiä sillä, ettei ympäristö voi kertoa omaa tarinaansa, vaan se on aina jonkun henkilön kertomaa ja se heijastaa aina kyseisen henkilön maailmankuvaa<sup>10</sup>. Arnold Berleantin mukaan ympäristöstä saatu välitön kokemus vaikuttaa siihen millaisen suhteen ihminen luo ympäristöön<sup>11</sup>. Tätä ajatusta on jatkanut mm. Laura Puolamäki pohtiessaan oppimiskokemusta kulttuuriympäristössä<sup>12</sup>. Erityisesti Sepänmaa on esittänyt käsityksensä ympäristökritiikistä työkaluna ympäristön oikeanlaiseen havaitsemiseen ja ymmärtämiseen<sup>13</sup>. Hänen mukaansa se kuuluu kulttuuriperintökohteessa tapahtuvaan ympäristökasvatukseen ja kulttuuriympäristön kokemiseen. Viimeisessä alaluvussa käsitelen ympäristökasvatusta erityisesti kulttuuriympäristössä.

Kulttuuriperintöoppimista on teoksissaan käsitellyt mm. Opetusministeriön alainen *Suomen Tammi* -projekti, jonka toiminta päättyi vuonna 2007. Vuoden 2010 ajan Suomen

<sup>8</sup> Mm. Carlson, 1993. Carlson kirjoittaa artikkelissaan *Appreciation of art and appreciating nature* erityisesti luonnon arvostamisesta.

<sup>9</sup> Saito, 2004, *Appreciating nature on its own terms*

<sup>10</sup> Sepänmaa, 2004, 283-284

<sup>11</sup> Berleant, 1993, *The Aesthetics of Art and Nature*

<sup>12</sup> Puolamäki, 2008, *Perintönä ympäristö*

<sup>13</sup> Elo & Hulkki, 2009, Yrjö Sepänmaan haastattelussa *Kulttuuriperintö tänään* -lehdessä kommentoi, että maailmanperintökohteet voisivat johdattaa ihmisiä huolehtimaan lähiympäristöstäänkin.

kotiseutuliiton koordinoima *Jokaisen oma ympäristö 2010* -kampanja on julkaissut kulttuuriympäristökasvatukseen liittyvää materiaalia. Niin rakennetussa kuin luonnonympäristössä näkyvät ihmisen jäljet. Näitä voi oppia havaitsemaan mm. kulttuuri- ja paikallishistorian avulla. Kulttuuriympäristökasvatukseen liittyvät ekologiset ja luonnonsuojelulliset arvot, joilla niin rakennetun kuin luonnonympäristön säilymistä voidaan edistää. Kulttuuriympäristökasvatuksella voidaan tiedostaa, tulkita ja tuoda esille ympäristöjen arvotuksien muodostumista. Yhtenä kulttuuriympäristökasvatuksen tärkeänä ominaisuutena pidän ympäristöjen arvottamisen kyseenalaistamista.

Tutkielmassani ymmärrän ihmisen elävän taukoamatta kulttuurisessa ympäristössä, jonka merkitykset ja arvotukset ovat kulttuurisesti ja sosiaalisesti muotoutuneita. Näin ollen ympäristöjen tuottamiin kokemuksiin vaikuttavat tiedot ja ennako-oletukset. Puolamäen mukaan ympäristökasvatuksella voidaan tuoda esille näitä ympäristön sanattomia tai näkymättömiä merkityksiä sekä auttaa tunnistamaan, tulkitsemaan ja kehittämään niitä<sup>14</sup>.

## 2.1 Kulttuuriympäristö

Ympäristöestetiikassa ja ympäristökritiikissä erotetaan usein luonto artefakteista ja arkkitehtuurista. Tämä on tutkielmani teoriaosuuden muodostamisesta haastavaa, sillä Brinkhallin kartanon alue koostuu istutetuista puutarhoista, rakennuksista sekä puistoalueesta, johon on alkuperäisessä suunnitelmassa 1700-luvun lopussa jätetty metsäalueita ja toisaalta raivattu niittyjä. 1900-luvun loppupuolella puistoalue ehti hoitamattomuuden vuoksi villiintyä, joten sen voi nähdä osin palautuneen luonnontilaan.

Risto Willamo artikkelissaan *Luonto ja ei-luonto* toteaa, että luonto ja ihmisen muokkaama ympäristö ovat jatkumo. Ne limittyvät usein toisiinsa niin tiiviisti, ettemme huomaa niiden eroa. Esimerkkinä hän esittää, että puistoalue on ihmisen istuttama ja suunnittelema, mutta saatamme pitää sitä luontona. Jokaisen elinympäristöön kuitenkin saumattomasti kuuluu sekä luonnon- että rakennettua ympäristöä.<sup>15</sup> Artikkelissaan *Constructing Nature Constructing Culture* Pauline von Bonsdorff osoittaa, että koska luonto ja kulttuuri ovat ihmisen määrittelemiä termejä ja sosiaalisesti muodostuneita rakenteita, ne ovat todellisia ja toisistaan erillisiä ympäristökokemuksessa.<sup>16</sup>

<sup>14</sup> Puolamäki, 2008, 63-64

<sup>15</sup> Willamo, 2004, 34-35

<sup>16</sup> Von Bonsdorff, 2009, 4

Arnold Berleant näkee koko ympäristön muodostuvan ihmisen kokemuksessa. Berleantin mukaan ympäristöä ei ole ilman ihmisen kokemusta siitä. Kulttuuri ja sosiaaliset suhteet vaikuttavat niihin merkityksiin ja määritteisiin joita ympäristöjen elementit saavat.<sup>17</sup> Näin ollen käytän kaikesta ympäristöstä nimitystä kulttuurinen ympäristö sen sosiaalisesti muodostuneen merkityksen vuoksi.

Eri toimijat määrittävät kulttuuriympäristön eri tavoin. Useimmiten määritteeseen liittyy arvolataus. Yhteistä sen eri määritelmille kuitenkin on kulttuurin muokkaamien arvojen ja arvotusten tiedostaminen ympäristössä. Pohjoismaiden ministerineuvoston *Kulttuuriympäristö ympäristövaikutusten arvioinnissa* -oppaassa kulttuuriympäristöksi on määritelty kaikki ihmisen tavalla tai toisella aikojen saatossa muokkaama. Ministerineuvoston oppaassa pohditaan uudisrakentamisen vaikutuksia kulttuuriympäristöön. Tässä yhteydessä kulttuuriympäristöä ei nähdä itseisarvona, vaan koetaan olennaisena löytää kulttuuriympäristön ominaispiirteitä, joita säilyttämällä voitaisiin säilyttää kulttuuriympäristön arvo myös yhteiskunnan kehittyessä. Taustalla on ajatus siitä, etteivät muutokset aina vie alueelta tai paikalta arvoa pois, vaan voivat jopa lisätä sitä. Pohjoismaisen ministerineuvoston tekemän oppaan mukaan kaikkialla voi nähdä merkkejä siitä kuinka ihminen on sopeutunut luontoon ja käyttänyt sitä hyväkseen. Ihminen on jättänyt ympäristöön merkkejä kulttuuristaan, uskonnostaan ja yhteisöstään. Rakennettu ympäristö kuten kylät ja kaupungit kertovat valtasuhteista, uskonnoista, historiasta sekä luonnonolojen vaihteluista. Maasto, kuten veden läheisyys, pinnanmuodot ja viljelyolot sekä ilmasto ovat vaikuttaneet siihen miten asutus ja esimerkiksi liikenneyhteydet ovat kehittyneet.<sup>18</sup>

Myös *Jokaisen Oma Ympäristö 2010* -kampanja määrittelee kulttuuriympäristön ihmisen toiminnan tulokseksi. Aikojen saatossa ihmisen toimintaympäristö on muokkautunut ja saanut erilaisia kerroksittaisia merkityksiä. Käytöllään ihminen muokkaa ympäristöään koko ajan ja siihen vaikuttaa alueen historia. Kulttuuriympäristöön katsotaan kuuluvaksi muinaisjäännökset, rakennukset ja kulttuurimaisemat. Sen arvo perustuu ”ajalliseen ja alueelliseen kerrostuneisuuteen, joka ilmentää kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen muutoksia.”<sup>19</sup>

<sup>17</sup> Berleant, 1995, 72,

<sup>18</sup> Pohjoismainen ministerineuvosto, 2002, 17-19, 32-33

<sup>19</sup> ”Kulttuuriympäristö”. Jokaisen oma ympäristö 2010 -kampanjan [www-sivu](http://www.joy2010.fi/kulttuuriymparisto/kasitteita/kulttuuriymparisto) < <http://www.joy2010.fi/kulttuuriymparisto/kasitteita/kulttuuriymparisto> > 11.1.2011

Kulttuuriperintö on osa kulttuuriympäristöä ja kulttuurimaisemaa. Ihmisenä oleminen rakentuu kulttuuristen perinteiden varaan. Teoksessaan *Museologian perusteet* Jouko Heinonen ja Markku Lahti määrittelevät kulttuuriperinnöksi niin henkisen perinnön, kuten kertomukset ja kielen, kuin aineellisen perinnön, kuten rakennukset, muistomerkit ja maisemat. Heidän mukaansa kukin aikakausi valitsee yhä uudestaan millaista kulttuuriperintöä historiasta nostetaan esille.<sup>20</sup> Kulttuuriperinnön vaalimista pidetään merkittävänä kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin kehittämisen ja säilymisen kannalta. Tuleville sukupolville tahdotaan säilyttää merkkejä aikaisemmista tavoista tehdä asioita. Kuitenkin nämä kaikki kulttuurin tuotteet ovat sellaisia, jotka muuttuvat koko ajan. Myös rakennukset muuttuvat käytön myötä. Rakennuksilla on käyttötarkoitus, joka voi muuttua ajan saatossa. Useimmiten rakennuksia muutetaan ja kunnostetaan käyttötarpeen mukaan.

Petja Aarnipuu kirjoittaa väitöskirjassaan *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana* kulttuuriperintö on jotain, minkä yhteisö määrittelee arvokkaaksi ja olettaa tulevien sukupolvien arvostavan. Tämän arvon vuoksi oletetaan, että kulttuuriperinnöksi määriteltyä kohdetta suojellaan ja vaalitaan. Aarnipuu jatkaa ajatusta niin, että kulttuuriperintö koetaan henkilökohtaiseksi omaisuudeksi, mutta oletetaan, että sen hoidosta vastaa jokin viranomainen.<sup>21</sup> Todennäköisesti tämän kaltaiset odotukset vaikuttavat vierailijan kokemukseen ja kohteen arvottamiseen. Ehkä osin tästä syystä vierailijat usein toivovat ohjausta käynnilleen ja näkökulmia siihen, miten esimerkiksi arkkitehtonisia kohteita tulisi katsoa tai arvottaa.

Brinkhallin alueesta puhuttaessa täytyy ottaa kantaa myös kulttuurimaiseman käsitteeseen. Kuten kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintö -termit myös kulttuurimaisema -termi on yleensä arvolatautunut niin, että sen odotetaan ilmentävän jotain tiettyä maisematyyppiä. Suomessa tämä yleensä on peltomaisema maalaistaloineen. Tämän nähdään kuvaavan ”yleistä” suomalaista kansallisidentiteettiä. Kuten kulttuuriympäristö myös kulttuurimaisema tulisi käsittää maisemaksi, joka ilmentää erityisesti paikallisen kulttuurihistorian ominaispiirteitä. Kulttuurimaisemakin muokkautuu ajassa ja siinä on nähtävissä aikakausien kerrostumat. Myös arvostus kulttuurimaisemia kohtaan muokkautuu aikojen saatossa. Eri aikoina on nostettu esille erilaisia maisematyyppejä sen mukaan minkä on koettu kuvaavan joko paikallista tai kansallista identiteettiä.

---

<sup>20</sup> Heinonen – Lahti, 2001, 8-10

<sup>21</sup> Aarnipuu, 2008, 21-23

## 2.2 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus on sidoksissa siihen, miten ympäristö käsitetään. Siksi tässä tutkielmassa käsittelen ympäristöä pääasiassa ympäristöestetiikan avulla: ympäristökritiikin sekä ympäristön ja esteettisen kokemisen tulkintojen pohjalta. Ympäristökasvatuksessa tutkittava ja havaittava ympäristö ei ole jossain muualla, vaan se on koko eletty ympäristö. Kulttuuriset vaikutteet kehittyvät historian mukana. Tiedostaessamme paikan, tilan tai maiseman historian, voimme päästä helpommin käsiksi myös niiden arvoitusten muodostumiseen. Arnold Berleantin mukaan ympäristö rajautuu ihmisen havainnossa. Hän kirjoittaa, että ihminen elää samanaikaisesti eri ympäristöissä, mutta näistä sisäkkäin ja lomittain toimivista ympäristöistä yleensä yksi on kerrallaan hallitseva. Tämä riippuu toiminnoista, intresseistä ja henkilön havaintotietoisuudesta.<sup>22</sup>

Liisa Suomelan ja Sirpa Tani ovat käsitelleet ympäristöoppimista mm. artikkelissaan *Ympäristön kolme ulottuvuutta*. Heidän mukaansa ympäristökasvatuksessa tutkitaan ihmisen ja maailman suhdetta ja sitä miten ympäristö käsitetään. Suomelan ja Tanin mukaan ympäristökasvatuksen tulisi olla kokonaisvaltaista, jolloin siinä otettaisiin huomioon yksilön kokemus, ympäristön sosiaalisesti muodostuneet merkitykset sekä ympäristö fyysisenä objektina<sup>23</sup>. Hannele Cantell ja Sanna Koskinen odottavat ympäristökasvatukselta kokemuksellisuutta ja toiminnallisuutta.<sup>24</sup> Mielestäni kulttuuriperintökasvatuksen tapaan ympäristökasvatuksella voidaan kehittää paikallisidentiteettiä ja toisaalta paikan arvostusta.

Ympäristökasvatus on käsitetty aiemmin liittyvän luonnontieteisiin. Kuitenkin yhtenä ympäristökasvatuksen tavoitteista voidaan nähdä ympäristön kerrostuneiden merkitysten, sen eri tarinoiden, selittämisen ja niiden uudelleen tulkinnan, jolloin se nivoutuu kulttuuriin. Laura Puolamäki kirjoittaa artikkelissaan *Perintönä ympäristö*, että jos oppijalle jää positiivinen mielikuva kokemastaan hän haluaa toimia ympäristönsä hyväksi<sup>25</sup>. Kun kulttuuriympäristö toimii oppimisympäristönä, oppilaiden suhde ympäristöön kehittyi monella tasolla. Oppilaat voivat muodostaa opetustilaan, eli opetuksen kohteen olevaan ympäristöön, aistihavaintojen ja kokemusten avulla

<sup>22</sup> Berleant, 1992, 157-158

<sup>23</sup> Suomela & Tani, 2004, 55-57

<sup>24</sup> Cantell & Koskinen, 2004, 65-67

<sup>25</sup> Puolamäki, 2008, 64



tunneperusteisen suhteen, jota Riitta Wahlström kutsuu ympäristöherkkyydeksi<sup>26</sup>. Ympäristöherkkyys voi olla perusta ympäristöön asennoitumiselle, ympäristöstä saatavaan tietoon suhtautumiselle ja ympäristöön kohdistuvalle toiminnalle, eli ympäristötietoisuudelle.<sup>27</sup>

Paikkojen ja tilojen arvotukset muodostuvat kulttuurisesti ja ovat ympäröivän yhteisön sosiaalisesti tuottamia. Helena Teräväisen mukaan kulttuuri on jatkuvasti muuttuva prosessi ja kommunikoinnin tulos. Artikkelissaan *Rahako ratkaisee?* hän pohtii rakennettua kulttuuriympäristöä ja sen tiedostettua ja tiedostamatonta koodistoa. Hänen mukaansa kulttuurin ymmärtämiseen tarvitsemme yhteisen koodin, joka kulkee kommunikaation mukana. Kommunikaation muoto voi olla mikä tahansa, mutta sitä ei voi nähdä neutraalina välineenä vaan se vaikuttaa aina sisältöön.<sup>28</sup> Puolamäki nimittää tätä vuosisatojen saatossa kerrostuneiden merkitysten kokonaisuutta näkymättömäksi ympäristöksi. Hänen mukaansa jokainen sukupolvi tuo paikalle omat merkityksensä ja perimätieto muokkaa niitä aina hieman uudelleen. Tämän tiedostaminen on hänen mukaansa yksi merkittävä osa kulttuuriperintökohteessa oppimista.<sup>29</sup>

Berleantin mukaan ympäristöestetiikassa pohditaan kysymyksiä kuten: mitä ympäristö on, mitä ympäristön kokemisessa koetaan, mitä on ympäristön esteettinen puoli ja minkälaisia arvoja ympäristössä on? Arvo on Berleantin mukaan keskeinen käsite esteettistä pohdittaessa. Siksi ympäristön esteettisessä tarkastelussa arvon kokeminen on ratkaisevaa.

<sup>30</sup> Berleantin mukaan kokemus voi olla esteettinen silloin, kun kokija sitoutuu kokemukseensa sen koko laajuudessa. Tällä hän tarkoittaa sitä, että ympäristön kokemiseen liittyvät kaikki aistit. Näiden lisäksi esteettisessä kokemuksessa on mukana valppaus ja älyllinen uteliaisuus. Koska ihminen on sosiaalinen ja kulttuurinen olento, on mahdollista että kokija muokkaa havaintojaan opittujen ja totuttujen merkitysten mukaan eikä pysy uskollisena aistimuksilleen. Berleantin mukaan kokemuksen subjektiivisuuden tiedostaminen auttaa ymmärtämään näitä kulttuurisia vaikutteita kokemuksessa.<sup>31</sup>

Haastattelussaan *Kulttuuriperintökasvatus tänään* -lehdessä Yrjö Sepänmaa määrittelee

<sup>26</sup> Wahlström, 1997, 3

<sup>27</sup> Puolamäki, 2008, 63

<sup>28</sup> Teräväinen, 2001, 80-83

<sup>29</sup> Puolamäki, 2008, 63

<sup>30</sup> Berleant, 1995, 109

<sup>31</sup> Berleant, 1995, 110-111

ympäristökritiikin tehtäväksi saada ihmiset tiedostamaan kulttuurisesti muodostuneet arvotukset, jotta niitä voitaisiin muokata ja kehittää uudelleen. Hän pitää ympäristökritiikkiä maailmanperintökohteiden lukutaitona. Hänen mukaansa ympäristökritiikki kuvaa pääosin kuvaajan kokemuksia sekä sisältää kohteen kuvailua, tulkintoja ja perusteltuja arviointeja kohteen laadusta ja näin ollen luo arvotuksia kohteelle. Ympäristön lukemisen taitoa voi Sepänmaan mukaan kehittää lukemalla kohteeseen perehtyneiden tekemiä kuvauksia siitä ja verrata niihin omia kokemuksiaan.<sup>32</sup>

Ympäristökritiikki on Arnold Berleantin mukaan hyvä lähestymistapa ympäristön esteettisen arvon ymmärtämiseen. Hän argumentoi, että se on samanlaista kuin taidekritiikki, jossa kuvaillaan, arvioidaan ja tulkitaan nähtyä ja koettua. Berleantin mukaan on vanha käsitys, että taiteessa tarvitsisi enää objektia, jota arvioidaan, vaan arvioinnin kohteena ja lähtökohtana on kriitikon kokemus. Hän uskoo, että kun katsoja kuvailee ja tulkitsee ympäristössä näkemäänsä ja kokemaansa yhtä tarkasti kuin taidetta, hän sitoutuu ympäristöönsä uudella tasolla ja oppii samalla arvostamaan sitä.<sup>33</sup>

Timo Jokela käsittelee taidekasvatuksen metodeja ympäristökasvatuksen keinoina artikkelissaan *Ympäristö, esteettinen kasvu ja taide*. Hänen mukaansa taideoppimisella ja ympäristöoppimisella on paljon yhteistä. Hän pitää molemmissa tärkeänä esteettistä kasvua. Se liittyy hänen mukaansa myös ympäristösuhteen muodostamiseen ja ympäristön arvottamiseen. Jokela katsoo, että taidekasvatuksesta lainattujen metodien olennaisina päämäärinä on se, että kokija oppii ilmaisemaan kokemustaan ympäristöstä.<sup>34</sup>

### 2.3 Ympäristön kokeminen

Tutkielmassani esittelen kaksi erilaista näkemystä ympäristön esteettisestä havaitsemisesta. Arnold Berleantin näkemyksessä painottuu välitön kokemus esteettisen arvotuksen muodostajana<sup>35</sup>. Muun muassa Allen Carlsonin mukaan oikeanlaatuinen tieto kohteesta kehittää kokemuksen ja arvostelman esteettiseksi<sup>36</sup>. Esteettisen kokemisen teoriat auttavat hahmottamaan eri lähestymistapoja kulttuuriympäristökasvatukseen ja sen toteutukseen kulttuuriperintökohteessa. Kävijäkyselyssäni käytän fenomenografista lähestymistapaa, jossa kokemisen teoriat ovat keskeisiä. Tarkastelen vierailijoiden kokemuksia esteettisen ja

<sup>32</sup> Elo & Hulkki 2009, 6-7

<sup>33</sup> Berleant, 1992, 159-161, 166-167

<sup>34</sup> Jokela, 1997, 9, 12

<sup>35</sup> mm. Berleant, 2004, 77-78

<sup>36</sup> mm. Carlson, 2004, 71-72

ympäristön kokemisen teorioiden kannalta. Näkemykseni mukaan nämä teoriat vastaavat parhaiten sitä suuntaa, johon Brinkhallia voitaisiin kehittää.

Arnold Berleantin mukaan kokemuksemme ympäristöstä on kokonaisvaltainen ja sisältää sekä tiedostettuja ja tiedostamattomia arvostelmia. Hänen mukaansa käsityksemme ympäristöistä ja niiden arvostus tai arvostuksen puute kehittyy kulttuurisesti pitkän ajan kuluessa. Emme havaitse ympäristöä pelkästään katselemalla, vaan koemme sen kaikilla aisteillamme: olemme jatkuvassa suhteessa siihen ja sen muutoksiin. Ympäristön esteettistä tulkintaa ei voi olla ilman kokijaa.<sup>37</sup> Mielikuvat ja aiemmin koettu vaikuttavat siihen miten ympäristö koetaan. Ehkä jopa herkemmin kuin taide ympäristö tuntuu herättävän kokijoissa tunnepohjaisia reaktioita. Toisin kuin etenkin nykytaiteen kohdalla, ihmiset antavat ympäristön vaikuttaa tuntemuksiinsa muun muassa antamalla sen herättää assosiaatioita.

Allen Carlson näkee, että tieto kohteesta auttaa kohteen oikeanlaiseen esteettiseen arvostamiseen. Hänen käsityksensä perusteella ympäristön esteettistä arvottamista pitäisi opettaa, jotta vierailijat voisivat saada oikean käsityksen kohteesta. Carlson vertaa luonnon esteettistä arvottamista taiteen arvottamiseen. Hänen mukaan tällaisessa esteettisessä havaitsemisessa on merkityksellistä vain objektista itsestään nousevat ominaisuudet ja sen käsittäminen miten objekti rakentuu. Hänen mukaansa kukaan ei voi esteettisesti arvottaa objektia, ellei tiedä millä kriteereillä se tehdään. Taiteen kohdalla taidehistoria määrittelee sen, millä perustein teosta voi kritisoida ja arvottaa. Perusteet esteettiseen arvottamiseen ja arvostelemiseen löytyvät ympäristön kohdalla luonnontieteistä ja luonnonhistoriasta: tarkasteltavan ympäristön syntyhistoriasta.<sup>38</sup>

Carlsonin mukaan tarkastellessamme objektia subjektiivisen kokemuksen perusteella, otamme huomioon ominaisuuksia, joita objektilla ei varsinaisesti ole. Hän painottaa, että tarkastellessamme kohdetta objektiivisesti, tarkastelemme sitä sen omien ominaisuuksien perusteella.<sup>39</sup> Carlsonin käsityksessä kokijan oma tulkinta, assosiaatiot, mielikuvat ja ennakko-oletukset jätetään kokonaan arvostuksen ja tarkastelun ulkopuolelle. Mielestäni kohteen arvotukseen vaikuttaa paljon kokija, hänen kokemustaustansa sekä henkinen ja fyysinen tilansa. Ruoho saattaa joskus tuoksua todella hyvälle ja saa aikaan erilaisia

---

<sup>37</sup> Berleant, 1992, 154-157

<sup>38</sup> Carlson, 1993, 204

<sup>39</sup> Carlson, 2004, 72-73

tuntemuksia esimerkiksi kesästä. Joissakin ihmisissä ruoho saattaa aiheuttaa allergisen reaktion, jolloin edes mielikuvaa siitä ei välttämättä koeta miellyttäväksi. Carlsonin näkemyksen mukaan ruohoakin pitäisi tarkastella objektiivisesti ”vain” ruohona, ikään kuin etäännyttää sen itsestämme. Silloin se voi olla ”ruohoksi pehmeää” tai ”ruohoksi keltaista”. Keltainen ruoho esimerkiksi ei vastaa käsitystämme ruohosta. Hänen näkemyksensä mukaan, jos saisimme tietää, että se onkin uusi lajike, osaisimme arvostaa sitä esteettisesti oikein. Mielestäni tämä ei tarkoita, että kokemus olisi sen jälkeen miellyttävä, vaan sitä, että tietäisimme nimenomaan millä perusteilla kohdetta pitäisi arvottaa ja miksi sitä pitäisi arvostaa. Useimmiten kuitenkin ensireaktiomme ja assosiaatiomme vaikuttavat vahvasti siihen miten koemme ympäristöä. Jos olemme aiemmin oppineet, että ruohon pitäisi olla vihreää, keltaisessa ruohossa on silloin jotain vialla. On pidemmän ajatteluprosessin tulos, kun alamme pohtia miksi ruoho on väärän väristä. Reaktiomme ja kokemuksemme syntyvät opittujen asioiden ja assosiaatioiden yhteistuloksena. Vaikka tuntisimme luonnon- tai kulttuurihistoriaa, voi olla, että emme silti pitäisi kauniina kaskimaisemaa kun taas kaukaa katsottuna entisen kaatopaikan kukkula voi näyttää kauniilta muuten tasaisessa maisemassa.

Yuriko Saito myöntää olevansa osittain samaa mieltä Allen Carlsonin kanssa luonnon esteettisestä kokemisesta. Saiton mukaan on moraalisesti oikein esimerkiksi arvottaa taideteosta vasta kun tietää sen syntyhistorian, tekijän ja aikakauden. Hän pohtiikin miksi luontoa arvoitettaisiin eri tavalla.<sup>40</sup> Saiton mukaan kuitenkin mikä tahansa kohteeseen liittyvä tieto, kuten kansantarinat ja luonnonhistorialliset kertomukset, auttaa arvottamaan kohdetta oikein.<sup>41</sup>

”Listening to nature as nature, I believe, must involve recognizing its own reality apart from us. It includes acknowledging that a natural object has its own unique history and function independent of the historical/cultural/literary significance given by humanity, as well as its specific perceptual features. Appreciating nature on its own terms, therefore, must be based upon listening to a story nature tells of itself through all its perceptual features; that is, a story concerning its origin, make-up, function, and working, independent of human

---

<sup>40</sup> Saito, 2004, 142

<sup>41</sup> Saito, 2004, 151

presence or involvement.”<sup>42</sup>

Luonnosta kerrottu tarina on kuitenkin aina ihmisten tulkintaa. Yrjö Sepänmaa kyseenalaistaa Saiton näkemyksen kysymällä voiko luonto kertoa omaa tarinaansa samanlaisessa asemassa kuin ihminen, joka kertoo luonnosta tarinaa. Kertoja voi aina halutessaan muokata tarinan sellaiseksi kuin tahtoo. Luonnon tarina pitäisi Sepänmaan mukaan esittää sellaisena kuin se on tai esiintyy. Hänenkin mukaansa yleensä käy niin, että eläimille, kasveille ja luonnonilmiöille annetaan inhimillisiä piirteitä, kun niistä kerrotaan. Sepänmaan mukaan toisaalta paikka, tai sen nimi, voi myös kirvoittaa kertomaan tarinoita, joilla ei ole mitään tekemistä historiallisen tiedon kanssa.<sup>43</sup>

Käsitykset ympäristöstä ja ennakko-odotukset sen suhteen muovautuvat sosiaalisissa suhteissa ja siihen vaikuttaa kulttuurinen ymmärrys. Suomessa pidetään kansallismaisemana peltomaisemaa ja toisaalta metsien hakkuita ei arvosteta. Pauline von Bonsdorff nostaa maaseutumaisemia koskevassa artikkelissaan *Agriculture and the worlds of nature* esille sen, että pellot metsittyisivät melko nopeasti jos niitä ei jatkuvasti hoidettaisi<sup>44</sup>. Pellot ovat myös rakennettua ympäristöä: ihminen tekee ne ja pitää niitä jatkuvasti yllä (eli viljelee), jotta ne säilyisivät.

Noël Carrollin mukaan Carlsonin teoria siitä, että luontoa pitää arvostaa luonnontieteen ja -historian kautta jättää ulkopuolelle kokonaan välittömän kokemuksen, jonka ympäristöään aistiva henkilö saa luonnosta. Carrollin mukaan nämä käsitykset pystyvät tukemaan toisiaan pohdittaessa kokemuksen muodostumista. Carroll käsittää ympäristön kokemuksen lähtevän siitä, että liikutemme jostakin (”we are being moved by”)<sup>45</sup>. Tämä liikutus voi johtua kokemistamme mielle yhtymistä, muistoista tai luonnon kauneudesta.

”Appreciating nature for many of us, I submit, often involves being moved or emotionally aroused by nature. We may appreciate nature by opening ourselves to its stimulus, and to being put in a certain emotional state by attending to its aspects. Experiencing nature, in this mode, just is a manner of appreciating it.”

46

<sup>42</sup> Saito, 2004, 145-146

<sup>43</sup> Sepänmaa, 2004, 286-288

<sup>44</sup> Von Bonsdorff, 2008, 166

<sup>45</sup> Carroll, 1993, 245

<sup>46</sup> Carroll, 1993, 245

Carrollin mukaan välittömään kokemukseen ja sitä kautta syntyneeseen arvostukseen eivät vaikuta tieto ja tarinat, vaikka ne voivat lisätä kokemukseen jotain. Hänen mukaansa liikutus, jonka ympäristö aiheuttaa, johdattaa kokijan pohtimaan kohdetta esteettisesti.<sup>47</sup> Jos ympäristö koskettaa meitä, saatamme jäädä pohtimaan sitä lisää, jolloin voimme tuoda kokemukseen erilaisia näkökulmia. Ensikokemukseen ei kuitenkaan välttämättä mahdu muu kuin tunnereaktio.

Esteettinen kokemus on aistimista. Koska ihminen on sosiaalinen olento, kulttuuri vaikuttaa siihen millaisia merkityksiä kokija antaa aistimuksilleen. Tämän lisäksi kulttuuri vaikuttaa kokemukseen toisella tasolla: Esteettinen havaitseminen on Berleantin mukaan olosuhteiden ja vaikutteiden välittämää. Arnold Berleant huomauttaa, että ympäristön kokemista ei voi ilmaista täsmällisin käsittein, sillä ennako-oletukset, kulttuuri ja filosofia vaikuttavat termeihin joilla kokemusta käsittelemme<sup>48</sup>. Arto Haapalan mukaan ympäristön tai maiseman kokeminen on esteettistä, jos esteettinen kuuluu tarkastelijan sanavarastoon. Samaa maisemaa katsoessaan eri henkilöt voivat kokea reaktionsa esimerkiksi uskonnolliseksi sen mukaan miten ovat tottuneet kuvailemaan kokemustaan. Esteettiseen kokemukseen kuuluu Haapalan mukaan mielihyvä, jonka kohde tuottaa tarkastelijassaan.<sup>49</sup>

Juhani Pallasmaan mukaan ympäristöllä on merkittävä vaikutus psyykeen ja minäkuvaan, sillä ympäristö välittää suhdetta maailmaan ja vahvistaa minäkuvaamme.<sup>50</sup> Ympäristö voi siis olla miellyttävä tai epämiellyttävä myös sen mukaan vastaako se omaa maailmankuvaamme. Pauline von Bonsdorffin mukaan oma, etenkin lähiympäristömme, välittää suhdettamme maailmaan. Siinä on myös ominaisuuksia, joihin emme välttämättä voi itse vaikuttaa. von Bonsdorff artikkelissaan *Hiljainen estetiikka* tavallaan jatkaa Pallasmaan ajatusta siihen suuntaan, että ihmisille pitäisi antaa mahdollisuus vaikuttaa ympäristöönsä. Silloin ihmiset voivat kehittää henkilökohtaisen suhteen siihen ja viihtyisivät siellä paremmin.<sup>51</sup> Esimerkiksi Puolamäen ja Sepänmaan mukaan henkilökohtainen suhde ympäristöön on tärkeä osa kulttuuriperintöoppimista.

## 2.4 Ympäristökasvatusta kulttuuriperintökohteessa

Kokemukset vaikuttavat vahvasti siihen, miten arvotamme asioita. Muovaamme

<sup>47</sup> Carroll, 1993, 264-265

<sup>48</sup> Berleant, 1995, 101, 105-108

<sup>49</sup> Haapala, 1995, 138-139

<sup>50</sup> Pallasmaa, 1995, 247-248

<sup>51</sup> von Bonsdorff, 2007, 77-79

ympäristömme merkityksiä koko ajan tulkinnoillamme ja keskustelullamme. Kulttuuriperintökohteessa tapahtuvassa kasvatuksessa voi olla hyvin erilaisia näkökulmia ja tavoitteita. Yhtäältä kasvatussuunnitelma voi käsitellä kyseessä olevan kulttuuriympäristön historiaa ja merkitystä kulttuurisessa kontekstissa. Toisaalta kasvatukselliset tavoitteet voivat sisältää laajemmassa mittakaavassa kulttuuriperinnön ymmärtämisen ja havainnoimisen. Kulttuuriperintökohteiden kasvatustoiminnassa harvemmin pidetään kokemusten tuottamista merkityksellisenä sinänsä. Useimmiten kokemuksellisuudella kulttuuriperintökohteissa on välinearvo.

Riippuen kohteiden kasvatuksellisten tavoitteiden painotuksesta, metodit voivat olla hyvin erilaisia. Jos halutaan painottaa tietopohjaista oppimista, voidaan kohteesta jakaa esimerkiksi kulttuurihistoriallista tai henkilöhistoriallista tietoa oppaiden, opaskirjasten tai infotaulujen avulla. Kokemuslähtöisellä oppimisella tavoitellaan kävijöiden henkilökohtaisen suhteen kehittämistä kohteeseen. Henkilökohtaisen suhteen luomisella voi olla ainakin kaksi erilaista tavoitetta. Toisaalta sillä voi olla välineellinen arvo, jolloin pyritään saamaan vierailijat kiinnostumaan omasta ympäristöstään ja kulttuuriperinnöstään sekä osallistumaan työhön sen hyväksi. Toisaalta kohteessa voidaan keskittyä vierailukokemusten kasvattamiseen ja korostaa niiden arvoa sellaisenaan.

Suomen kotiseutuliitto koordinoi Suomessa *Jokaisen Oma Ympäristö 2010* -kampanjaa, jossa olivat mukana kaikki aikaisemmat yksityiset aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön hyväksi toimijat, säätiöt, yhdistykset ja liitot, sekä ympäristöministeriö ja opetusministeriö. Suomalaisten kulttuuriperintötoimijoiden yhteistyöllä JOY 2010 -kampanja haki Ruotsin Riksanantikvarieämbetetin toimintaan verrattavaa suuntaa. Se pyrki edistämään kulttuuriympäristön huomiointia ja arviointia sen hetkessä ja tulevassa ympäristö- ja yhdyskuntasuunnittelussa. JOY 2010 -kampanjan tarkoituksena oli saada suomalaiset kiinnostumaan omasta kulttuuriympäristöstään ja siihen liittyvästä päätöksenteosta. Yksi kampanjan tavoitteista oli nostaa kulttuuriympäristön arvostus samalle tasolle luonnonympäristön kanssa. Toisin sanoen pyrittiin kiinnittämään suomalaisten huomiota kulttuuriympäristön arvostamiseen kerroksisena kokonaisuutena, jossa historiallisuus on näkyvissä eikä eri aikakausien tyyliä nostettaisi eriarvoisiin asemiin. Keskeisenä tässä ohjelmassa oli tiedon jakaminen ihmisille. Mitä enemmän ympäristöstään tietää, sitä enemmän sitä osaa arvostaa.

Brinkhallin kartanon takana toimivat Kulttuuriperinnön Säätiö ja Tuki Ry olivat mukana JOY2010-kampanjassa. Kampanjaan liittyvässä kulttuuriperintöjulistuksessa sanottiin, että kampanjan toimijat halusivat lisätä Suomen yhteisen kulttuuriperinnön arvostusta. ”Vaalimme samalla arkisen elinympäristömme sisältämiä arvoja asukkaiden elämän laadun turvaamiseksi, rikastuttamiseksi, nuorten ja lasten minuuden rakennuspuiksi sekä tulevien sukupolvien hyödyksi ja iloksi.”<sup>52</sup> Väkimäärältään kasvavassa Kaksikerrassa Brinkhallin kartano voi olla merkittävänä tekijänä tulevien asukkaiden arkisen elinympäristön ja elämänlaadun rikastuttamisessa.

Ennen JOY 2010 -kampanjaa Museovirastolla, Opetusministeriöllä ja Ympäristöministeriöllä oli yhteinen kulttuuriperintöopetusverkosto nimeltään Suomen Tammi, vuodesta 1998 vuoteen 2008. Sillä oli tavoitteena lisätä museoiden ja koulujen yhteistyötä sekä opettaa arvostamaan ja vaalimaan kulttuuriympäristöjä ja rakennusperintöä. Sen puitteissa ehdittiin julkaista useita kulttuuriperintöopetukseen liittyviä julkaisuja. Sen toiminta sivusi kulttuuriympäristökasvatusta, mutta sen toiminta rajoittui pitkälti kulttuuriperintöön ja rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Suomen Kulttuuriperinnön säätiö on perustettu vuonna 1986 vaalimaan suomalaista kulttuuriperintöä, kuten maisemakokonaisuuksia, rakennuksia, sekä esinekokoelmia. Säätiö on saanut kohteet ja kokoelmat lahjoituksina ja testamenttien kautta. Suomen kulttuuriperinnön säätiöllä on hoidettavanaan neljä rakennuskokonaisuutta ja maa-aluetta sekä suomalaisen lasin kokoelma. Kohteita säilytetään elävöittämällä niiden toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Säätiön toiminnan pyrkimyksenä on levittää tietoutta kohteista ja kulttuurihistoriasta mahdollisimman laajasti.<sup>53</sup> Kohteita on tarkoitus pitää avoimina tapahtumapaikkoina, joiden tiloja saa vuokrata ja joiden historiasta saa tietoa niin aukiolojen puitteissa kuin tilauksesta.<sup>54</sup> Kulttuuriperinnön tuki Ry ja Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö toimivat tiiviissä yhteistyössä. Ensin mainitun tehtävä on vaalia suomalaista niin aineellista kuin henkistä kulttuuriperintöä ja jakaa tietoa siitä. Yhdistys järjestää seminaareja ja keskustelutilaisuuksia yhteistyössä muiden tahojen kanssa nostaakseen esille aineelliseen ja aineettomaan kulttuuriperintöön liittyviä ajankohtaisia

<sup>52</sup> ”Kulttuuriperintöjulistus”. Jokaisen oma ympäristö 2010 -kampanjan www-sivu < <http://www.joy2010.fi/joy-kampanjan-julistus> > 22.3.2010

<sup>53</sup> ”Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön www-sivu < <http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=saatio&lang=fi> > 22.3.2010

<sup>54</sup> ”Kohteet”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön www-sivu < <http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&lang=fi> > 22.3.2010



aiheita.<sup>55</sup> Kulttuuriperinnön Säätiö ja Kulttuuriperinnön Tuki nojaavat vahvasti vapaaehtoistyöhön ja lahjoituksiin.

### 2.4.1 Mallia kulttuuriympäristökasvatuksen käytäntöihin

Suomen kulttuuriperinnön säätiö kertoo internet-sivustollaan, että perustamisvaiheessa sen esikuvana on toiminut brittiläinen The National Trust -säätiö. Se on sata vuotta Suomen kulttuuriperinnön säätiötä aiemmin perustettu kansalaisjärjestö ja huomattavasti laajempi, sillä siihen kuuluu yli 3,5 miljoonaa maksavaa jäsentä. Säätiö omistaa 300 historiallista rakennusta ja puutarhaa sekä 49 teollisuusmuistomerkkiä ja tehdasta. The National Trustin toiminta perustuu paljolti vapaaehtoistyöhön.<sup>56</sup> Sen kasvatuseriaatteet rakentuvat toisaalta positiivisiin kokemuksiin kohteista ja toisaalta niistä jaettuun tietoon. The National Trustissa kävijän kohteesta muodostamaa kokemusta pidetään yhtä suuressa arvossa kuin hänen kohteessa saamaansa tietoa. Siksi kohteet halutaan pitää avoimina ja mahdollisimman hyvin saavutettavina. Positiivisia kokemuksia halutaan lisätä, koska niiden uskotaan kasvattavan asiakkaiden halua osallistua kohteiden ja kulttuuriympäristön suojele- ja ylläpitotyöhön. Tähän kuuluu olennaisesti, että kohteita koskeva kulttuuri- tai luonnonhistoriallinen tieto on myös helposti saatavilla ja kaikkien nähtävillä. Esimerkiksi restauroinnin voi tehdä mahdollisuuksien mukaan yleisön läsnä ollessa, jotta yleisö saisi kosketuksen siihen millaista työtä kulttuuriperinnön hoitaminen vaatii. Näiden prosessien näkemisellä voisi olla laajempikin vaikutus siihen, että yleisö alkaisi huolehtia ympäröivästä kulttuuriperinnöstä.<sup>57</sup>

Ruotsissa ja Tanskassa kulttuuriympäristöistä pitävät pääasiallisesti huolta valtion virastot. Ruotsin Riksantikvarieämbetet ja Tanskan kulttuuriperintövirasto (Kulturarvsstyrelse) ovat valtion virastoja joiden tehtävä on ylläpitää ja suojella maidensa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Nämä virastot ovat osaltaan myös mukana säätämässä kulttuuriperintöä koskevia lakeja ja säädöksiä sekä vaikuttavat siihen miten kulttuuriympäristö otetaan huomioon rakennettaessa uutta. Molemmat ovat omassa maassaan mukana tekemässä kulttuuriympäristöä koskevia julkaisuja, järjestävät seminaareja ja levittävät kouluille

<sup>55</sup> Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön tiedote, 2008 <  
<http://www.kulttuuriperinne.com/tiedostot/saatio2008.luku.pdf> >

<sup>56</sup> ”Discover The National Trust”. The National Trustin www-sivu <  
<http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-trust/w-thecharity.htm> > 22.3.2010

<sup>57</sup> The National Trust, 2004, 21

kulttuuriperintöön liittyvää opetusmateriaalia. Nämä hallinnoivat vielä joitain kohteisiin liittyviä museoita. Etenkin Riksantikvarieämbetetin kohteilla on omat kannatusyhdistyksensä, jotka järjestävät kohteessa tapahtuvan toiminnan. Kaikilla kohteilla, kuten maisemakohteilla, ei tällaista ole, joten toiminta jää viraston järjestettäväksi. Kuitenkin Riksantikvarieämbetet pitää toimintaa kaikissa kohteissaan tehokkaasti yllä ja järjestää esimerkiksi julkisen taiteen ja ympäristötaiteen näyttelyitä.<sup>58</sup> Verrattuna näihin kahteen valtiolliseen virastoon The National Trust ja Suomen kulttuuriperinnön säätiö muistuttavat toisiaan enemmän. Niiden molempien rahoitus tulee jäsenmaksuina ja lahjoituksina. The National Trustin lisäksi Britanniassa kulttuuriperinnön hyväksi toimii English Heritage, joka on ympäristöministeriön alainen valtion toimielin.

The National Trustin keskeisiä periaatteita on säilyttää kohteensa elävänä kulttuuriperintönä ja avoimina yleisölle. Tämä tarkoittaa sitä, että kohteet eivät saa jäädä pelkästään museaaliseksi, vaan niitä täytyy käyttää kulttuuritapahtumien järjestämiseen. Olennaista on kohteiden jatkuva hoito sekä sovittaminen osaksi tämän päivän yhteiskuntaa. The National Trust katsoo yhdeksi merkittäväksi tehtäväkseen koulutuksen ja opetuksen. Sen kohteissa kehitetään yhteistyötä koulujen kanssa ja internetsivuilla tarjotaan opettajille apua vierailun suunnittelussa. Perheille tarjotaan valmiita elämyspaketteja, joilla on kasvattava tarkoitus. Aikuisille the National Trust järjestää erilaisia kurseja sekä työssäoppimista. The National Trust julkaisee kolmen vuoden välein opetustoiminnastaan lehtisen *The Vision for Learning*, jossa se määrittää keskeiset tavoitteensa kulttuuriperintöopetuksen suhteen.<sup>59</sup>

Riksantikvarieämbetet keskittää voimavaransa ennen kaikkea kulttuuriperintökohteiden ja kulttuurimaisemien suojeluun sekä niiden suojelusta tiedottamiseen. Valtion virastona se voi olla mukana kehittämässä kulttuuriympäristöä ja siksi sillä onkin etulyöntiasema esimerkiksi suomalaisiin yksittäisiin säätiöihin ja yhdistyksiin nähden, jotka voivat vain jakaa informaatiota, mutta joilla ei ole varsinaista päätösvaltaa. Se voi näin ollen vaikuttaa uudisrakentamiseen ja nostaa esille siihen liittyviä luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelua koskevia kysymyksiä. Kulttuuriympäristö on Riksantikvarieämbetetille myös modernia ja nykyaikaista ympäristöä, johon kuuluvat kerrostalot ja betonilähiöt.<sup>60</sup>

<sup>58</sup> Riksantikvarieämbetet, 2011, 4

<sup>59</sup> ”Learning and Discovery”. The National Trustin www-sivu < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-learning\\_discovery.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-learning_discovery.htm) > 22.3.2010

<sup>60</sup> Riksantikvarieämbetet, 2011, 4-6

Sekä the National Trust että Riksantikvarieämbetet elävöittävät kohteitaan. Etenkin ensin mainitun kohteita pyritään pitämään kokoajan elävinä kohteina muun muassa pitämällä niissä vuokralaisia tai pysyvästi asuvia tilanhoitajia. The National Trustin kohteissa vuokralaiset ovat velvoitettuja huolehtimaan rakennuksista asianmukaisella tavalla.<sup>61</sup> Jälkimmäisen kohteet ovat enemmän museoiden kaltaisia virkistytymisalueita ja kulttuurikeskuksena toimivia kohteita, kuten Suomen kulttuuriperinnön säätiöllä. Riksantikvarieämbetet houkuttaa kävijöitä esimerkiksi Pilaneen laajalle hautaröykkiöalueelle järjestämällä vuosittain kansainvälinen maa- ja ympäristötaiteen kutsunäyttelyyn.<sup>62</sup>

## 2.4.2 Kokemuksellisuus

Kun puhutaan taide-, kulttuuriperintö- tai ympäristökasvatuksesta kokemuksellisuudella on yleensä päämääränä oppiminen. Henkilökohtaisten kokemusten merkitystä etenkin kulttuuriperintökohteiden pedagogisissa suunnitelmissa ja taidekasvatuksessa voitaisiin nostaa esille enemmän. Näin saataisiin oppijat paremmin havaitsemaan omat suhteensa ympäristöön ja mahdollisesti he saisivat rohkeutta analysoida ympäristöään omien kokemustensa kautta.

Kulttuuriperintökohteissa kokemuksellisuutta useimmiten käytetään välineellisenä, jolloin se on houkutin ja oppimisen tavoitteet ovat joko historiallisissa tiedoissa tai taidoissa. Usein kävijöitä houkutellaan kohteisiin potentiaalisilla elämyksillä. Esimerkiksi the National Trust mainostaa kohteitaan muun muassa sesongin mukaisilla toiminnoilla, kuten pääsiäisen ajan pääsiäismunajahdilla, tai satokauden ruoanlaittokursseilla. Sen kohteissa voi opetella mm. laittamaan ruokaa kauden vihanneksista ja saada ohjausta oman keittiöpuutarhan istutuksessa. The National Trust pitää oppimisen kannalta olennaisena sitä, että kukin saa kehittää itseään ja olla luova. Säätiö arvostaa oppimista ja kokemusten jakamista. Tiedon kehittäminen, taidot ja empatia ovat olennaisia kun rakennetaan suhdetta kulttuuriympäristöön.<sup>63</sup>

<sup>61</sup> ”Food and Farming” The National Trustin www-sivu < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside\\_environment/w-food\\_farming/w-food\\_farming-tenants\\_lettings.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside_environment/w-food_farming/w-food_farming-tenants_lettings.htm) > 22.03.2010

<sup>62</sup> ”Pilane gravfält” Riksantikvarieämbetetin www-sivu < [http://www.raa.se/cms/extern/se\\_och\\_besoka/sevardheter/pilane.html](http://www.raa.se/cms/extern/se_och_besoka/sevardheter/pilane.html) > 11.01.2011

<sup>63</sup> ”National Trust's Vision for Learning”. The National Trustin www-sivu < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-learning\\_discovery/w-learning\\_discovery-vision\\_for\\_learning.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-learning_discovery/w-learning_discovery-vision_for_learning.htm) > 30.3.2010

The National Trust saa vierailijat kiinnostumaan kulttuuriperinnöstä ja sitoutumaan kulttuuriympäristön hoitoon tekemällä ja osallistumalla. Sen kohteissa vierailijat voivat ilmoittautua vapaaehtoisiksi hoitamaan kohdetta ja auttamaan sen ylläpidossa. Henkilökunta ja vierailevat asiantuntijat opettavat vapaaehtoisia pitämään oikealla tavalla huolta vanhoista rakennuksista, puutarhoista ja luonnon ympäristöistä. Samalla vierailijat näkevät kuinka ajallisesti ja taloudellisesti vaativaa kulttuuriperinnön hoitaminen on. Osallistamalla kävijöitä heidän uskotaan saavan enemmän käsitystä siitä kuinka paljon työtä kulttuuriperinnön hoitaminen vaatii. The National Trustilla on ”Learning by doing” -ohjelma, jolla on tarkoitus sekä edistää kohteiden hoitoa, että yleisön tietoutta kohteista<sup>64</sup>. Ohjelman puitteissa kohteissa koulutetaan uutta mahdollista henkilökuntaa vapaaehtoisista ja jatkokoulutetaan joidenkin alojen ammattilaisia hoitamaan nimenomaan kulttuuriperintöä. Vanhoja rakennuksia, maisemia ja luonnonympäristöjä tulee hoitaa tietyllä tavalla, jotta paikan ominaispiirteet säilyvät. Kulttuuriperintökohteissa saattaa olla esimerkiksi puutarhoja, jotka vaativat erityistä huolenpitoa, eikä niiden hoitaminen käy nykyaikaisin metodein. The National Trustin mukaan oikeita tapoja hoitaa kulttuuriperintöä voi oppia vain harjoittelemalla sitä käytännössä. Toisaalta ”Learning by doing” -ohjelmaan kuuluu ajatus siitä, että kävijät oppivat kohteiden historiaa ja kulttuurihistoriaa osallistumalla niiden hoitotoimiin.<sup>65</sup>

The National Trust houkuttelee kohteisiinsa kävijöitä muun muassa kansallisten pyhäpäivien teemoilla. Esimerkiksi pääsiäisen aikaan sen kohteita myydään pääsiäisteemalla, joka houkuttelee lapsiperheitä vaelluksille etsimään pääsiäismunia. The National Trust on suunnitellut lyhyen mainoskampanjan pääsiäisteemaan yhteistyössä Cadbury-suklaatehtaan kanssa, jolloin molemmat hyötyvät yhteistyöstä.<sup>66</sup> Pääsiäisaktiviteetit vaihtelevat kohteittain riippuen siitä mitä kussakin kohteessa on mahdollista tehdä. Vaikka mainostus oli tehty yhteistyössä Cadburyn kanssa, jokaisen kohteen aktiviteetit oli tehty yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Derbyshiressä on mahdollista tehdä käsin oma suklaamuna, koska siellä on oma

<sup>64</sup> Tekemällä oppimisen ajatusta on työstänyt pragmatistisen ajattelun kehittäjä John Dewey. Hänen mukaansa oppiminen on tehokkaampaa jos se tapahtuu tekemällä ja kokeilemalla. Silloin oppija pystyy yhdistämään saadun tiedon toimintaan ja se on helpompi muistaa. Tekemällä oppimisessa olennaista on tekemisen merkitys ja tilannesidonaisuus.

<sup>65</sup> The National Trust, 2007, 1

<sup>66</sup> ”Easter trails and treats”. The National Trustin [www-sivu](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-vh/w-visits/w-events/w-events-easter-trails.htm) < <http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-vh/w-visits/w-events/w-events-easter-trails.htm> > 30.3.2010

suklaatehdas. Samalla paikalliset toimijat pääsevät esille. Näin voidaan kasvattaa paikallista identiteettiä esittelemällä esimerkiksi mahdollista pienteollisuutta tai koulutusmahdollisuuksia alueella.

Laura Puolamäen mielestä kulttuuriperintökohteissa historialliset kerrostumat ja kulttuuriset merkitykset nousevat esiin ilman, että niihin erikseen kiinnitetään vierailijan huomio. Hänen mukaansa olennaista kulttuuriperintökohteissa on herättää kävijässä positiivisia kokemuksia, jotta hänelle kehittyisi henkilökohtainen suhde kohteeseen ja hän alkaisi toimia kulttuuriperintökohteen hyväksi<sup>67</sup>. Kuitenkin mielestäni kulttuuriperintökohteessa ympäristön havainnoimisen ja vierailijoiden henkilökohtaisen kokemuksen tärkeyttä voitaisiin painottaa. Sitoutuneen ympäristösuhteen ensisijaisena päämääränä ei tarvitse olla se, että herätetään vierailijoiden halu suojella kohdetta. Tärkeää on myös oppia havainnoimaan ympäristöjä ja niiden merkityksiä uusilla tavoilla.

### 2.4.3 Mielikuvat ja tarinat

Kulttuuriperintökohteesta tarjotuilla mielikuvilla ja tarinoilla voidaan ohjata tai kasvattaa kävijän kokemusta toivottuun suuntaan. Petja Aarnipuun mukaan mainostus luo etukäteen mielikuvia kohteesta vierailijoille. Kohteessa vierailija oman kokemustaan, tietopohjansa sekä mahdollisten museopedagogisten toimien ohjaamana muokkaa ennakkokäsitystään.<sup>68</sup>

Heinosen ja Lahden mukaan iso osa vierailijoista tulee museaalisiin kohteisiin oppiakseen jotain<sup>69</sup>. Tämän vuoksi olisikin arvokasta, että museaalisisissa kohteissa kiinnitettäisiin huomiota siihen miten ja millaista tietoa jaetaan. Perinteisesti museoihin ja kulttuurihistoriallisiin kohteisiin liittyvä tieto on esitetty objektiivisena. Historiasta, erityisesti tiettyä näyttelyä varten, kirjoitettu tieto on jonkun tulkintaa aiheesta. Tulkinta on yleensä subjektiivinen kokemus, vaikka siihen haetaan tietoa eri lähteistä. Usein on kuitenkin niin, että erilaisten tulkintojen välillä pitää tehdä valintoja joten olisi hyödyllistä etenkin yleisölle kertoa millä perusteella mihinkin tulkintaan päädytään. Juuri restauroitavissa kohteista on olennaista esittää, millä perusteella restauroidut kerrostumat valitaan ja miten näkemyksiin päädytään. Tekemällä esimerkiksi restaurointiprosessi

<sup>67</sup> Mm. Puolamäki, 2008, 61

<sup>68</sup> Aarnipuu, 2009, 26-38

<sup>69</sup> Heinonen-Lahti, 2001, 196

näkyväksi tai osallistamalla asiakkaita siihen, voitaisiin jakaa tietoa siitä millaisia valintoja museoimis- ja hoitotoimenpiteiden tekeminen vaatii.

Yuriko Saito kirjoittaa, että ikääntyneen objektin kokemukseen liittyy automaattisesti ajatuksia tai tunteita, jotka liittyvät objektin taustaan enemmän kuin objektin ulkonäköön. Kohteen kärsinyt ulkonäkö aiheuttaa katsojassa yleensä negatiivisia ajatuksia. Saito nostaa esille sen, että negatiivinen kokemus voi mahdollisesti johtua ajan kulumisen tiedostamisesta.<sup>70</sup> Vaikka sen huomaaminen, ettei mikään ole ikuista, tuottaa kokijalle surua, tiedostaminen voi lopulta olla positiivista. Saito muotoilee asian näin:

”In the European tradition, this reminder of human transience via aged objects, such as ruins, although occasioning melancholy, has also provided satisfaction that Time is a great equalizer. Whether we are rich or poor, powerful or powerless, Time works relentlessly but democratically on all of us and all of our creations and possessions.” (p.184)

Yrjö Sepänmaa nostaa erityisesti esille sen, että luonnon tarina on aina ihmisen tulkinta siitä<sup>71</sup>. Samalla tavalla tämän voi ymmärtää koskevan rakennuksia. Rakennukset eivät itsessään puhu. Ne voivat herättää katsojassa assosiaatioita ja toisaalta niistä voidaan kirjoittaa erilaisia tulkintoja. Myös rakennettua ympäristöä tulkitaan romantisoiden ja nostalgisesti. Tästä voi johtua, että kuluneisuuden näkeminen aiheuttaa negatiivisia kokemuksia. Omat tulkinnat saattavat viedä kokijan mennessään sen sijaan, että tarkastelija lähtisi rakennuksesta tai maisemasta itsestään liikkeelle.

#### 2.4.4 Ekologia

Ihminen on osa ympäristöään. Ihmisen toiminta muokkaa ympäristöä.<sup>72</sup> Risto Willamon mukaan oppija pitäisi saada ymmärtämään, ettei kulttuuriympäristö ole pelkästään ”tuolla jossain” eli sidottu joihinkin tiettyihin paikkoihin, vaan se on läsnä kaikkialla. Ihmiset ovat riippuvaisia luonnosta: tarvitsemme vettä, lämpöä ja ravintoa. Willamon mukaan etenkin kaupunkiasuminen tekee ihmisen riippuvuussuhteesta luontoon yhä näkymättömämpää. Hän ajattelee, että samalla kun sisäistämme sen ettei ympäristö tai luonto ole meistä

<sup>70</sup> Saito, 2007, 181-184

<sup>71</sup> Sepänmaa, 2004, 286-288

<sup>72</sup> Berleant, 1992, 157-158

erillinen osa, voimme paremmin ymmärtää riippuvuussuhteemme siihen.<sup>73</sup>

Berleantin mukaan ekologia kuvaa ympäristön havaitsemisessa sitä jatkumoa, joka on ympäristön ja ihmisen välillä. Ihmisessä tapahtuu samanlaisia luonnollisia prosesseja kuin luonnossa. Toisaalta Berleantin mukaan ympäristö on olemassa ihmiselle vain hänen kokemustensa kautta. Ympäristön kokemus on aina kontekstuaalista eli sidoksissa kulttuuriin, historiaan ja sosiaalisiin suhteisiin.<sup>74</sup>

Laura Puolamäki pitää ympäristökasvatusta kestäväen kehityksen opettamisena. Hänen mukaansa kulttuuriperintökohteessa tapahtuvassa ympäristökasvatuksessa oppilaan suhde ympäristöön kehittyy monella tasolla. Kulttuuriperintökohde voi toimia opetustilana jollekin muulle, kuin kohteeseen liittyvälle tiedolle, jolloin oppilaille muodostuu suhde siihen opetustilana. Havainnot ympäröivästä tilasta yhdistyvät kokemuksiin ja muodostavat tunnepitoisen suhteen ympäristön kanssa. Ympäristöherkkyys on perusta ympäristöön asennoitumiselle ja siitä saatavaan tietoon suhtautumiselle.<sup>75</sup>

Riksantikvarieämbetet on ottanut informatiivisen roolin kulttuuriympäristöjen hoidossa. Sen internetsivustolla jaetaan tietoa kulttuuriperinnön hoidosta, sekä kulttuuriympäristöön liittyvistä seminaareista. Sekä Riksantikvarieämbetetillä että the National Trustilla on vahva ympäristönsuojelullinen näkökulma tekemisessään. Molemmat mainostavat toimintojaan luonnonsuojelullisia arvoja korostaen. Koska RAÄ on valtion virasto ja se voi ottaa kantaa myös uudisrakentamiseen, se pystyy nostamaan luonnonsuojeluun liittyviä arvoja esille myös siinä yhteydessä.

The National Trust järjestää yhteiskunnallisesti hyödyllisiä omaan arvomaailmaansa sopivia, laajemmin ympäristöä kehittäviä kursseja ja tempauksia, kuten vuosittain tapahtuva rantojen siivous. Vapaaehtoiset siivoavat rannoilta jätteitä noin viikon ajan. Siivoustempauksessa ajatellaan paitsi yleistä etua, myös the National Trustin etua, jolloin heidän ei tarvitse palkata väkeä siivoamaan alueitaan.

“Beach cleaning not only helps to improve the coastal habitat for plants and animals but also to ensure beaches that the Trust cares for are clean and ready for the first visitors of the season.”<sup>76</sup>

<sup>73</sup> Willamo, 2004, 43-45

<sup>74</sup> Berleant, 1995, 69, 72, 80

<sup>75</sup> Puolamäki, 2008, 62-64

<sup>76</sup> ”West Country beaches get mass spring clean”. The National Trustin www-sivu <

The National Trustin kohteissa yksi kantava teema on ekologinen ja terveellinen ruoka: koska lähituottaminen, itse kasvattaminen ja itse tekeminen on ekologisesti kannattavampaa ja terveellisempää on National Trust saanut apurahan näiden opetuksen järjestämiseen. Tietyissä kohteissa puutarhoissa voi kasvattaa omia vihanneksia ja istuttaa esimerkiksi omia hedelmäpuita. Kävijät voivat ilmoittautua osallistuvansa historiallisten keittiöpuutarhojen hoitoon. Kohteissa mahdollisuuksien mukaan järjestetään opastusta kylvämiseen, kompostointiin, pienpuutarhan istutukseen, sadonkorjuuseen sekä lasten ruoanlaittokursseja. Samaan projektiin kuuluu myös noin tuhannen vuokrapalstan viljely, joiden hoidossa NT:n henkilökunta opastaa.<sup>77</sup>

---

<http://www.nationaltrust.org.uk/main/www.nationaltrust.org.uk/main/w-global/w-localtoyou/w-devoncornwall/w-devoncornwall-news/w-devoncornwall-news-beach-clean.htm> > 31.3.2010

<sup>77</sup> ”Eat into Green Living project”. The National Trust in [www-sivu](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside_environment/w-food_farming/w-food_farming-eat-into-green-living.htm) <

[http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside\\_environment/w-food\\_farming/w-food\\_farming-eat-into-green-living.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside_environment/w-food_farming/w-food_farming-eat-into-green-living.htm) > 31.3.2010



### 3 *Brinkhall*

Brinkhall on Turun Kaksikerran saarella, noin 20 kilometrin päässä Turun keskustasta, sijaitseva 1500-luvulta peräisin oleva tila, jonka päärakennus on peräisin 1700-luvun lopulta. Tilan omistaa Suomen kulttuuriperinnön säätiö Ry. Sitä kehitetään kulttuurikeskuksena, jossa järjestetään sekä taide- että kulttuurihistoriallisia näyttelyitä, seminaareja ja yksityistilaisuuksia. Kartanon puisto on yleinen virkistysalue. Rakennuksia ja puutarhoja restauroidaan ja kunnostetaan mahdollisuuksien mukaan. Tässä luvussa käsitellään Brinkhallin historiaa, toimintaa ja yleisön suhdetta Brinkhallin kulttuuriympäristöön. Toiminnan kehittämistä pohdin enemmän seuraavassa luvussa.

Brinkhallin katsotaan olevan valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, jonka säilyttäminen ja ylläpito kehittävät tietoa paikallis- ja tyylihistoriasta. Tästä syystä Brinkhall on listattu Museoviraston ylläpitämään RKY -inventointilistaan.<sup>78</sup> Brinkhallin Kartanon kunniapihan rakennukset, sekä osa puistosta on suojeltu myös rakennussuojelulain nojalla 7.3.1991<sup>79</sup>.

Kartanoon saavutaan Brinkhallin tietä. Kartanon kohdalla tie sukeltaa metsän läpi rinnettä alas ja molemmilla puolilla näkyy paikoin villiintynyttä peltomaisemaa. Osa pelloista on vuokrattu ja ne ovat edelleen viljelyskäytössä. Tielle näkyy kartanon kaksikerroksinen keltainen päärakennus, sekä sen edessä olevat vanhat talousrakennukset, nekin keltaisia. Kartanon edessä näkyy omenatarha ja vanha Kaksikerrantie kääntyy kulkien aivan kartanon kunniapihan vierestä. Kaksikerrantieltä nousee kulku pihaan tilanhoitajan asunnon ja leivintuvan välistä. Brinkhallin maat ulottuvat Kaksikerranjärven rannasta etelässä meren rantaan tilan pohjoispäässä. Tilaan kuuluu Kaksikerranjärven rannalla sijaitseva mahdollisesti 1900-luvun taitteessa rakennettu saunamökki, sekä sen pihapiiri: puuvaja, punainen puurakennus, joka on saattanut toimia väentupana sekä talli. Kartanon päärakennus sijaitsee Kaksikerran järvestä nousevalla rinteellä. Meren rannassa sijaitsevat laivalaituri, 1900-luvun taitteessa rakennettu mökkirakennus, joka toimii tilanhoitajan asuntona, sekä uimahuone 1800-luvun puolestavälistä. Jälkimmäinen on restauroitu vuonna 2007 yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun kanssa.<sup>80</sup>

<sup>78</sup> Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY < [http://www.rky.fi/read/asp/r\\_default.aspx](http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx) > 9.9.2010

<sup>79</sup> Liite 3: Brinkhallin kartanon hankesuunnitelma 2007, 2

<sup>80</sup> ”Brinkhallin Rakennukset”. Suomen kulttuuriperintösäätiön [www-sivu](http://www.sivu.fi) <

Kartanon päärakennuksen ja kunniapihan rakennusten ulkoasu muistuttaa rakennuttamisajankohdastaan 1700- ja 1800-lukujen taitteesta. Kunniapihaa, jota leimaa vahvasti barokin symmetrisyysajattelu, reunustavat etelässä viljavarasto ja leivintupa, lännessä ja idässä muodoltaan yhtenevät 8-kulmaiset pyramidikattoiset sivurakennukset: kavaljeerisiipi, sekä tilanhoitajan asunto. Kunniapihan päässä korkeimmalla paikalla sijaitsee päärakennus. Sen länsipuolelle on 1700- ja 1800-lukujen taitteessa rakennettu englantilainen maisemapuutarha<sup>81</sup>. Kunniapihan eteläpuolella sijaitsee entinen hyötypuutarha, jossa nykyisin kasvaa muutamia omenapuita. Päärakennuksen yläpuolella kalliolla on vanhan tallin ja navetan rauniot. Päärakennuksen ja navetan raunioiden välissä sijaitsee ranskalainen muotopuutarha. Sen vieressä on kaksi väentupaa, joissa majoitetaan satunnaisesti esimerkiksi ”Brinkhall Soi” -tapahtuman muusikoita tai yksityistapahtumien järjestäjiä. Vanhan Brinkhallintien varressa on myös iso lato. Kartanon alueella on useita ulkokuuseja ja maakellareita. Alkuperäisen kärkytallin vieressä on ”Hovimäki” -sarjan kuvauksissa käytetty tallin lavaste, jota käytetään varastona.

---

<sup>81</sup> <http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=1&lang=fi> > 14.1.2011  
Ruoff, 2001, 109-110

## Kuvasisiv 1



Brinkhallin tielle näkyy kesäisin kartanosta kunnolla vain päärakennus. Rakennuskokonaisuuden edessä on jäänteet entisestä omenatarhasta.

Kulku pihaan nousee leivintuvan (edessä) ja nykyisen kahvion välistä vanhalta Brinkhallin tieltä. Punamultaiset rakennukset takana ovat vanhoja väentupia. Etualalla näkyy omenapuuta.



Päärakennus kunniapihalta nähtynä. Puolipyöreä paviljonki on rakennettu päärakennukseen 1920-luvulla, eikä siis kuulu alkuperäiseen ulkoasuun. Oikealla puolella näkyy nykyisen kahviorakennuksen kuistia.

## Kuvasisiv 2



Kunniapihaa reunustavat entinen tilanhoitajan asunto eli nykyinen kahviorakennus idässä. Sen alapuolella sijaitsee leivintupa, jossa järjestetään taidenäyttelyitä. Näiden välistä on kulku tieltä pihaan.



Etelässä kunniapihaa reunustaa entinen hyötypuutarha. Sen rajaa kunniapihasta *Hovimäen* aikaan rakennettu aita. Hyötypuutarhassa kasvaa nykyisin omena- ja luumupuuta.



Lännessä kunniapihaa reunustaa kavaljeerisiipi, jonka salia vuokrataan yksityistilaisuuksiin ja siellä järjestetään luentoja. Kavaljeerisiiven eteläpuolella sijaitsee viljavarasto. Sen päässä on entinen kärkytalli, jossa on tehty arkeologisia kaivauksia 2000-luvulla. Näiden rakennusten takana on englantilaistyylinen maisemapuutarha, joka nousee takana näkyvään rinteeseen.



## Kuvasisiv 3

Päärakennuksen länsipäädyn paviljongista näkyy englantilaistyyliseen maisemapuutarhaan.



Englantilaisen puutarhan lampeen rakennettiin *Hovimäen* kuvauksia varten huvimaja. Kesällä 2008 huvimajasta oli jäljellä kannatintolpat lammen keskellä.

Päärakennuksen ja navetan raunioiden väliin jää ranskalaistyylinen muotopuutarha.



### 3.1 Tilan historia

Vanha Kaksikerrantie on merkitty jo vuodelta 1780 peräisin olevassa kartassa kulkemaan rakennuskokonaisuuden itäpuolelle, tilanhoitajan rakennuksen viereen. Brinkhallin tilasta on merkintä maakirjoissa jo 1500-luvun puolivälistä lähtien. 1571 silloinen Turun linnan käskynhaltija Hans Eriksson sai tilaansa verovapauden. Tila muodostettiin säteriratsutilaksi 1600-luvun loppupuoliskolla ja siihen liitettiin yksitellen pienempiä yksinäistiloja. Tältä ajalta on merkintä myös harmaakivisestä linnarakennuksesta, joka toimi puolustustarkoituksessa.<sup>82</sup>

1600-luvun lopun jälkeen seuraava merkintä tilalla olevista rakennuksista on kartta vuodelta 1780. Tuohon aikaan kivinen päärakennus on sijainnut nykyisen kavaljeerisiiven paikalla. Jutikkala ja Nikander esittävät, että Hans Eriksonin linna olisi myös sijainnut tällä paikalla.<sup>83</sup> Vuonna 1792 tilan osti Turun akatemian professori Gabriel Bonsdorff (1762–1831). 1800-luvun alussa hänet aateloitiin ja hän otti nimekseen von Bonsdorff. Valistusajan henkilölle tyypillisesti Gabriel von Bonsdorffia kiinnostivat monet eri tieteen alat. Arkkitehtuuria hän kävi opiskelemassa muutaman kuukauden Ruotsissa. Sen jälkeen hän suunnitteli Brinkhallin kartanon, oli mukana muun muassa Ispoisten kartanon rakennustöissä ja osoitti kiinnostuksensa Turun akatemian uusien rakennusten suunnittelua kohtaan.<sup>84</sup> Hän rakennutti kartanonsa päärakennuksen viereen myös suuren navetan, joka saattoi liittyä hänen kiinnostukseensa luonnontieteitä kohtaan, sillä hän oli muun muassa luonnontieteen professori. Tuohon aikaan oli myös muotia, että professorit hankkivat maatilan harrastaakseen kokeellista viljelyä. Vuonna 1799 Gabriel von Bonsdorff oli mukana perustamassa Suomen Kuninkaallista Talousseuraa, jonka tehtävä oli edistää Suomen maanviljelystä. Brinkhalliin hän perusti keittiökasvien siemenviljelytarhan ja kirjoitti niiden kasvattamisesta ja käytöstä kirjan 1804. Hän halusi kasvattaa suomalaisille siemenkasveja, jotka olisivat parempilaatuisia ja tuoreempia kuin Saksasta tuodut.<sup>85</sup>

Brinkhallissa von Bonsdorff puratti vanhat huonokuntoiset 1600-luvulta peräisin olevat rakennukset ja suunnitteli muodikkaammat kustavilaista tyyliä edustavat tilalle. H.G. Porthanin merkintöjen mukaan kartanon päärakennus olisi saatu vesikattoon jo syksyyn 1793 mennessä, mutta vielä 1816 kartanon alueen rakennuskanta ja puutarhat olivat vielä

<sup>82</sup> Jutikkala & Nikander, 1941, 184-186

<sup>83</sup> Jutikkala & Nikander, 1941, 185-186

<sup>84</sup> Kardberg, 1989, 113

<sup>85</sup> Ruoff, 2001, 110-111

keskeneräisiä. Julkisivujen viimeistelyistä ei ole löytynyt mainintaa vierailijoiden kirjeistä tai päiväkirjoista. Englantilaistyylinen puutarha ulottui päärakennuksen länsipäädystä tilan länsipuolelle nousevaan rinteeseen.<sup>86</sup>

Kavaljeerisiipi rakennutettiin alun perin von Bonsdorffin mittavan luonnontieteellisen kokoelman säilytyspaikaksi, mutta kokoelma paloi Turun palossa vuonna 1827. Tiedetään, että salia on sen jälkeen käytetty joihinkin juhlatilaisuuksiin. Seuraavan vuosisadan alussa kavaljeerisiivessä sijaitsi kartanon työväen ruokala ja tilapäisen työväen majoitustila. Myöhemmin sali jaettiin kolmeksi majoitushuoneeksi. Kavaljeerisiiven kellari on peräisin 1500-luvulta. Se on peräisin paikalla sijainneesta kivitalosta. Sen eteläseinän tiilet ovat 1500-luvun mallia ja epäillään, että ne olisivat samaa perua.<sup>87</sup>

1800-luvulla tilaan kuului neljä torppaa, joita myöhemmin erotettiin omiksi tiloikseen ja vuokratiloiksi muuttuneiden lakien nojalla. 1940-luvulla tila on vielä ollut Ay-karjan siitostila ja siellä on ollut 13 hevosta. Samaan aikaan tilalla on kasvanut myös 3700 hedelmäpuuta<sup>88</sup>, joista kerrotaan normaalia huomattavasti kylmempänä talvisotatalvena kuolleen valtaosan. Kertoman mukaan talvisodan aikaan suuri navetta paloi, minkä jälkeen oletettavasti Rambergit eivät enää hankkineet lisää karjaa.

1920-luvulta lähtien kartanorakennukset sekä piha-alueet kävivät läpi muutoksia. Paraisten Kalkin Vuorineuvos Emil Sarlin aloitti remontin rakennuttamalla puolipyöreän paviljongin rakennuksen länsipäättyyn vuonna 1920. Kartanon omistajien vaihduttua 1926 muutostöitä jatkettiin saman arkkitehdin Gunnar Wahlroosin johdolla. Hänen apunaan toimivat koristemaalari-arkkitehdit Elli Roos ja Elsi Borg. Päärakennus kävi läpi peruskorjauksen, kun taloon vedettiin vesijohdot, asennettiin keskuslämmitys ja huonetilojen jäsennystä muutettiin. Samalla rakennuksesta poistettiin suurin osa alkuperäisistä tulisijoista.<sup>89</sup> Pompeijilaistyylinen huone säilytettiin, koska se sopi 1920-luvun antiikkia ihannoiviin muutokäsityksiin.

Vuonna 1967 Brinkhall siirtyi Turun kaupungin omistukseen ja tilanhoitajan rakennusta lukuun ottamatta se oli pääosin tyhjillään. Kartanon sivurakennuksia vuokrattiin asumis- ja

<sup>86</sup> Ruoff, 2001, 110

<sup>87</sup> ”Brinkhallin rakennukset”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö Ry:n www-sivu <  
<http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=1&lang=fi#kavaljeerisiipi> >  
14.1.2011

<sup>88</sup> Jutikkala - Nikander, 1941, 185

<sup>89</sup> Ahola-Riikonen, 2000. 38-43

kesämökkikäyttöön. Anne ja Signe von Bonsdorffs släktfond osti Brinkhallin kartanon sekä siihen kuuluvan noin 30 hehtaarin suuruisen maa-alueen vuonna 2001 ja lahjoitti sen Suomen Kulttuuriperinnön säätiölle, joka sai sen hallintaansa vuonna 2003. Vuosien 1997 ja 2002 välisenä aikana kartanon alueella kuvattiin *Hovimäki* -tv-sarjaa.<sup>90</sup> Sitä varten alueelle rakennettiin huvimaja englantilaisen puiston lammen keskelle, talli viljavaraston päätyyn, sekä sisäänkäyntikatoksia piharakennuksiin. (Näistä ainoastaan huvimaja on purettu pääosin huonon kuntosensa vuoksi. Talli toimii varastona. Kuvasivu 4) Vuonna 2007 saatiin päätökseen Aku Louhimiehen elokuvan *Käskey* kuvaukset Brinkhallin kartanon alueella.<sup>91</sup>

Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö avasi Brinkhallin kartanon yleisölle kesällä 2005, minkä jälkeen kartanon toimintaa on kehitetty monin tavoin. Ennen kuin kartano voitiin avata yleisölle, siellä jouduttiin tekemään suuria korjaustöitä. Päärakennus oli kohtuullisessa kunnossa, koska sitä oli käytetty, mutta ensimmäisinä korjausta vaativat kavaljeerisiipi sekä pakaritupa. Kavaljeerisiipi oli romahdusvaarassa, koska se on perustettu savimaalle. Sen eteläseinä muurattiin uudestaan ja sali palautettiin alkuperäisasuun poistamalla myöhemmin rakennetut väliseinät. Pakarituvan katto oli päästänyt vettä sisälle, joten sieltä piti uusida katto, lattiat ja paikata seinissä olleet halkeamat. Puutarhan oli annettu kaupungin omistuksen aikaan pahoin villiintyä. Kulttuuriperinnön säätiön saadessa tilan haltuunsa myös puistoja ryhdyttiin hoitamaan. Vanhoja polkuja ryhdyttiin ottamaan esille ja etenkin englantilaista puutarhaa ryhdyttiin raivaamaan risukoista virkistysalueeksi.

---

<sup>90</sup> Liite3: Brinkhallin kartanon hankesuunnitelma, 2007, 5

<sup>91</sup> ”Brinkhallin kartano” Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön [www-sivu](http://www.sivu.com) <  
<http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&lang=fi> > 30.3.2010



## Kuvasisiv 4

Päärakennuksen pohjoispuolelle jäävät Gabriel von Bonsdorffin 1700- ja 1800-luvun taitteessa rakennuttaman navetan rauniot.



Merenrannassa on saunarakennus, joka toimii nykyisin tilanhoitajan mökkinä.



1800-luvun puolestavälistä oleva uimahuone merenrannassa restauroitiin yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa vuonna 2007.

## Kuvasisiv 5

Pompeijilainen huone siirrettiin 1920-luvun remontissa yläkerrasta alakertaan. Seinämaalaukset ovat alkuperäiset.



Brinkhall on saanut lahjoituksena erilaisia huonekaluja, jotka ovat esillä yläkerrassa.

Alakertaan on teetetty kustavilaishenkiset käyttökaluksat yksityistilaisuuksia varten.



### 3.2 Kulttuurikeskuksen toiminta

Syksyllä 2007 Brinkhallin kartanosta tehdyn hankesuunnitelman mukaan aluetta kehitetään kulttuurikeskuksena ja sinne halutaan tuoda erilaisia kulttuuritoimintoja. Kartanon toiminta halutaan sellaiseksi, että sillä katetaan kartanon toimintakulut. Erilaisten yleisötilaisuuksien, kuten näyttelyiden, konserttien ja seminaarien lisäksi sitä halutaan edelleen markkinoida yksityistilaisuuksiin. Tämän lisäksi tavoitteena on alueen rakennusten, puisto- ja puutarha-alueiden kunnostaminen yleisön käyttöön. Yhdeksi tavoitteeksi on määritelty myös henkinen tulos, joka määritellään ennen kaikkea kävijämäärällä, mutta myös kulttuuritoiminnan määrällä ja laadulla.<sup>92</sup>

Puistoalueen ja puutarhojen hoidossa on tähän mennessä keskitytty maisemien avartamiseen ja raivaamiseen umpeen kasvaneiden polkujen ja käytävien osalta. Kartanon puistoalueen suojelupäätöksessä on määritelty puiston hoidon tavoitteet. Maisema-arkkitehti Ranja Hautamäki on tehnyt Museoviraston hyväksymän puistosuunnitelman, jonka mukaan puutarhaa ja metsä-alueita raivataan.<sup>93</sup> Alueen metsän- ja maisemanhoidosta vastaa professori Peter M.A. Tigerstedt.<sup>94</sup>

Alueen kasvuston on viimeksi inventoinut dosentti Terttu Lempiäinen vuonna 2003. Alueella on teetetty arkeologisia kaivauksia sen tultua Kulttuuriperinnön säätiön hallintaan. Rakennusten osalta tärkeintä on ollut pelastaa ja entisöidä välittömässä tuhoutumisvaarassa olleet rakennukset kuten merenrannan uimahuone. Tapahtumatoiminnan edistämiseksi päärakennukseen on hankittu nykyaikaista keittiölaitteistoa, ruokasaliin kustavilaishenkiset kalusteet ja kavaljeerisiipeen kalusteita sekä esitysvälineistöä. Alueella on paranneltu vesijohtoja ja viemärointejä. Väentupien kattoja on kunnostettu samoin kuin järvenrantsauna on saatu käyttökuntoon.<sup>95</sup>

Tällä hetkellä toimintaa tilalla pidetään yllä lahjoituksilla, päärakennuksen pääsymaksuilla sekä kesäkahviolla, joka toimii entisessä tilanhoitajan asunnossa ja konttorirakennuksessa, päärakennuksen pihapiirissä. Kesällä kahvio, päärakennus, pakaritupa ja kavaljeerisiipi ovat avoinna joka päivä. Piharakennuksissa järjestettäviin näyttelyihin ei peritä

<sup>92</sup> Liite 3. Brinkhallin kartanon hankesuunnitelma 2007, 2

<sup>93</sup> Liite 4. Museoviraston lausunto 5.4.2006

<sup>94</sup> ”Brinkhallin ympäristö”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön [www-sivu](http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=2&lang=fi) <

<http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=2&lang=fi> > 17.12.2010

<sup>95</sup> Liite 3. Brinkhallin kartanon hankesuunnitelma, 2007, 5-9

pääsymaksuja. Kartanon rakennukset toimivat taidegallerian tapaan. Kartano saa provisiota näyttelyissä myydyistä teoksista. Talvikaudella Brinkhall on auki pääosin tilauksesta. Lahjoittajilla, sekä vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys paikan ylläpidolle, sillä esimerkiksi kahvion myynti ja pääsymaksut enimmäkseen riittävät kattamaan juoksevat menot. Brinkhallin kartanoa tukee vapaaehtoistoiminnallaan myös *Brinkhallin ystävät Ry*. Sen toiminta keskittyy varainkeruuseen, minkä lisäksi se organisoi kevät- ja syystalkoita, joilla kunnostetaan alueen puistoja ja rakennuksia.

Brinkhallin kartano tekee yhteistyötä mm. Teknillisen korkeakoulun, Åbo Akademin, Evttek-muotoiluinstituutin, Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitoksen, Humanistisen korkeakoulun, Yrkeshöskolan Sydvästin ja joidenkin Turun yliopiston linjojen kanssa. Turun taideakatemia kanssa on kehitetty Euroopan sosiaalirahaston rahoittama *Brinkhallista työelämään* -yhteistyöprojekti, jonka puitteissa taide- ja musiikkiakatemia opiskelijatideoivat ja tuottavat erilaisia kulttuuritapahtumia kartanoon. Brinkhallissa järjestetään tasaisin väliajoin yleisöluentoja. Usein luennot liittyvät kartanon historiaan tai tilasta tehtyihin tutkimuksiin. Joistain luennoista on samalla muodostettu opastuksia, joilla käsitellään esimerkiksi kartanon puiston kasvillisuutta. Yleisöluentoja järjestetään yleensä *Brinkhall Soi* -tapahtuman yhteydessä ja ne liittyvät joko kartanon näyttelyihin tai tapahtuman kulloiseenkin teemaan.

Brinkhallin alueella on avattu luonto-kulttuuripolku kesän 2010 lopussa. Sitä on työstetty Brinkhallin ystävät Ry:n johdolla talkoovoimin. Talkoilla on valmistettu mm. linnunpönttöjä, joita ripustetaan polun varteen. Juoni luontopolulle on kehitetty kalevalaisen ja muun muinaisen suomalaisen mytologian ja luontoviisauden pohjalta. Polun varteen on sijoitettu myös luonnonmateriaalista tehtyjä mytologisia hahmoja, joita ovat tehneet Kaksikerran partiolippukuntalaiset ollessaan leirillä Brinkhallissa.<sup>96</sup> Turku on voittanut itselleen Euroopan kulttuuripääkaupunkistatuksen vuodeksi 2011. Tätä silmällä pitäen Brinkhall on kehittänyt kulttuuritoimintaansa yhteistyökumppaniensa, erityisesti Turun ammattikorkeakoulun, kanssa. Alkusyksystä 2009 järjestettiin yleisöluentoja Brinkhallin ympäristöstä ja luonnosta. Tämä liittyi Turun ammattikorkeakoulun taideakatemia opiskelijoiden ympäristötaideprojektiin, joka toteutettiin Brinkhallin maisemaan (Kuvaliite 4). Talvikaudella 2009-2010 kartanossa järjestettiin muutama avoin

<sup>96</sup> Sähköposti Brinkhall *Tiedote vuoden 2009 toiminnasta* 27.10.2009



ja ilmainen konsertti ja Brinkhallin ystävät Ry:n myyjäisiä.<sup>97</sup>

### 3.3 Kävijäkysely Brinkhallin kartanosta kesällä 2008

Olin kartanossa korkeakouluharjoittelijana kesällä 2008 ja pääsin silloin aktiivisesti seuraamaan sen toimintaa. Tekemäni kävijäkysely ajoittuu tuohon samaan kesään. Sen jälkeen toiminta kartanossa on ollut yhtä aktiivista, ellei jopa aktiivisempaa. Pääosin eri rakennuksissa järjestetään edelleen ilmaisia vaihtuvia näyttelyitä, sekä kesäisin yksi pidempiaikainen näyttely päärakennuksessa. Lisäksi järjestetään konsertteja enimmäkseen Turun taideakatemian opiskelijoiden avulla sekä luentoja ja seminaareja. Brinkhallin ystävät järjestävät talkoohengessä erilaisia tapahtumia, joissa toimitaan Brinkhallin kehittämisen edistämiseksi. Edellisenä talvena Brinkhallin puistosta oli kaadettu puita, joten Brinkhallin ystävien järjestämissä kevättalkoissa korjattiin risuja ja raivattiin pohjaa kävelypolulle. Sekä keväällä että syksyllä talkoovoimin maalattiin punamultamaalilla rinteessä olevat väentuvat.

Brinkhallissa ei oltu aiemmin tehty kävijätyytyväisyyskyselyä, joten minua pyydettiin tekemään kysely asiakkaille. Lähinnä toivottiin, että asiakkailta saataisiin mielipiteitä toiminnan nykytilasta. Voidakseen kehittää mainontaansa ja toimintaansa kävijöitä lähemmäksi kävijäprofiilin määrittäminen on hyödyllistä. Sen avulla voidaan pohtia halutaanko Brinkhallia myydä myös toisenlaiselle kohdeyleisölle ja miten nykyiselle kohdeyleisölle voitaisiin kehittää parempia palveluja. Avaan kävijöiden kokemuksia tarkemmin luvuissa 4 ja 5, jossa pohdin Brinkhallin kartanon kasvatuksellisen toiminnan kehittämistä. Tässä kappaleessa selvitän kyselyn laskennallisia tuloksia kuten kävijäprofiilia.

Opastettuja kierroksia järjestettiin tilauksesta ryhmille. Yleisöopastuksia pidettiin joka keskiviikkoisten *Kesäkonserttien* yhteydessä. Turun taideakatemian nukketeatterilinjan opiskelijat toivat toista kesää draamallisen opastuksensa *Herra Bonsdorffin puutarhakierros* kartanon puutarhaan ja päärakennukseen. Suurimman osan aikaa asiakkaat saivat informaatiota kysymällä kahviosta tai salivalvojalta *Kustavilaisinteriöinäyttelyssä*. Seurasin toimintaa sisältäpäin, enkä ehtinyt seuraamaan tilannetta muualla kuin päärakennuksessa ja kahviossa. Informaation saanti vaikutti olevan paljon

<sup>97</sup> ”Brinkhallin tapahtumat”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön www-sivu < <http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=5&lang=fi> > Viitattu 11.2.2010

asiakkaan omasta aktiivisuudesta kiinni. Interiöörinäyttelyssä myös salivalvojan halu kertoa asiakkaalle vaikutti siihen kuinka paljon asiakas sai tietää kartanosta. Interiöörinäyttelystä oli tehty erilliset näyttelyluettelot, joita asiakkaat saivat lainata kierroksensa ajaksi. Heinäkuussa järjestettiin *Brinkhall Soi* -tapahtuma, johon tulivat soittamaan *Refugium Musicum* -kamariorkesteri. Tapahtuman teemasta järjestettiin myös yleisöluentoja. Kartanon lisäksi konsertteja järjestettiin myös Kaksikerran kirkossa. *Brinkhall Soi* -tapahtuman tunsivat jo monet kävijät ja tulivat joko yksittäisiin konsertteihin tai kokonaisiksi päiviksi.

Kesäkaudella 2008 Brinkhallissa järjestettiin yhteensä 8 näyttelyä. Näistä yksi oli *Kustavilais-interiöörinäyttely* ja loput taidenäyttelyitä. Taidenäyttelyt jakaantuivat eri rakennuksiin ja vaihtuivat eri tahtiin. Päärakennuksessa ja kahviossa oli pidempiaikaisia näyttelyitä, kun taas pakarituovassa näyttelyt vaihtuivat nopeammalla tahdilla. Tapahtumien yhteydessä sen sijaan Brinkhall enimmäkseen tarjoaa tiloja ulkopuolisille niiden järjestämiseen. Näin ollen esimerkiksi kesäkonserteilla on ulkopuolinen rahoitus.

### 3.3.1 Kävijäkyselyn analyysi

Tekemäni kysely ei sinällään ollut puhdas kävijätyytyväisyyskysely, sillä siihen sisältyi paljon avoimia kysymyksiä ja monivalintakysymykset oli muotoiltu ohjaamaan kävijät pohtimaan kulttuuriperintöteemaa. Kysymykset käsittelivät kävijöiden kokemuksia kartanossa ja tiedon saavutettavuutta. Yllätyin kuinka laajasti ja avoimesti vastaajat kirjoittivat suhteestaan kohteeseen. Käytin avoimien kysymysten käsittelyyn hermeneuttis-fenomenografista lähestymistapaa. Näin pystyin ottamaan huomioon erilaiset kokemusten eriävyydet. Monivalintavastaukset analysoin ristiintaulukoimalla ja perustaulukoinnin.

Kvantitatiivisessa analyysissä laskennallinen virhemarginaali olisi suuri tämän kokoisella otannalla (121) suhteessa kesän 2008 kävijämäärään (5000). Koska keskityn vastausten laatuun, voin olettaa, että vastaajat ovat pääosin sitoutuneita kokemukseensa ja paikkaan. Vaikka he eivät vierailekaan kartanossa säännöllisesti, he ovat kokeneet siellä jotain sellaista, joka on saanut heidät henkilökohtaisesti sitoutumaan paikkaan. Tarkoitin sitoutumisella vaikuttumista, josta kirjoittaa mm. Noël Carroll (”being moved by something”)<sup>98</sup>.

<sup>98</sup> Carroll, 1993, 245. Avasin tätä tarkemmin luvussa 2.3. Carrollin mukaan jos kohde liikuttaa kokijaa, kokemus ohjaa hänet tarkastelemaan kohdetta esteettisesti.

Kävijäkysely oli tarjolla sekä ilmaisissa tiloissa (pakaritupa, kahvio ja kavaljeerisiipi) että päärakennuksessa ja siihen saivat vastata kaikki kävijät. Kuitenkin päärakennuksesta se kerättiin pois yksityistilaisuuksien ajaksi, joten niihin osallistujat tai niiden järjestäjät eivät voineet osallistua kyselyyn. Pakarituvasta ja kavaljeerisiivestä saatiin vähemmän vastauksia kuin päärakennuksesta. Eniten vastauksia kuitenkin palautettiin varmaankin kahvioon. Pääosin etenkin asiakaspalvelusta saatiin positiivista palautetta. Sen sijaan historiatiedon saantiin ja rakennuksen kuntoon oltiin pettyneitä.

Strukturoidut monivalintakysymykset johdattelivat vastaajat kulttuuriperintö -teemaan, sekä kertomaan omista kokemuksistaan. Monivalintakysymysten jälkeen oli tarjolla aina avoin kysymys ja lomakkeen lopussa pyydettiin kirjoittamaan vapaasti kartanoon liittyviä mielipiteitä ja kokemuksia. Tein kyselyn aloittaessani työni kartanossa ja tiesin jo silloin, että en todennäköisesti osaa ehdottaa monivalintakysymyksissä kaikkia mahdollisia vastausvaihtoehtoja. Avoimet kysymykset antoivat tilaa vastaajien omille mielipiteille ja siten tietoa kävijöiden kiinnostusten kohteista. Kävijätutkimukseen vastaaminen oli vapaaehtoista ja sen saivat täyttää kaikki halukkaat. Opastuksilla pyydettiin asiakkaita täyttämään kävijäkysely.

Kesän 2008 kävijämäärästä ei ole täysin varmaa tietoa. Lipputulosten ja muun kahviomyynnin perusteella se on ollut noin 5000 henkilöä. Pelkästään *Brinkhall Soi* -tapahtumassa arvioidaan käyneen noin 1500 vierasta.<sup>99</sup> Kävijäkyselyyn eivät tietävästi vastanneet yksityistilaisuuksiin osallistuneet. Vaikka kävijäkyselyitä oli vapaasti täytettävissä kaikissa rakennuksissa, työntekijät eivät voineet tavoittaa kaikkia vierailijoita. Vastaamiseen kehoitettiin erityisesti opastetuille kierroksille osallistuneita sekä päärakennuksessa ja kahvilassa vierailleita. Työskennellessäni kahviossa ja opastaessani ryhmiä pystyin havainnoimaan kävijöitä, heidän reaktioitaan sekä kommenttejaan. Tässä tutkimuksessa voi mielestäni ottaa huomioon myös kokemukset, joita on tullut kyselyn ulkopuolelta ja niihin voin palata harjoittelupäiväkirjaani lukemalla.

Vastauksista huomasin, että kyselyä tehdessäni olisin voinut paremmin ottaa huomioon Brinkhallin kartanon kesän 2008 ohjelmatarjonnan. Moneen vastaukseen oli lisätty eri kohtiin vaihtoehdoksi ”nukketeatteriesitys”, jolla viitattiin Turun Taideakatemia nukketeatterilinjan opiskelijoiden tekemään draamalliseen opastukseen *Herra Bonsdorffin*

<sup>99</sup> Sähköposti 4.2.2009, Vuorio

*puutarhakierros*. Lomakkeen vastausvaihtoehdoissa ei myöskään ollut vaihtoehtoa ”En osaa sanoa” ja oletan, että tästä syystä osa kyselyn palauttaneista oli jättänyt vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Mm. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran *Tutki ja kirjoita* -teoksen mukaan kyselyssä tulisi olla tämä vaihtoehto, sillä 12-30 prosenttia vastaajista valitsisivat sen<sup>100</sup>.

### 3.3.2 Kävijäkyselyn tuloksia

Brinkhallin tyypillinen vierailija on todennäköisimmin 45-60-vuotias. Hän vierailee kartanossa seurueessa (puolison, perheen tai ystävien kanssa) ensimmäistä kertaa, mutta ei osallistu opastetulle kierrokselle. Useimmiten hän tulee Brinkhalliin tutustuakseen kulttuuriperintökohteeseen.

Suurin vastaajaryhmä olivat yli 60-vuotiaat, mutta kävijöiden iän keskiarvo asettuu 45 ja 60 ikävuoden välille. Alle 30-vuotiaita vastanneista oli vain 13. (Liite 2, Kaavio 1) Puolison, perheen tai ystävien kanssa tulevien lukumäärät olivat lähellä toisiaan. Puolison kanssa tulleita oli suurin ryhmä eli noin 36 prosenttia vastanneista. (Liite 2, Kaavio 2)

Brinkhall sijaitsee noin 20 kilometrin päässä Turun keskustasta ja sinne on melko huonot kulkuyhteydet, joten halusin selvittää mikä vieraita vetää Brinkhalliin. Jos olisin saanut suuremman otannan, olisin voinut ehkä saada vastauksen siihenkin, minkä tyyppiset näyttelyt kiinnostavat Brinkhallin nykyistä kävijäkuntaa eniten. Oletin ennakkoon, että suurempi osa vastaisi tullessa tietyn näyttelyn tai tapahtuman vuoksi. Vastaaja sai valita annetuista vaihtoehdoista niin monta, kuin sopi hänen käyntinsä syiksi. Syitä ei tarvinnut asettaa tärkeysjärjestykseen. Tähän kohtaan tuli yhteensä 240 vastausta, eli jokainen vastaaja vastasi keskimäärin kaksi houkutus tekijää. Avoimeen kysymykseen oli antanut vastauksensa 14 kävijää. 121 vastanneesta valtaosa, 63 %, tuli tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen. Kahvilla käynti (35% kaikista vastanneista) ja rentoutuminen (29 % kaikista vastanneista) olivat seuraavaksi suurimmat houkutus tekijät. Tapahtumien tai näyttelyiden houkuttelemia oli kaikista vastanneista 37%, eli suurin piirtein saman määrä kuin kahville tulleita. *Brinkhall Soi* houkutteli 15 vastannutta, suurin piirtein saman verran tuli muiden tapahtumien sekä tiettyjen näyttelyiden takia. Tässä kodassa kertoi vain 8 tullessa *Hovimäen* vuoksi. (kts. Liite 2, kaavio 6.)

<sup>100</sup> Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2010, 203



Ennakkotietojen tiedusteleminen auttaa kehittämään mainontaa. Kun kävijöiltä kysyttiin, mistä he ovat saaneet tiedon kohteesta, suurin osa (noin 27 %) vastasi tiedonlähteensä olleen lehti-artikkelin, yksittäisistä lehdistä eniten (15) mainintoja sai *Turun Sanomat*. Kysymykseen vastasi 108 henkilöä. Tähän kysymykseen 14 % vastasi saaneensa tietää kartanosta katsottuaan *Hovimäki* -tv-sarjaa. 15 % oli kuullut kartanosta tuttavaltaan. Useat vastaajat kertoivat tässä muutamilla lauseilla suhteestaan kartanoon. Kävi ilmi, että monilla oli henkilökohtaiset siteet joko Kaksikertaan tai Brinkhallin alueeseen. Noin 18 % kysymykseen vastanneista kertoi omaavansa jonkin yhteyden Kaksikertaan ja tienneensä paikan hyvin pitkään. Näistä moni vastasi olevansa Turkulainen tai pitävänsä kesämökkiä Brinkhallin lähistöllä. (Liite 2, Kaavio 7)

Kysymyksessä 8. tiedusteltiin missä kohteissa (päärakennus, kavaljeerisiipi, pakaritupa, uimahuone, maisemapuutarha tai omenapuutarha) he kävivät. Tämä liittyi siihen olivatko kävijät kiinnostuneita kohteesta kokonaisuutena vai yksittäisistä näyttelyistä tai tapahtumista, joita rakennuksissa järjestetään. Tässä olisi voinut olla enemmän ulkokohteita. Noin 90 % kaikista vastanneista oli käynyt päärakennuksessa. Noin 80% oli käynyt kavaljeerisiivessä tai pakarituovassa. Maisemapuutarhassa ja uimahuoneella oli käynyt noin kaksi kolmesta vastanneesta. Hyötypuutarhaan oli uskaltanut alle 50 %. (Liite 2, Kaavio 8) Tämän kysymyksen yhteydessä olisi voinut olla kysymys paikkojen löydettävyydestä tai avoimuudesta. Entisen hyötypuutarhan ja kunniapihan välissä on portti. Vaikka se aukeaa vain työntämällä, se voi saada kävijän tuntemaan, ettei hyötypuutarhaan toivota vierailijoita.

83 % vastaajista kertoi saaneensa kaipaamaansa informaatiota Brinkhallista. Miljöö vaikutti valtaosaan voimakkaimmin. 80 % kaikista vastanneista oli sitä mieltä, että miljööllä on voimakkain vaikutus. 44 % vastasi tunnelman vaikuttaneen heihin voimakkaimmin. Laskennallisesti noin puolet vastaajista valitsi tässä kohdassa kaksi kohtaa ja toinen puoli yhden. (Liite 2, Kaavio 11) Kulttuuriperintökohteen merkitys oli kyselyyn vastanneille historian elävöittäminen. Tunnelma oli toiseksi merkittävin ominaisuus. (Liite 2, Kaavio 12) Kulttuuriperintökohteen pitäisi 53 prosentin mielestä olla restauroitu vastaamaan alkuperäistä. Vastaamatta oli jättänyt 26 %. Valtaosa oli sitä mieltä, että eri aikakausien kerrostumat saavat olla näkyvissä. (Liite 2, Kaavio 13 ja 13.b) Brinkhall vastasi noin 87 prosenttisesti kävijöiden odotuksia. Kysymykseen vastasi 116

henkilöä. (Liite 2, Kaavio 14)

Vastaukset huokuivat henkilökohtaisia tunnesiteitä Brinkhallia kohtaan. Tietysti olin muotoillut kysymykset niin, että asiakkaat kertoisivat mahdollisimman paljon nimenomaan kokemuksistaan kartanossa. Oli kuitenkin yllättävää kuinka laajasti ja avoimesti vastaajat kertoivat suhteestaan kartanoon ja toisaalta miten voimakkaasti he reagoivat Brinkhallin nykytilaan ja rakennusten kokemiin muutoksiin.

#### **4 Brinkhall kokemuksellisenä kulttuuriympäristönä**

Aiemmissa luvuissa olen esitellyt Brinkhallin kartanon toiminnan sekä kulttuuriympäristökasvatuksen lähtökohtia. Tässä luvussa pohdin kävijäkyselyn vastausten pohjalta millainen Brinkhall on kulttuuriympäristökasvatustapahtumana ja miten kulttuuriympäristökasvatustoimintaa voidaan siellä kehittää. Aloitan siitä, miten kävijäkyselyn perusteella vierailijat kokevat Brinkhallin kartanon. Toiminnan kehittämistä pohdin vertailemalla Brinkhallin kasvatuksellista toimintaa mm. the National Trustin ja Riksanantikvarieämbetetin kohteiden käytäntöihin. Kokemusten tulkitsemiseen ja kommentoimiseen haen näkökulmaa esteettisen kokemisen teorioista kulttuuriperintökohteessa oppimisen näkökulmasta, joihin molempiin johdattelin kappaleessa kaksi, sekä fenomenografisen analyysin teoriasta, jossa nähdään kokemusten tukevan oppimista.

Aloitan selvittämällä kävijätutkimuksen avulla miten kävijät kokevat Brinkhallin kartanon ja miten he suhtautuvat siihen kulttuuriperintökohteena. Koska kävijäkyselyn otanta (121) on niin pieni suhteessa arvioituun kävijämäärään (1500), koen, että on mielekkäämpää löytää vastauksista mahdollisimman erilaisia kokemuksia Brinkhallista, kuin yrittää seurata enemmistön mielipidettä. Käytän apunani Sirkka Ahosen ja Terttu Gröhnin kirjoittamia artikkeleita fenomenografisesta tutkimuksesta. Terttu Gröhnin mukaan fenomenografisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on kuvata erilaisia tapoja ymmärtää jokin ilmiö ja osoittaa näiden tapojen laadullinen ero.<sup>101</sup>

Petja Aarnipuu käsittelee väitöskirjassaan museoina toimivien kulttuuriperintökohteiden vierailun syitä ja niiden vaikutusta kokemukseen. Hänen keskeisenä tutkimusongelmana on museona toimivan kulttuuriperintökohteen tilan tarinallisuus. Hän pohtii mitä tila kertoo kävijälleen ja miten se vastaa kävijän odotuksia.<sup>102</sup> Tarkastelen kävijäkyselyn perusteella Brinkhallin vierailijoiden odotusten ja käyntikokemuksen vastaavuutta. Vastauksissaan monet ovat ottaneet kantaa siihen, kuinka Brinkhall ei vastaa heidän odotuksiaan. Kuitenkin kysymykseen ”Vastasiiko Brinkhall odotuksianne?” 87 prosenttia vastasi kyllä<sup>103</sup>. Tulkitsemalla kävijöiden kokemuksia osittain esteettisen kokemisen näkökulmasta. Esimerkiksi Allen Carlsonin käsityksessä oikeaan esteettiseen arvostamiseen johdattaa oikeanlainen tieto

<sup>101</sup> Gröhn, 1992, 9-12

<sup>102</sup> Aarnipuu, 2009, 26-27,37-38

<sup>103</sup> Liite 2, Kaavio 14

kohteesta. Laura Puolamäki taas käsittelee kulttuuriperintökohdetta oppimisympäristönä ja hän katsoo, että oppimisympäristö vaikuttaa oppimiskokemukseen ja oppijan suhteeseen kohteesta saatavaan tietoon<sup>104</sup>.

Heinonen ja Lahti käsittelevät *Museologian perusteissa* museoina toimivia kulttuuriperintökohteita. Brinkhall ei ole museoammatillisesti hoidettu kohde, mutta vertaan sitä tässä luvussa museaaliseen vierailukohteeseen. Syyt Brinkhallissa vierailuun ovat samankaltaisia, kuin ne, joita Heinonen ja Lahti erittelevät museovierailuiden syiksi. Heinosen ja Lahden mukaan suurin osa vierailijoista tulee kohteeseen oppiakseen jotain tai viihtyäkseen<sup>105</sup>. Vaikka enemmistö (57 %) kaikista vastanneista kertoi tulleensa Brinkhalliin, koska halusi tutustua kulttuuriperintökohteeseen, suuri osa näistä (29 % kulttuuriperintökohteeseen tutustumaan tulleista) on halunnut tietää jotain kartanon historiasta. *Kustavilaisinteriööri* -näyttely ja *Herra Bonsdorffin puutarhakierros* -nukketeatteriesitys näyttävät vaikuttaneen olennaisesti käyntipäätöksiin.

Sirkka Ahonen kirjoittaa, että fenomenografisessa tutkimuksessa ihmisen nähdään rekonstruoivan maailmaansa aikaisempien kokemustensa, uskomustensa ja arvojensa pohjalta. Tästä syystä käsitykset kohteista vaihtelevat yksilöiden välillä. Ahosen mukaan esikäsitykset ovat usein niin voimakkaita, ettei niitä voida muokata opettamalla, jos niitä ei oteta huomioon opetuksen suunnittelussa.<sup>106</sup> Siksi myös kulttuuriperintökohteissa pitäisi kehittää kasvatuksellinen suunnitelma toimintatavoista ja kerronnan sisällöistä. Esittämisen tavat ja kerronnalliset sisällöt muokkaavat toisiaan. Toiminnan muodot riippuvat siitä halutaanko toiminnalla korostaa kohteen kokemuksellisuutta, siihen liittyviä tietoja vai opettaa kävijöille uusia taitoja.

#### 4.1 Miksi Brinkhallissa vieraillaan?

Heinonen ja Lahti toteavat, että museokävijät vierailevat kohteissa kolmesta eri syystä: romanttisesta, esteettisestä tai älyllisestä. Romanttinen syy on Heinosen ja Lahden mukaan ”eskapistista halua paeta menneisyyteen”. Älyllisistä syistä tulevat selkeästi hakevat kohteesta tietoa.<sup>107</sup> Älylliset, esteettiset ja romanttiset syyt menevät Brinkhallin vierailijoiden vastauksissa päällekkäin. Suurimmassa osassa tapauksia kävijä ei voi nimetä vain yhtä syytä tai yhdentyypisiä syitä vierailuunsa. Brinkhallin kävijäkyselyn vastauksista käy ilmi, että

<sup>104</sup> Puolamäki, 2008, 63

<sup>105</sup> Heinonen & Lahti, 2001, 196

<sup>106</sup> Ahonen, 1994, 114

<sup>107</sup> Heinonen - Lahti, 2001, 190

yhtä suuri osa, 10 %, kaikista vastanneista tulee esteettisten ja älyllisten syiden vuoksi. Noin 21 % vastanneista kertoo tulleen romanttisten syiden vuoksi. He haluavat kokea joko *Hovimäki* -tv-sarjan ympäristöä tai kokea ”vanhanajan sivistyneistön elämää”<sup>108</sup>. Vastauksista voi tulkita kaipuun saada itse kokea ja kuvitella millaista elämä on tuolloin voinut olla.

Kävijöiden vastauksissa kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden merkitykset lähentyvät toisiaan. Termejä käytetään sekaisin myös puhuttaessa elävöittämissuunnitelmista. Itse käsitän elämyksen riippuvan siitä kuinka paljon henkilö vaikuttaa jostakin. Elämyksiä pyritään nykyään tuottamaan etenkin turismiteollisuudessa. Heinonen ja Lahti näkevät kulttuurihistoriallisten museoiden elävöittämissuunnitelmien negatiivisena. Heidän mukaansa museoiden tehtävä on tuottaa elämyksiä esittelemällä todistuskappaleita menneisyydestä, ei esimerkiksi perinnetapahtumilla.<sup>109</sup> Elävöittäminen voi kuitenkin tuoda lisäarvoa käyntikokemukseen sekä vaikuttaa käyntipäätöksiin. 34 % Brinkhallin vierailijoista kertoo tulleen elävöittämissuunnitelmien (nukketeatteriesitys, konsertit, kustavilaisinteriöinäytely) perässä. Elävöittäminen ei automaattisesti tuota elämyksiä, vaan nimenomaan korostaa kulttuuriperintökohteissa kokemusten merkitystä. Vastauksista kävi ilmi, että elämys voi syntyä kävijälle kohteen tunnelmasta tai mielenkiintoisen tapahtuman seurauksena (esim. *Herra Bonsdorffin puutarhakerros* tai konsertit). Vierailu itsessään, jäi siitä positiivinen tai negatiivinen kuva, on nähdäkseni joka tapauksessa kokemus kävijälle.

Kysymyksiin ”6. Minkä vuoksi tulitte Brinkhallin kartanoon?” ja ”12. Mikä kulttuuriperintökohteen merkitys on teille? Eli Mitä odotatte vierailultanne kulttuuriperintökohteessa ja erityisesti Brinkhallin kartanossa?” tulleiden vastausten perusteella hahmottelen tarkemmin Heinosen ja Lahden nimeämiä älyllisiä, romanttisia ja taiteellisia syitä vierailuun. Näiden kohtien perusteella Brinkhallissa vierailaan pääosin kokemuksellisista ja taiteellisista syistä. Vaikka vain harva vastaaja nimeää odottavansa vierailulta elämyksiä, silti näkisin, että useampi odottaa vierailukokemukseltaan kokemusta, joka on arkisuuden vastakohta. Arto Haapala pitää esteettistä arkisuuden vastakohtana ja näin esteettinen kokemus on jotain mikä poikkeaa arkihavainnosta. Jokin kiinnittää kohteessa (ympäristössä tai esineessä) huomionni niin, että alamme tarkastella sitä esteettisesti. Tämä sama kokemus voi Haapalan mukaan olla myös esimerkiksi uskonnollinen riippuen kokijan sanavarastosta.<sup>110</sup> Petja Aarnipuu sanoo vierailijan odottavan kulttuuriperintökohteessa

<sup>108</sup> Kävijäkyselyvastaus, 45-60 vuotias vastaaja ilman seuruetta, osallistui opastukseen

<sup>109</sup> Heinonen & Lahti, 2001, 261-266

<sup>110</sup> Haapala, 1995, 101-103

vierailukokemukseltaan ”huippukokemusta”. Myös Aarnipuu pitää näitä huippukokemuksia kulttuuriperintökohteissa vieraileville arkisuuden vastakohtana. Hänen mukaansa ne ovat yksi syy siihen miksi kulttuuriperintökohteessa vierailaan.<sup>111</sup> Brinkhallin kävijävastausten perusteella vierailijat toivovat kokemukseltaan tällaista ja suuri osa sen tavoittaakin, mutta päällimmäiseksi monen vastaajan kysymyksissä nousee kartanon alueen ulkoasu. Brinkhallissa huippukokemuksen tuntuu aiheuttavan kartanomiljöön ja sen luoma tunnelma.

Brinkhallin kävijäkyselyyn vastanneilla älylliset syyt vierailuun menivät päällekkäin taiteellisten ja kokemuksellisten syiden kanssa. Romanttiset syyt ovat tässä vaikeimmin havaittavissa, mutta avoimien vastausten perusteella romanttisiksi syiksi kerrottiin esimerkiksi eläytyminen *Hovimäen* aikakauteen tai ympäristöön sekä menneen ajan tunnelmaan tai säätyläisten elämään. Näitä ei oltu kuitenkaan nimetty Brinkhallissa vierailuun johtaneiksi syiksi tai kulttuuriperintökohdetta koskeviksi odotuksiksi. Valtaosa vastaajista (69) oli valinnut vierailunsa syyksi rentoutumisen ja viihtymisen tai tutustumisen kulttuuriperintökohteeseen. Nimesin nämä syyt kokemuksellisiksi syiksi. Näistä suurin osa, 20, haki kulttuuriperintökohteesta kulttuurihistoriallista tietoa. 33 vastannutta kertoi odottavansa kohteen elävöittävän heidän historiankuvaansa.

---

<sup>111</sup> Aarnipuu, 2008, 130

12. Mikä kp* kohteen merkitys on teille?	Historian elävöittäminen ja tunnelma	Historian elävöittäminen	Historian elävöittäminen ja elämysten haku	Kulttuuri-historiallinen tieto	Tunnelma	Elämykset ja tunnelma	Kaikki
6. Minkä vuoksi tulitte?							
Tutustumaan kp* kohteeseen ja rentoutumaan 69	15	13	2	20	7	2	4
Osallistumaan tapahtumaan ja tutustumaan kp* kohteeseen 22		14		7	6		
Elävöittäminen eli tapahtuma, näyttely, tms. 19		10		4		2	
Sekalaiset syyt 9					9		

(\*kp = kulttuuriperintö)

Määrittelin omaksi ryhmäkseen kävijät, jotka tulivat sekä tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen että vierailemaan jossain tietyssä näyttelyssä. Nämä tulivat joko taidenäyttelyn tai kustavilaisinteriöinäyttelyn (8), *Brinkhall Soi* -tapahtuman (9) tai *Herra Bonsdorffin puutarhakierros* -nukketeatteriesityksen (5) vuoksi. Kaikki nukketeatteriesityksen vuoksi tulleet kertoivat odottavansa kohteen elävöittävän historiaa. Näyttelyiden vuoksi tulleista valtaosa kertoi tunnelman olevan tärkeintä kohteessa. Musiikkitapahtumiin tulleet kertoivat sekä odottavansa historiallista tietoa että toivoivat kohteen elävöittävän historian tapahtumia.

18-30-vuotias vastaaja tuli puolisonsa kanssa Brinkhalliin kahville ja rentoutumaan. Hän kertoo, että hänen kesämökkinsä on Brinkhallin vieressä. Kävijä toivoi ”historiatekstejä näkyviin myös ilmaisiin tiloihin”. Voimakkaimmin häneen vaikutti Brinkhallin miljöö ja tunnelma. Kulttuuriperintökohteessa hänen mukaansa pääasia on tunnelma. Hänen mukaansa ”kulttuuriperinteiden säilyttäminen on tärkeää modernissa nykymaailmassa, hyvä ettei kaikkea vanhaa tuhota. Tapahtumat ja elämykset eivät varsinaisesti minua kiinnosta, mutta ymmärrän, että se on tärkeä keino rahoituksen saamiseksi ja paikan markkinoinniksi / vierailijoiden houkuttelemiseksi. Näyttelyt elävöittävät myös, hyvä että niitä on myös piharakennuksissa.”

Vaikka kävijä kertoo, ettei varsinaisesti odota elämyksiä kulttuuriperintökohteelta, silti vastauksesta näkyy, että kokemus on ensisijaisessa asemassa. Tässä voi olettaa kävijän

tarkoittavan elämyksillä myös elävöittämis toimintaa, sillä hän puhuu samassa yhteydessä tapahtumista. Heinosen ja Lahden mukaan valtaosa museokävijöistä odottaa vierailunsa olevan elämyksellinen<sup>112</sup>. Brinkhallin vierailijoille vaikuttaa vastausten perusteella nousevan tärkeimmäksi kohteen tunnelma, jos se tuottaa heille positiivisen kokemuksen.

”Olen kiinnostunut 1700-luvun historiasta – tämä täydentää. Olin viime kesänä tutustumassa Uppsalassa Linnén puutarhoihin ja alueen kartanoihin; Aspegrenin puutarhaan Pietarsaassa, Pukkilan kartanon ja nyt Göteborg-laivaan ja sen SOIC<sup>113</sup> näyttelyyn. Brinkhall ja tyttöjen esitys<sup>114</sup> sopi sarjan jatkoksi!” (45-60-vuotias, perheensä kanssa)

Suuresta osasta vastauksista kävi ilmi, riippumatta käymisen varsinaisesta syystä, että vierailijat tahtoivat kokea käyvänsä menneisyydessä ja eläytyä 1700-luvun yläluokan elämään.

45-60-vuotias puolisonsa kanssa tullut vastaaja kertoo tullessaan *Kustavilaisinteriööri* -näyttelyn vuoksi. Hän sai tietää näyttelystä *Glorian antiikki* -lehdestä. Brinkhall vastaa hänen odotuksiaan kulttuuriperintökohteena. Hän on omien sanojensa mukaan ”aikamatkalla”, koska 1700-luku on hänen ”mieliaikakautensa”.

Vain muutamat yksittäiset kävijät nimesivät jonkin muun näyttelyn kuin interiöörinäyttelyn vierailun syyksi. Silloinkin kerrottiin taiteilijan kutsuneen kävijän henkilökohtaisesti tai lähettäneen kutsun. Näin ollen voisi olettaa, että pääosin Brinkhallin näyttelyt vuonna 2008 eivät vetäneet yleisöä paikalle, vaan enimmäkseen vierailijat tulivat tutustuakseen kulttuuriperintökohteeseen.

#### **4.1.1 Hovimäki innostaa vierailemaan**

Vuosina 1997-2002 Yle TV2 kuvasi historiallista tv-draamasarjaa *Hovimäki* Brinkhallin kartanossa. *Hovimäen* tarina kertoo Suomen historiallisista tapahtumista 1790-luvulta 1860-luvun loppuun kahden fiktiivisen sukutarinan kautta.<sup>115</sup> Sarjan internetsivuilla kerrotaan kuvauksista Brinkhallissa ja Brinkhallin kartano käyttää kuvauksia mainostuksessaan. Moni

<sup>112</sup> Heinonen-Lahti, 2001, 196

<sup>113</sup> Sveriges Ostindiska Companiet

<sup>114</sup> Vastauksen muiden kohtien perusteella tällä tarkoitetaan *Herra Bonsdorffin puutarhakierros* -nukketeatteriesitystä.

<sup>115</sup> Hovimäki – suomalaisia kohtaloita historian käänneissä < [http://yle.fi/vintti/ohjelmat.yle.fi/hovimaki/tietoa\\_ohjelmasta.html](http://yle.fi/vintti/ohjelmat.yle.fi/hovimaki/tietoa_ohjelmasta.html) > 11.1.2011



Brinkhallissa vieraileva kertoo saaneensa tietää kartanosta sarjan kautta.

”Oli hienoa käydä täällä kun on katsonut *Hovimäki* -sarjan.” Vastasi 45-60-vuotias vierailija, joka tuli Brinkhalliin yksin ja ensimmäistä kertaa tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen ja kahville. Hän sai tietää kartanosta katsottuaan tv-sarjaa ja sitten selvitettyään paikan internetistä. Hän sai tarpeeksi informaatiota ja Brinkhall vastasi hänen odotuksiaan. Miljöö vaikutti häneen voimakkaimmin ja tärkeintä kulttuuriperintökohteessa onkin tunnelma ja elävöittäminen. Ajan kerrostumat saavat hänen mukaansa näkyä ja patina. Hän ei ollut kommentoinut millaisessa kunnossa kulttuuriperintökohteen pitäisi olla, saako se mahdollisesti olla hieman ränsistyneen oloinen niin, että siinä näkyy ikä.

Vastauksissa mainittiin *Hovimäki* useissa eri kohdissa kuten vierailun syynä, tietolähteenä ja osana kokemusta. Vierailun syyksi *Hovimäen* nimesi vain 8 vastaajaa 121:stä, vaikka se oli kolmanneksi suosituin tietolähde Brinkhallista. (Liite 2, kaaviot 6. ja 7.) Ne asiakkaat, jotka tulivat sarjan houkuttelemina, olisivat toivoneet lisätietoa sarjan tekemisestä kartanossa. Kulttuuriperintökohteen merkitykseen liittyvän kysymyksen avoimessa vastauskohdassa yksi kävijä oli vastannut, että *Hovimäki* houkutteli käymään. Muut olivat liittäneet *Hovimäen* tuntemuksiin, joita Brinkhallissa heräsi.

Harjoittelupäiväkirjani perusteella moni vierailija oletti tv-sarjan tapahtumien kuuluvan kartanon todelliseen historiaan.<sup>116</sup> Luulen, että tässäkin kohtaa, jos voitaisiin kertoa paremmin tv-sarjasta ja nostaa esille esimerkiksi kuvia sen tekemisestä, kävijä saisi selkeämmän kuvan siitä, että tv-sarja ei liity kartanon asukkaiden historiaan. *Hovimäen* kuvaukset liittyvät kartanon nykyhistoriaan ja sen vaiheisiin. Se on yksi mahdollinen tarina mitä Brinkhallissa voidaan kertoa. Sarja mainitaan Brinkhallin esitteissä ja tv-sarjan internetsivustolla kerrotaan sen yhdeksi kuvauspaikaksi Brinkhallin kartanon alue.

30-45-vuotias vastaaja, joka vieraili perheensä kanssa ja oli saanut tietää kartanosta *Hovimäki* tv-sarjasta, kuvasi Brinkhallin herättävän ”tunnusiteen *Hovimäen* aikakauteen, erityisesti ensimmäisen tuotantokauden tapahtumiin.”

Toinen vastaaja on tullut kartanoon kahville ja tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen. Hän kertoo saaneensa tietää kartanosta ajettuaan ohi

<sup>116</sup> Opastuksilla huomasi eri-ikäisten ihmisten kyselevän useaan otteeseen *Hovimäen* tapahtumiin liittyviä asioita historiallisena tietona.

muutamia kertoja. Hänen mukaansa Brinkhall on ”hieno miljö. Kiinnostus [sitä kohtaan] on lisääntynyt *Hovimäki* -sarjan myötä.”

*Hovimäen* vuoksi tulevista suurin osa ei kuitenkaan saa toivomaansa sisältöä vierailuunsa. Kartano voi kuvittaa heidän käsitystään ”menneen ajan elämäntyylistä ja tavoista”, kuten eräs vierailija<sup>117</sup> kommentoi. Vaikka tv-sarja on monella syynä Brinkhallissa vierailuun, he usein vierailunsa aikana kiinnostuvat kartanon historiasta sekä alueen hoidosta ja ylläpidosta.

## 4.2 Ennako-odotusten vaikutus kokemukseen

Petja Aarnipuu on sitä mieltä, että kävijän ennakkokäsitykset ja skeemat kohteesta vaikuttavat hänen vierailuunsa ja kokemuksiinsa<sup>118</sup>. Odotukset Brinkhallin kartanoa kohtaan vaihtelevat. Monet kävijöistä, jotka tulevat *Hovimäen* innoittamina, toivovat näkevänsä palan tv-sarjasta. Viimeisen kysymyksen vastausten perusteella Brinkhall vastasi enemmistön odotuksia kulttuuriperintökohteena, vaikka monet valittelivatkin rakennusten ulkonäköä.

”Voi hyvin kuvitella miten täällä on ennen asuttu ja eletty. Rakennukset on tosin vähän ränsistyneitä.” (45-60-vuotias, seurueessa)

Brinkhallin vierailijoiden vastauksissa näkyy, että suurimmalla osalla on ennakkoon mielikuva kartanosta, etenkin sen ulkoasusta. Fenomenografisessa tutkimuksessa nähdään kokijalla olevan skeema tai mielikuva siitä, miltä jonkin tietyn tutun asian (kuten talo tai auto) pitäisi näyttää<sup>119</sup>. Ihminen hakee merkityksiä tutuista asioista ympäristöstään niin, että saa rakennettua siitä mielekkään kokonaisuuden.

Muutamissa vastauksissa selkeästi osoitetaan, että kävijällä ei ollut kohteesta ennakkokäsityksiä ja nämä vastaajat enimmäkseen yllättyvät positiivisesti. He pitivät tärkeänä sitä, että kulttuuriperintökohteesta pidetään huolta.

Heinosen ja Lahden mukaan museovierailu pitäisi koostaa mahdollisuuksien mukaan niin, että siellä olisi kävijälle jotain tuttua, johon hän voisi liittää uudet oppimansa asiat. Kävijät osaavat esimerkiksi liikkua kohteessa sen mukaan, mihin he ovat tottuneet.<sup>120</sup> Näin ollen voisi olettaa, että jos kulttuuriperintökohteissa on totutusti ollut selkeät merkityt kulkureitit ja

<sup>117</sup> Yli 60-vuotias kävijä, joka tuli katsomaan *Bonsdorffin puutarhakierrosta* olisi halunnut tietää enemmän ”Hovimäki-vaiheista”.

<sup>118</sup> Aarnipuu, 2008, 30-32

<sup>119</sup> Gröhn, 1992, 10-11. Gröhn viittaa Sir Fredric Bartlettin kognitiivisen psykologian ja muistamisen teorioihin fenomenografista tutkimusta koskevassa artikkelissaan. Bartlettin mukaan ihmisellä on skeema tarinasta. Ihminen joko ei muista skeemaa vastaamattomia elementtejä tarinasta tai korvaa ne sopivammilla.

<sup>120</sup> Heinonen-Lahti, 2001, 201

kiertosuunnat, kävijät odottavat niitä. Brinkhallin kävijöiden vastauksissa toivottiinkin selkeämpää viitoitusta kulkureitteihin paikan päällä ja tapahtumien yhteydessä selkeää tietoa siitä mitä missäkin rakennuksessa tapahtuu.

Kysymyksen 13. ”Pitäisikö kulttuuriperintökohteen mielestänne olla restauroitu vastaamaan alkuperäistä?”, taustalla oli ajatus kohteesta joka on kokenut paljon muutoksia. Kahden vuosisadan aikana rakennuksen tilankäyttöä ja huonejakoa on muuteltu asukkaiden käyttöön ja kunkin aikakauden käsityksiin sopivilla tavoilla. Suurin osa asiakkaista vastasi, ettei kohde saisi näyttää kuluneelta ja ränsistyneeltä. Moni lisäsi, ettei kohteen tarvitsisi kiiltää uutuuttaan, mutta sen tulisi olla siisti. Kesällä 2008 kartanon päärakennuksen yläkerrassa ainakin kahdessa huoneessa kosteus oli irrottanut tapetteja seinistä ja rikkonut niitä. Kavaljeerisiivessä pinkopahvit olivat paikoin repeytyneet irti seinästä ja pakarituvassa ei katon sortumisen vuoksi ollut muuta seinäpinnoitetta kuin rakennusmuovit ja lattia oli betonipinnalla. Pakaritupa muistutti teollisuusympäristöä, joka toi mielenkiintoisen kontrastin vanhan kartanon muotokielelle ja puutarhoille. Samalla se sopi hyvin esityspaikaksi erityisesti nykytaiteelle.

Arnold Berleantin mukaan liikumme aina kulttuurisessa ympäristössä, sillä käsityksemme ympäröivästä maailmasta on kulttuurisesti muodostunut.<sup>121</sup> Kulttuurisesti meille muodostuu tietty ennakkokuva kartanoista, kulttuuriperintökohteista ja museoista sekä niiden arvosta. Usein oletetaan, että kulttuuriperintökohteita pyritään säilyttämään alkuperäisasussaan ja niiden restauroinnin ja ylläpidon laiminlyönti ei tule kysymykseen. Kymmenen vastaajaa kertoi suoraan olevansa pettynyt kartanon huonoon kuntoon ja 12 esitti toiveen kunnostuksen jatkamisesta. Vain kaksi kertoi yleisilmeen olleen epäsiistin. Yhtä moni kertoi ensimmäisen näkymän kartanoalueella olleen ikkunalaudoille säilötyt taloustavarat.

Puolisonsa kanssa tullut yli 60-vuotias vastaaja tuli Brinkhalliin rentoutumaan ja viihtymään. Hän vieraili sekä rakennuksissa että puutarhoissa ja sai toivomaansa informaatiota kartanosta ja näyttelyistä. Häneen vaikutti Brinkhallissa voimakkaimmin tunnelma. Kulttuuriperintökohteilta hän odottaa historian elävöittämistä. Hän ei sano pitääkö kulttuuriperintökohteen olla restauroitu alkuperäiseen asuun. Kohteessa saa hänen mukaansa näkyä ajan patina, mutta kohde ei saisi näyttää ränsistyneeltä ja kuluneelta. Vastaajan mukaan Brinkhall ei vastannut hänen odotuksiaan kulttuuriperintökohteena sen ”oletettua huonomman kunnan

---

<sup>121</sup> Berleant, 1992, 68

vuoksi”, vaikka Brinkhall herättää hänessä ihailua.

Vastaajien joukosta löytyy myös kävijöitä, jotka olivat tulleet kartanoon niin sanotusti avoimin mielin. He ainakin kertovat tulleensa vailla ennakkokäsityksiä tai -tietoja tilasta, mutta käyntinsä johdosta heidän mielenkiintonsa kartanoa ja sen historiaa kohtaan kasvaa. Samat henkilöt usein toivovat, että voisivat tehdä jotain kartanon hyväksi tai ainakin kiittelivät työstä jota kartanon hyväksi tehdään.

Yli 60-vuotias vastaaja tuli seurueessa lähinnä katsomaan *Herra Bonsdorffin puutarhakierrosta*. Hän kertoi vierailunsa herättäneen ”kiinnostusta kartanon menneisyyteen ja entisten asukkaiden elämään.” Hänen vastauksestaan käy ilmi myös se, että hänet houkutteli paikalle jokin muu kuin itse kartano.

Vastaajia selkeästi harmittaa päärakennuksessa 1900-luvulla tehdyt muutostyöt. Vastauksista käy ilmi, että he tulevat tutustumaan kustavilaisyylliseen maaseutukartanoon, mutta pettyvät siihen kuinka vähän alkuperäisestä on jäljellä.

Yli 60-vuotias vastaaja tuli tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen, häneen vaikuttivat yhtä paljon miljöö ja kustavilaisinteriöinäytely. Hänen mukaansa kulttuuriperintökohdetta ei tarvitse restauroida vastaamaan alkuperäistä, mutta toisaalta Brinkhall ei kuitenkaan vastannut hänen odotuksiaan, sillä sitä on ”liikaa uudistettu 1920-luvulla”, koska ”esimerkiksi alkuperäiset uunit puuttuvat”.

Kulttuurisesti muotoutuneiden mielikuvien lisäksi mainostus vaikuttaa ennakkokäsityksiämme kulttuuriperintökohteista. Kun esitteissä kerrotaan 1700-luvun lopun kartanosta, kävijä odottaa näkevänsä kustavilaisen ajan taidonnäytteen. Voi olla suuri pettymys, kun huomaakin tulleensa pääosin 1920-luvun klassismia edustavaan kartanoon, jonne on tuotu tuon aikainen uutuustekniikka, kuten sähkö ja vesi, ja jossa alkuperäisiä kustavilaisia yksityiskohtia on jätetty jäljelle lähinnä koristeeksi. Samalla tavalla merkitykset ja odotukset juontavat juurensa hiljaisiin käsityksiin siitä millainen on miellyttävää ja miten rakennuksia tulisi hoitaa. 1920-luvun muutoksia kohtaan saattaa helposti nousta ärtymys myös siksi, että pinnoissa näkyvät kaikki sisäilman kosteuden ja lämpötilan vaihteluiden aiheuttamat vahingot. Väittäisin, että ärtymys juontaakin juurensa juuri kohteen laiminlyönnin huomaamiseen.

Vastauksissa puhuttiin eri yhteyksissä siitä, kuinka kävijät olivat saaneet joko lehdestä tai Turun kaupunkioppaasta kartanosta ennakkotietoja, jotka eivät heidän mukaansa pitäneet

paikkaansa.

Kävijä (30-45-vuotias, seurueessa tullut) kertoo saaneensa esitteestä vaikutelman ”isoista, 'laitetuista' puutarhoista. Odotukset olivat toiveikkaat, siksi pettymys suuri.” Hän kuitenkin kiitteli, että paikkaa pidettiin kuitenkin avoinna yleisölle ”Sääli, ettei ole kunnostettu. Onneksi jotain toimintaa paikassa silti.”

Muutama *Brinkhall soi* -tapahtuman aikaan tullut kävijä koki mainonnan virheelliseksi. Lehdissä mainostettiin vapaata pääsyä Brinkhalliin, kuitenkin päärakennukseen on aina pääsymaksu, joka on melko korkea suhteessa siihen, ettei kohde ole museoammatillisesti hoidettu museo.<sup>122</sup>

18-30-vuotias vastaaja tuli perheensä kanssa ensimmäistä kertaa Brinkhalliin ja luki Turun Sanomista, että siellä on avoimien ovien päivä. Hänen mukaansa Brinkhall on ”upea paikka, en tosin saanut tietää mitään sen historiasta. Pääsymaksu oli iso pettymys opiskelijalle. Lehdessä mainostettiin avoimien ovien päivää.”

### 4.3 Miten kävijät kokevat Brinkhallin?

Petja Aarnipuu kuvailee väitöskirjassaan kulttuuriperintöä yhteiseksi omaisuudeksi. Kaikki kokevat omistavansa sen ja odottavat, että jokin viranomainen pitää siitä huolta.<sup>123</sup> Vastanneille Brinkhallissa vierailu oli tavalla tai toisella henkilökohtaisesti koskettava elämys. 27 vastaajaa ilmaisi Brinkhallin herättävän heissä nostalgisia kokemuksia. 11 prosentilla vastanneista oli jonkinlainen henkilökohtainen suhde Kakskertaan. Näillä oli joko itsellään mökki Brinkhallin lähistöllä, he olivat entisiä tai nykyisiä kakskertalaisia tai turkulaisia, tai tiesivät Brinkhallin koulutuksensa, työnsä tai harrastuksensa kautta. Yksittäisistä elävöittämis-toiminnoista vastaajiin vaikutti selkeästi voimakkaimmin nukketeatteriesityksenä järjestetty draamaopastus. *Herra Bonsdorffin puutarhakierros* -niminen esitys sai eniten palautetta, joka kaikki oli positiivista. Palautteessaan kävijät kertoivat mielenkiintonsa kartanoa kohtaan kasvaneen draamallisen opastuksen ansiosta.

*Herra Bonsdorffin puutarhakierrosta* sivuavien vastausten perusteella saa käsityksen, ettei vierailijoille ole kovin tärkeää saada opastuksella tarkkaa historiallista selostusta kartanosta, vaan he haluavat värikkäitä elämyksiä, jotka mahdollisesti valottavat kartanon historiaa. Näin

<sup>122</sup> Ainakaan vielä kesällä 2008 Brinkhallissa ei ollut käytössä lippuja alennusryhmille. Aikuisten sisäänpääsy oli 5 euroa. Vuonna 2009 se oli noussut 7 euroon.

<sup>123</sup> Aarnipuu, 2008, 22

syntynyt positiivinen kokemus parhaimmillaan herättää kävijän mielenkiinnon paikkaa kohtaan, jolloin he mielellään hankkivat itse tarkempaa tietoa kartanosta, jos sitä on tarjolla. Samalla tavalla elämyksiä hakevat monet jotka tulivat kartanoon konserttien perässä. Vastausten perusteella konsertteihin osallistuneet eivät niinkään ole kiinnostuneita itse kartanosta vaan haluavat elämyksen, kun klassinen musiikki soi laskevan ilta-auringon oranssiksi värittämässä salissa, jonka seinäpinnoista lohkeilleet rappaukset ja ikkunanpuitteiden kuluneet maalipinnatkin herättävät haikeutta.

### 4.3.1 Tunnelmallinen ja rentouttava

Noël Carrollin näkemyksen mukaan esteettinen havainnoiminen ja esteettinen alkaa tunnereaktiosta: jokin ympäristön ominaisuus liikuttaa katsojaa ja herättää hänessä mielenkiintoa<sup>124</sup>

Kävijäkyselyn perusteella vieraat viihtyivät Brinkhallissa pääosin sen tarjoaman rauhan, maisemien ja kartanoidyllin vuoksi. Yksi ainoa vastanneista kertoi tullessa kuuntelemaan luentoa. Muutama kertoi kuunnelleensa konserttia. Yleisöluennot ovat Brinkhallissa maksuttomia samoin kuin tapahtumaviikoilla järjestetyt konsertit. Vastauksista löytää kommentteja tunnelmasta ja etenkin rauhallisuudesta sekä selkeitä ilmauksia siitä kuinka tila kuvittaa kävijän omaa historiankuvaa. 35 vastanneista kertoi tullessa kohteeseen rentoutumaan. Tarkentavana kysymyksenä olisi voinut esittää mikä kohteessa mahdollisesti rentouttaa. Muiden vastausten perusteella voisi väittää, että ylipäänsä Brinkhallin tunnelma on rentouttava.

Avoimista vastauksista näki, että vierailijat kokevat Brinkhallin rauhallisena paikkana ja osa kertoi kokevansa siellä ”ajan pysähtyneen”.

45-60-vuotias vastaaja tuli perheensä kanssa Brinkhalliin *Hovimäki* -tv-sarjan innoittamana ja kertoo kuinka hän aistii ”hiljaisuuden, rauhan ilman äänisaastetta. Suuret lehtometsän puut ”puhuvat” historiaa...”

Monet kertovat tulevansa Brinkhalliin nimenomaan rentoutumaan, pois kaupungin melusta ja kiireestä. Se on kuin suuri oleskelutila, jossa kukin saa nauttia ulko- ja sisätiloista omaan tahtiinsa.

45-60-vuotias seurueessa tullut vastaaja kertoo jäljittäneensä kartanon *Hovimäki* -tv-

---

<sup>124</sup> Carroll, 2004, 90

sarjasta. Hän kuvaili Brinkhallin herättämiä tuntemuksia näin: ”Aika pysähtyi. Hiljaisuutta ja rauhaa tulvillaan.”

Kysymyksessä ”Mikä vaikutti Teihin voimakkaimmin Brinkhallin kartanossa?” oli monivalintavaihtoehdot ja niistä sai valita niin monta, kuin halusi. Näidenkin vastausten lukumääriä vertasin kaikkien vastausten lukumäärään. 80 % kaikista vastanneista kertoi miljöön vaikuttaneen heihin voimakkaimmin vierailullaan. 43 % kaikista vastanneista kertoi vaikuttaneensa tunnelmasta. Vain 14 henkilöä vastasi jonkin näyttelyn tehneen vaikutuksen ja heistä 10 kertoi sen olleen nukketheateriesityksen. (Liite 2, Kaavio 11)

Vastauksista käy ilmi, että vaikka kaikki kävijät, etenkin ensimmäistä kertaa vierailevat, eivät nimeä käyntinsä syyksi rentoutumista, Brinkhall on suurimmalle osalle vierailijoita rentoutumisen ja rauhoittumisen paikka.

”1700-luvun estetiikka – tunnelmallista, kaunista, rauhallisen sijainnin takia pääsee ajan tunnelmaan, vaikka kaikkea ei olisi entisöity.” Vierailija on 30-45-vuotias ja vierailee ensimmäistä kertaa Brinkhallissa.

Vastauksessaan hän kertoo, että vaikka tuli tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen ja odotti siltä historiallista tietoa, eli syyt vierailuun olivat älylliset, hän vaikutti voimakkaimmin paikan miljööstä. Etenkin kävijät, jotka tulevat Brinkhalliin vain kahville, piipahtavat ohikulkumatkalla tai päätyvät sinne seurueen mukana, vaikuttuvat paikan tunnelmasta. Useissa heissä herää myös nostalgisia tunnelmia.

”Täällä on keskieurooppalainen tunnelma. Omenapuutarhasta tulee mieleen oliiviviljelmä.” Vastaja on 18-30-vuotias, vierailee perheensä kanssa ensimmäistä kertaa Brinkhallissa.

Pauline von Bonsdorffin mukaan ympäristön tunnelma syntyy monista eri tekijöistä mm. luonnonelementeistä, tilan käyttäjistä sekä kulttuurisista elementeistä. Tunnelman kokeminen lähtee hänen mukaansa aistimisesta. Siihen liittyvät kaikki aistit: haju, näkö, kuulo, tunto ja mahdollisesti maku.<sup>125</sup> Museoina toimivissa kulttuuriperintökohteissa pyritään ohjaamaan kävijöiden liikkumista ja samalla kokemista niin, että vierailukokemus mahdollisuuksien mukaan vastaisi heidän ennako-odotuksiaan. Brinkhallissa kävijöitä ei juurikaan ohjata vierailuilla. He saavat liikkua vapaasti puutarhoissa ja rakennuksissa. Von Bonsdorff esittää, että tilan tai tilanteen pitäisi antaa ihmiselle vapaus kokea se.

<sup>125</sup> Von Bonsdorff, 2007, 76-77

”Olennaista on, että tila tai tilanne ei määrittele ihmistä, vaan avautuu hänelle ja antaa mahdollisuuden astua tilaan säilyttäen oman yksilöllisyytensä ja tapansa olla. Ihmistä saa houkutella, mutta samalla on tärkeää suoda rauha hänen ympärilleen – mikä luonnollisesti ei ole sama asia kuin täydellinen unohtaminen.”

126

Vaikka tässä artikkelissa von Bonsdorff puhuu erityisesti opetus- ja hoitotiloista, hänen ajatustaan voi käyttää myös muita julkisia paikkoja suunniteltaessa. Esimerkiksi juuri Brinkhallissa annetaan kävijälle vapaus tutustua kohteeseen omalla tavallaan. Tällä hetkellä Brinkhallissa käy helposti niin, että kävijät jäävät oman onnensa nojaan vierailulla. Riippuu täysin kävijän omasta aktiivisuudesta osaavatko he kysyä henkilökunnalta haluamaansa tietoa. Kohteeseen tutustuminen saisi pysyäkin vapaana, mutta silti voitaisiin tarjota työkaluja kohteen tarkastelemiseen. Näin kävijä saisi muodostaa henkilökohtaisen suhteen kohteen kanssa ja voisi silti saada haluamiansa lisätietoja tai keinoja ymmärtää kohdetta paremmin.

#### 4.3.2 Kerroksellisuudesta ja ränsistyneisyydestä

Brinkhallin kävijäkyselyn vastauksista käy ilmi, että monen kävijän silmään pistää ennen kaikkea yleinen siisteys. Se vaikuttaa vierailukokemukseen, oli vierailun syy mikä tahansa. Lohkeilleiden maalipintojen, vahaamattomien lattioiden ja repeytyneiden tapettien herättämä haikeus saa osan vierailijoista suorastaan suhtautumaan vihamielisesti kartanon aiempaa hoitoa kohtaan. Samoista kävijöistä, jotka reagoivat voimakkaasti rakennusten hoitamattomuuteen, iso osa olisi halunnut nähdä kartanon sen alkuperäisimmässä asussaan. He toivoivat, että 1920-luvulla tehdyt muutokset purettaisiin.

Allen Carlson nostaa artikkelissaan *Ympäristöestetiikka ja esteettisen kasvatuksen dilemma* esille esteettisesti epämiellyttävän kokemuksen. Koska Carlsonille merkittävä osa esteettistä kokemusta on oikeanlainen tieto, hän kysyy pitäisikö kokijaa ohjata hyväksymään esteettisesti epämiellyttävä ohjaamalla kokija ajattelemaan toisin ja toisaalta onko se mahdollista. Carlson nostaa esille ohuen ja syvän esteettisen merkityksen. Ohuessa merkityksessä kokija nauttii miellyttävistä kohteista niiden ulkoisten ominaisuuksien perusteella. Syvässä esteettisessä kokemuksessa kohde välittää tarkastelijalleen ulkoisten ominaisuuksien lisäksi tiettyjen laatuominaisuuksien ja arvojen suhteen.<sup>127</sup> Brinkhallin vieraat helposti arvostelevat sen

<sup>126</sup> Von Bonsdorff, 2007, 77

<sup>127</sup> Carlson, 1994, 110-111, 113-115



ulkonäköä ”ränsistyneeksi” tai huonosti hoidetuksi. Tämä voi kuulostaa ohuelta merkitykseltä, kun kävijät kommentoivat vain rakennusten tai puistojen ulkonäköä. Kuitenkin tässä voi nähdä Carlsonin tarkoittaman syvän merkityksen, jos negatiivinen kokemus alueen ulkonäöstä johtuukin lopulta tunteista, jota ränsistyneiden rakennusten tai rehevöityneen lammen näkeminen aiheuttaa. Ränsistyneet rakennukset saattavat herättää ajatuksen alueen hoidon laiminlyönnistä. Kulttuurissamme kulttuuriperintökohteen statuksen saanutta paikkaa arvostetaan lähtökohtaisesti ja näin ollen oletuksemme on, että sitä hoidetaan hyvin. Tästä johtuen huonokuntoisen alueellisesti ja kulttuurillisesti merkittävän alueen näkeminen voi aiheuttaa voimakkaan negatiivisia tunteita. Syvää esteettistä kokemusta voitaisiin mahdollisesti kasvatuksellisin keinoin ohjata positiivisempaan suuntaan tekemällä kohteen taustatiedoista saavutettavampia. Saavutettavuutta voidaan parantaa esimerkiksi laittamalla tekstejä enemmän esille niin, että kävijä voi itse lukea kohteesta. Ennen kaikkea informaatiolla voitaisiin vaikuttaa niiden vierailijoiden ennakkokäsityksiin, jotka odottavat näkevänsä 1700-luvun lopun kartanon sisustuksineen.

Suuri osa kävijäkyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että Brinkhallin kartanon konservointia olisi jatkettava. Heistä valtaosa kannusti Kulttuuriperinnön Säätiötä ja Brinkhallin hoitokuntaa ja iloitsi työstä, jota Brinkhallin hyväksi tehdään.

Yli 60-vuotias vierailija, joka oli tyytyväinen käyntiinsä Brinkhallissa, ei osallistunut opastetulle kierrokselle, mutta oli siitä huolimatta saanut tietää tarpeeksi kartanosta. Hän ihastelee: ”Tämä on niin kauniilla paikalla ja historia läsnä.” Hän kommentoi Brinkhallin herättämiä tunteuksia näin: ”Turun kaupunki on huonosti hoitanut kartanoa, mutta se on tuttua. Ehkä nyt alkaa tapahtua.”

Osan mielestä päärakennuksen 1920-luvulla puretut uunit pitäisi rakentaa uudelleen, koska ne kuuluvat alkuperäiseen rakennukseen.

Yli 60-vuotias kävijä ei ollut ensimmäistä kertaa vierailulla Brinkhallin kartanossa oli hankkinut tietoa alueesta Brinkhallin internetsivuilta ja kehui niitä. Hänen mielestään Brinkhall on ”ensimmäinen ja hienoin myöhäiskustavilainen kokonaisuus! 20-luku pitäisi hävittää!” Hän toivoo, että Brinkhall vastaa hänen odotuksiaan tulevaisuudessa ja kommentoi nykytilaa: ”Paljon töitä edessä – oikealla tiellä olette.”

En usko, että vastaajat pitivät 1920-luvulla tehtyjä muutoksia rumina, vaan ettei kartanon ulkoasu vastannut heidän mielikuvaansa kohteesta. Brinkhallin kartano on alkujaan ollut

vaatimaton maaseutukartano, sen huoneet ja ovet ovat olleet melko matalia suhteessa siihen mitä kävijät saattavat odottaa. Kustavilainen tyyli suosi käytännöllisyyttä ja yksinkertaisuutta koristeellisen rokokoon sijaan. Suomalaiset eivät ehkä ole tottuneet näkemään puhdasta kustavilaista tyyliä kartanoissa. Kommentti ”20-luku pitäisi hävittää” antaa ymmärtää, että myös kylpyhuone ja wc:t, pukeutumishuone ja terassi pitäisi purkaa ja portaikko palauttaa alkuperäiseen asuunsa kapeaksi porrashuoneeksi. Tässä kohtaa saatan ylitulkita, mutta kuvittelen, että vastaajat, jotka osoittavat voimakkaita mielipiteitä 1920-luvulla tehtyjä muutoksia vastaan, eivät täysin sisäistä muutosten merkitystä rakennuksen arkkitehtuurille. Tällaisista näkemyksiä voitaisiin informaatiolla tuoda paremmin esille.

Käydessäni läpi kyselyvastauksia minulle tulee tunne, että näissä alkuperäisyys ja luonnollisuus lähentyvät käsitteinä toisiaan. Rakennusten ja puistojen alkuperäistä ilmiä pidetään ”luonnollisena” ratkaisuna. Termit eivät kuitenkaan ole toistensa synonyymejä. Luonnollinen kiertokulku kaikessa ympäristössä on se, että raivattu pelto tai puisto metsittyy uudelleen, tai talo rapistuu ja lahoaa ja sen osat vähitellen maatuvat. Suomen kansallis- ja kulttuurimaisemana on pidetty laajoja peltonäkymiä. Pauline von Bonsdorff maaseutumaisemien estetiikasta kirjoittaessaan mainitsee sen, kuinka äkkiä peltomaisema muuttuisi metsäksi, jos sitä ei aktiivisesti hoidettaisi<sup>128</sup>. Yrjö Sepänmaan mukaan esimerkiksi taiteen kautta koettu uhka ei ole todellista, kun taas rapistuvan ympäristön on. Se muistuttaa ihmisiä katoavaisuudesta ja katsoja kokee haikeutta tai surullisuutta sen vuoksi.<sup>129</sup> Kävijät pääosin vastaavat, ettei kulttuuriperintökohteen tarvitsisi olla restauroitu kokonaan, mutta samalla räsistyneisyys häiritsee heidän kokemustaan. Voisiko tästä päätellä, että vastaajien silmää häiritsee rapautuneisuus, koska se muistuttaa katoavaisuudesta tai siitä, ettei jostakin kävijälle merkitsevästä ole pidetty huolta?

#### 4.4 Kerroksellisuus ja Brinkhallin tarinat

Vanhoilla ympäristöillä voi olla useita päällekkäisiä historiatulkintoja, jotka eivät sulje toisiaan pois. Ehkä eri aikakausien muutosten tuominen selkeämmin esille voisi nostaa arvostusta myös niiden jättämiä jälkiä kohtaan. Kun kulttuuriperintökohteessa suunnitellaan kasvatukselliset tavoitteet, voidaan paremmin ottaa huomioon vierailijoiden kokemukset kohteessa ja niiden käsitteleminen. Kokemuksia voidaan käsitellä etenkin taidekasvatuksen menetelmin. Toisaalta elämyksiä voidaan tuottaa hyvin eri tavoin. Elämykset ovat aina

<sup>128</sup> Von Bonsdorff, 2008, 166

<sup>129</sup> Sepänmaa, 2000, 27

henkilökohtaisia reaktioita, joihin vaikuttaa kunkin kävijän tausta. Käytänteiden suunnittelussa voitaisiin ottaa huomioon mahdollisuus tarjota erialaisia toimintoja, jotta voitaisiin houkutella ja koskettaa mahdollisimman monia olemassa olevia ja potentiaalisia kävijäryhmiä. Kasvatustoiminnassa voitaisiin ottaa paremmin huomioon historiallisten kerrostumien avaaminen ja niiden purkaminen kohteessa. Brinkhallissa on kuvattu tv-sarjaa ja elokuvaa. Vierailijat kuulisivat varmasti mielellään näistä vaiheista kartanon historiaa. Kerrontaa voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Aarnipuu esittää väitöskirjassaan, että kulttuuriperintökohde on narratiivinen tila. Sen tarinat syntyvät eri tavoin. Potentiaalisille kävijöille luodaan etukäteen, esimerkiksi mainonnalla, mielikuva kohteesta, jolloin kävijät odottavat näkevänsä mielikuvaa vastaavan paikan. Kun kävijät saapuvat kohteeseen, he muokkaavat näkemäänsä ja kokemaansa. Jos he osallistuvat opastukseen, opas kertoo heille keskeisenä pitämänsä asiat.<sup>130</sup> Lisäksi vierailijan oma elämäkokemus vaikuttaa siihen, mitä hän kohteelta odottaa ja miten hän sen ottaa vastaan. Ennakkokäsityksiin kohteesta vaikutetaan mainonnalla ja oheisohjelmalla. Myös kohteen yleisilmeeseen tai ulkonäköön voidaan vaikuttaa, mutta silti jokainen kävijä kokee sen omalla tavallaan, oman taustansa kautta. Helena Teräväistä mukaillen<sup>131</sup> kävijän tulkintaan tiedosta vaikuttaa annetun informaation muoto. Ympäristö, miljöö ja mahdolliset tekstit vaikuttavat niiden tulkintaan ja jokainen tulkitsija tulkitsee ne omalla tavallaan.

Kulttuuriperintökohteissa voidaan opettaa yhtä aikaa kohteen erilaisia historioita. Näitä voidaan kertoa mm. erilaisilla teemaopastuksilla, joita Brinkhallissa voitaisiin järjestää enemmän. Niitä on jo järjestetty mm. kävelykierroksina, joilla professori Peter Tigerstedt on johdattanut vierailijoita puutarhan ja puiston kasvillisuuteen. Perusopastukset kartanon päärakennuksessa ovat olleet perinteisesti hyvin historiapitoisia ja näin ollen on voinutkin olettaa, etteivät kävijät välttämättä jaksa kaikkea kuunnella ja osa tiedosta ei ehkä tavoita kävijää. Etenkin kesän 2010 Kuriositeettikabinetti -näyttelyn aikaan opastukset painottuivat näyttelyyn. Näin ollen taas ne kävijät, jotka olisivat halunneet kuulla kartanon historiasta, eivät ehkä saaneet tietää tarpeeksi.

Moni *Hovimäen* vuoksi tullut tahtoo eläytyä *Hovimäen* tapahtumiin ja kokea Brinkhallin sarjan tapahtumien kautta. Tästä syystä he todennäköisesti toivovat lisää tietoa *Hovimäen*

<sup>130</sup> Aarnipuu, 2008, 26-27, 162

<sup>131</sup> Teräväinen, 2001, 80-83. Teräväinen kirjoittaa kommunikaatiosta ja sen kulttuurisista ominaisuuksista. Teräväisen mukaan kulttuuri muuttuu kommunikaatiossa aina väliseen ja vastaanottajan välillä. Viittasin tähän jo luvussa 2.2.

teosta ja jopa näyttelyä siitä kartanon tiloihin.

”Olisi ollut kiva tietää kuinka paljon Hovimäki sarjasta esim. sisäkuvauksista on tehty kartanossa. Esimerkiksi huoneiden seinillä kuvia tv-sarjasta vastaavissa paikoissa. Tv-sarjan ansiosta Brinkhall on kuitenkin varmasti paremmin tunnettu kuin muuten olisi.” (45-60-vuotias, perheen kanssa ensimmäistä kertaa Brinkhallissa)

Kulttuuriperintökohteen tarinoita voidaan esittää eri tavoin. Osa voi olla seinillä pysyvinä tai aina kesän ajan kestävinä valokuva- ja tekstinäyttelyinä. Brinkhallissa voitaisiinkin lisätä pysyviä näyttelyitä tai historiatekstejä, jotta kävijät voisivat itse perehtyä niihin omaehtoisesti sen verran kuin haluavat. Nämä näyttelyt, jotka johdattaisivat Brinkhallin historiaan ja eri aikakausiin voisivat olla kevyitä valokuvien ja tekstein koottuja ja ne voitaisiin vaihtaa vuoden tai parin välein. Jos kävijät huomaavat, että kohteessa pysyy aivan samat näyttelyt vuodesta toiseen, heidän kiinnostuksensa vierailla kohteessa yhä uudelleen laskee. Jos kartanossa joku tila olisi varattu pysyvämpää näyttelyä varten, opastuksilla voitaisiin keskittyä vaihtuvista näyttelyistä kertomiseen ja ehkä syventyä niihin enemmän kuin tähän asti on ehditty.

Koska *Hovimäki* innostaa katsojiaan vierailemaan Brinkhallissa, olisi mielekästä käyttää tätä hyödyksi. Sarjan tekijöiden kanssa voitaisiin pyrkiä järjestämään jonkinlainen valokuvanäyttely kartanon tiloihin. Sarjan tekemisestä voisi olla tarjolla luettavaa materiaalia niille, joita kiinnostaa tämä ajanjakso kartanon vaiheista. *Hovimäki* -romaaneeja on ollut myynnissä Brinkhallin kahviossa. Luulen, että pelkästään ne eivät vastaa sarjan fanikunnan tiedonjanoon. He käyvät kartanossa, koska haluavat päästä kulussien taakse. Tätä ominaisuutta, heidän uteliaisuuttaan ja seikkailunhaluaan voitaisiin käyttää hyödyksi myös markkinoinnissa. Nyt *Hovimäki* on mainittu Brinkhallin esitteissä, mutta paikan päällä sarja ei ole mitenkään esillä. Moni vierailija pettyy, kun ainoat asiat jotka viittaavat siihen, että sarjaa on kartanossa joskus tehty, ovat lavastetalli ja pihapiirin rakennusten sisääntulokatokset.

#### **4.4.1 Kerroksellisuuden esittäminen**

Paitsi näyttelyitä, historiallista kerroksellisuutta voidaan käsitellä esimerkiksi erilaisilla työpajoilla ja leireillä. Näistä kaiken ei tarvitse olla Brinkhallin omaa tuotantoa, vaan ideoita voidaan kehittää yhdessä oppilaitosten ja järjestöjen kanssa. Tiloissa on mahdollista järjestää pitkälle syksyyn ja aikaisin keväällä mm. leirikouluja tai päivän mittaisia lasten- ja nuortentapahtumia. Tällä hetkellä toiminta keskittyy varttuneempaan yleisöön ja heillekin on

pääasiassa tarjolla vain näyttelyitä tai konsertteja. Heinosen ja Lahden mukaan museokävijät ovat yleensä aktiivisia erilaisten harrastusten parissa. Heidän mukaansa kuitenkin museokävijä odottaa lyhyen vierailunsa tuottavan elämyksiä.<sup>132</sup> Oletan, että kävijät kiinnostuvat kohteesta myös talvikaudella, jos sinne järjestetään joko osallistavaa toimintaa, kuten työpajoja tai elämyksellistä toimintaa, kuten teatteri- tai musiikkiesityksiä.

Kavaljeerisiipi tehtiin aikoinaan luonnontieteellisen kokoelman säilytystilaksi.<sup>133</sup> Nykyisin sitä varataan kokouksille, konserteille ja erilaisille yksityistapahtumille, joten sinne ei katsota tarpeelliseksi ripustaa esimerkiksi näyttelyitä. Suuri osa kävijöistä vierailee kuitenkin rakennuksessa silloin kun siellä ei ole tapahtumia eikä siellä ole satunnaisille kävijöille mitään erityistä nähtävää. Brinkhallin internetsivuilla kehutaan kavaljeerisiiven salin kaunista seinäpintaa, jossa näkyy eri aikakausien värikerrostumia. Riittääkö tämä kuitenkaan täyttämään yksittäisen kävijän tiedonjanoa tai kokemusten kaipuuta? Niille, jotka käyvät konserteissa, kavaljeerisiipi luo erittäin tunnelmallisen miljööän akustisen musiikin esityksille. Rakennuksessa on salin lisäksi kaksi huonetta, joita käytetään lähinnä läpikulkutiloina. Näitä voitaisiin käyttää hyväksi näyttelytiloina, joissa kerrottaisiin kartanon historiaa esimerkiksi valokuvin ja tekstein. Samankaltainen pysyvä ja pienimuotoinen näyttely voisi olla päärakennuksen alakerrassa joko kartanosta tai alueesta ja sen kehityksestä. Näihin tiloihin voitaisiin järjestää esimerkiksi valokuvanäyttelyitä *Hovimäki* -sarjan sekä *Käskey* -elokuvan teosta tai Brinkhallin kartanon toiminnasta. Kuvia voisi olla talkoilla tehdyistä kunnostustöistä ja tekstiä siitä, miten kartanon toimintaa kehitetään ja millaiset ovat Brinkhallin suunnitelmat tulevaisuudelle. Nämä asiat lukevat Brinkhallin internetsivuilla, mutta paikanpäällä vierailevat eivät välttämättä saa tietää näistä mitään, elleivät kysy henkilökunnalta. Vierailijat toivovat lisää tietoa kartanon nykytilasta ja tulevaisuuden suunnitelmista.

30-45-vuotias kävijä, joka vieraili perheensä kanssa ja oli saanut tietää kartanosta Hovimäen kautta. Hän ei osallistunut opastetulle kierrokselle ja toivoi lisää tietoa ”lähihistoriasta, kunnostusprojektista [ja siitä] miksi paikka on näin huonossa kunnossa”.

Yli 60-vuotias, seurueessa tullut, opastetulle kierrokselle osallistunut vastaaja kertoi saaneensa tarpeeksi tietoa, mutta toivoi kirjallista esitettä kartanosta. Puolisonsa

<sup>132</sup> Heinonen – Lahti, 2001, 196

<sup>133</sup> Brinkhall > Brinkhallin rakennukset > *Kavaljeerisiipi* < <http://www.kulttuuriperinto.fi/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=1&lang=fi#kavaljeerisiipi> > 30.11.2010

kanssa tullut 18-30-vuotias vastaaja toivoi ”historiatekstejä näkyviin myös ”ilmaisiin” tiloihin”.

#### 4.4.2 Kokemuksellisuus

Kokemukset luovat paikoille merkityksiä. Toiminta kulttuuriperintökohteessa tarjoaa jo lähtökohtaisesti kokemuksia, kun oppimisympäristönä toimii jokin muu, kuin normaali kaupunkimiljöö. Viittasin jo luvussa kaksi Laura Puolamäen artikkeliin, jossa hän vertaa kulttuuriympäristössä oppimista luokkatilassa oppimiseen<sup>134</sup>. Näen, että samat huomiot pätevät minkä tahansa arkiympäristön ja kulttuuriperintökohteen välillä. Arto Haapala pohtii artikkelissaan *Arjen arkisuus ja esteettisyys* arkisen ja esteettisen kokemisen eroja. Hänen mukaansa emme havaitse arkiympäristöämme esteettisesti, sillä esteettinen on jotain mikä pistää silmään ja mikä huomataan.

Muutama kävijä kertoi ensimmäisen näkymänsä olleen päärakennuksen keittiön ikkunan, josta näkyi pesuainepurkkeja ja tiskiharjoja. Heidän vastauksensa antoivat ymmärtää, että tällainen ensivaikutelma heikentää pääosin miellyttävääkin vierailukokemusta hyvin paljon.

”Ikkunalaudoilta voisi ottaa pois huolimattomasti näkyviin jätettyä taloustarpeistoa. Pilaa ensivaikutelman – vaikuttaa piittaamattomalta.” (45-60-vuotias, tuli seurueessa tutustumaan kustavilaisinteriöinäyttelyyn, ensimmäistä kertaa Brinkhallissa)

Ympäristöestetiikassa nähdään, että esteettiseen havaitsemiseen ja arviointiin vaikuttavat sekä tiedoiset, että tiedostamattomat reaktiot sekä mieltymykset ja tavoitteet. Ympäristöestetiikan professori Yrjö Sepänmaa sanoo, että ympäristöä arvioidaan aina kokonaisuutena, sen hajut, äänet ja tunnelma ympäröivät meidät emmekä voi syrjäyttää niiden aiheuttamaa kokonaisvaikutelmaa luodessamme arvostelmaa tilasta<sup>135</sup>. Tämän vuoksi voitaisiin miettiä, miten rakennusten kuntoon ja ulkonäköön osattaisiin kiinnittää huomiota niin, että se kävijät eivät kokisi sitä niin negatiivisesti. Lisäksi tietysti tulisi kiinnittää huomiota siihen mihin asioita sijoitetaan, jotta näkymät pysyisivät mahdollisimman edullisina kohteelle.

Valtaosa kävijöistä oli tyytyväinen käyntiinsä. (Liite 2, kaavio 12) He kiittelivät siitä, että Brinkhallin hyväksi tehdään jotain, vaikkakin eteneminen on hidasta. Moni toivoi Kulttuuriperinnön Säätiöllä olevan enemmän varoja kohteen kunnostamiseen. Suurimmalle osalle vastaajista kohde oli tärkeä osa Turun historiaa. Tyytyväisten kävijöiden kommentteissa

<sup>134</sup> Puolamäki, 2008, 62-63

<sup>135</sup> Elo ja Hulkki, 2009, 7

painottuivat ympäristön kokeminen.

Kävijäkyselyyn vastanneista erityisesti Kaksikerrassa asuvat tai mökkeilevät tuntuivat pitävän tärkeänä ja arvostavan sitä, että Brinkhallissa voi käydä vapaasti nauttimassa puistoista ja taidenäyttelyistä. Suurin osa heistä toivoi samalla, että olisivat saaneet enemmän historiatietoa paikasta. Brinkhallin kartano pitäisi saada kävijöille avoimeksi vierailukohteeksi, johon voi tulla kuka tahansa virkistäytymään. Tekemällä puistoalueista ulkoilualueita ja yleisilmettä lähestyttävämmäksi tilasta voidaan saada lähiympäristön asukkaille yhteinen ajanviettopaikka. Ulkona liikkumista ja ympäristön tiedostamista pitäisi jo sinällään arvostaa ja niihin pitäisi kannustaa. Ympäristössä liikkuminen on useimmille voimauttava kokemus ja voidaan nähdä että sillä on myös fyysisesti tervehdyttäviä vaikutuksia, joten etenkin maa-alueita omaavien kulttuuriperintökohteiden kohdalla, voitaisiin houkutella kävijöitä luontoon vain ulkoilemaan. Toisaalta sellaisetkin vierailijat, jotka toivovat historiallista tietoa kohteesta liikkuisivat varmasti mieluummin ulkona, jos siellä voisi lukea alueesta ja sen historiasta esimerkiksi opastauluista.

#### 4.5 Kasvatus

Jos Brinkhallissa päätetään ottaa kulttuurikasvatuksellinen tai kulttuuriympäristökasvatuksellinen näkökulma ja filosofia toiminnan edistämiseen, se vaikuttaisi muihinkin toimintaa koskeviin päätöksiin. Kun kokemuksellisuus otettaisiin vahvemmin esille mainostuksessa, sillä voitaisiin lisätä kiinnostusta kartanoa kohtaan sekä saada kävijät ymmärtämään kartanon nykytila sellaisena kuin se on. Osa kävijöistä tuntee itsensä harhaan johdetuksi, koska odotti kustavilaisen ajan asussa olevaa kartanoa. Brinkhallissa voitaisiin tavoitella Yuriko Saiton ajatusta siitä, että ympäristöä tulisi arvottaa sen omilla ehdoilla<sup>136</sup>. Toisin sanoen Brinkhallin vierailijoille pitäisi tarjota mahdollisuuksia omaksua Brinkhallin historia ja tehdyt muutokset niin, että he voisivat paremmin hyväksyä sen nykytilan ja ulkoasun. Arnold Berleantin näkemyksen mukaan pitäisi vaikuttaa itse kävijän kokemukseen, eli vierailusta pitäisi tehdä mahdollisimman elämyksellinen. Vähävaraisella säätiöllä on rajoituksensa kartanon entisöimisessä ja sitä ei voida tehdä kovin nopeasti. Näin ollen paikan kokemuksellisuutta pitäisi lisätä muilla elävöittämiskeinoilla.

Kasvatustoiminta voi myös suuntautua niin, että vierailijat johdatettaisiin muodostamaan paikasta itselleen sopivan. Pauline von Bonsdorff kirjoittaa hiljaisesta estetiikasta, joka liittyy

---

<sup>136</sup> Saito, 2004, 151

vahvasti tilan tunnelmaan. Hiljainen estetiikka von Bonsdorffin mukaan syntyy ihmisen tilaan tai paikkaan tuomista asioista (kulttuuri, objektit) sekä luonnonelementeistä. Tunnelma syntyy siitä miten tilan tunnemme. Tuntemus sisältää kaikki aistit: näkö, kuulo ja tunto. Pystyessään vaikuttamaan ympäristöönsä ihminen muokkaa siitä sellaisen, joka vastaa hänen omaa maailmankuvaansa. Hän kysyy tukisivatko kasvatusympäristöt oppimista paremmin, jos oppijat saisivat tehdä niistä itsensä näköisen?<sup>137</sup> Aarnipuuun mukaan kävijät lähtökohtaisesti kokevat kulttuuriperintökohteen olevan yhteistä omaisuutta<sup>138</sup>. Tätä kokemusta voidaan kulttuuriperintökohteessa tapahtuvassa kasvatustoiminnassa kehittää, jolloin kävijät sitoutuvat kohteeseen useammalla tasolla.

Mirja Hiltunen ja Timo Jokela kehittävät ajatusta yhteisestä ja omasta tilasta ja muokkaavat yhteisöllisellä taiteella paikasta kaikkien yhteisen. Yhteisöllisen taiteen keinoin voidaan avata paikan kulttuurisia ja sosiaalisia symboleja ja kehittää paikan identiteettiä lähemmäs sen nykyisiä käyttäjiä. Yhteisöllinen ja paikkasidonnainen taide voi heidän mukaansa kehittää sekä paikalliskulttuuria, että yhteisön identiteettiä. Tekemiseen osallistuvat muodostavat henkilökohtaisen siteen paikkaan ja siitä tulee heille merkityksellinen.<sup>139</sup>

Brinkhalliin pyritään hankkimaan laiduntavaa karjaa tilan elävöittämiseksi ja sen niittyjen palauttamiseksi alkuperäiseen käyttöön. Vanhaan hyötypuutarhaan on tarkoitus perustaa perinnekasvien geenipankki.<sup>140</sup> Ehkä näiden toimintojen kehittyessä tilalle saadaan työntekijöitä, jotka ovat aktiivisemmin läsnä myös eri vuorokaudenaikoina. Tällä hetkellä tilalla työntekijät ovat käyneet vain päiväsaikaan pitämässä kahviota avoinna. Kartano vaikuttaisi heti elävämmältä, jos siitä pitäisi aktiivisesti huolta suurempi määrä ihmisiä, tai kartanon alueella asuisi joku vakituisesti. Henkilökunnan kasvaessa voitaisiin eri toimintoja jakaa eri kellonaikoihin niin, että tila olisi aktiivisen valvonnan alaisena pidemmän ajan vuorokaudesta.

Sellainen kulttuuriperintökohteessa vierailija, joka odottaa kohteen antavan hänelle uutta tietoa, on valmis lukemaan ja etsimään kaipaamiaan tietoja. Henkilö, joka käy kohteessa romanttisista tai nostalgisista syistä ei kovin helposti jää lukemaan historiaa koskevia tekstejä pidemmäksi aikaa, sillä ne eivät kuvita historiaa. Hän odottaa paikan elävöittävän hänen

<sup>137</sup> von Bonsdorff, 2007, 78

<sup>138</sup> Aarnipuu, 2009, 22

<sup>139</sup> Hiltunen & Jokela, 2001, 25-27

<sup>140</sup> ”Brinkhallin ympäristö”. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön www-sivu <  
<http://www.kulttuuriperinne.com/index.php?m1=kohteet&m2=3&m3=2&lang=fi> > 28.12.2010



näkemystään historiallisista ajanjaksoista. Kävijä myös helposti pettyy, jos kohde ei vastaa hänen ennakkokäsityksiään. Toisaalta uskon, että usein tällainen kävijä voidaan johdatella näkemään toisin. Brinkhallin kartanon päärakennuksen yläkerran kylpyhuone voidaan esittää hulpeana luksuksena aikana, jonka jälkeenkin suurimmassa osassa kotitalouksia oli vielä pitkään ulkokuoneet. Tämän avulla voisi yrittää saada kävijät ymmärtämään kuinka suuria muutoksia rakennuksessa on tehty ja kuinka ongelmallista olisi palauttaa rakennus alkuperäisasuunsa etenkin, kun uudet palo- ja muut turvallisuusmääräykset vaativat rakennukseen vielä uusia ja jopa suurempia muutostöitä (mm. varauuskäynnit, vammaishissi). Tämä vaatii kuitenkin tekstejä tiloihin sen sijaan, että kaikki kertominen on oppaan vastuulla. Usein tekstien lukeminen on kävijälle helpompi keino sisäistää kerrottu.

Viittaa taas Terttu Gröhnin artikkeliin fenomenografiasta jossa hänen mukaansa opetuksessa tulisi ottaa huomioon oppijoiden erilaiset taustat.<sup>141</sup> Tämä on museo- tai kulttuuriperintökohteissa mahdotonta, mutta saavuttamisen parantamiseksi kulttuuriperintökohteessa voidaan sitä vastoin avata sen omaa taustaa: millaisessa kulttuurisessa ympäristössä se on muodostunut ja minkä vuoksi siitä on tullut kulttuuriperintökohde? Myös kulttuuriperintökohteen merkitystä ja tarkoitusta voitaisiin avata, sillä joillekin voi olla epäselvää, miksi jokin paikka nostetaan tällaiseen asemaan. Maailmanperintökohteiden merkitys on suurimmalle osalle ihmisiä selvä, mutta paikallisten kulttuuriympäristöjen ja maisemien ei ole. Näitä näkökulmia voidaan avata vain vähän yleisöopastuksilla. Esimerkiksi Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön omilla seminaareilla tai säännöllisillä luennoilla tähän voitaisiin päästä käsiksi. Lisäksi tähän liittyvää informaatiota voisi olla esillä satunnaisille vierailijoille. Näin kävijän on helpompi peilata kohteen historiaa omaa taustaansa ja näkökulmiaan vasten.

#### **4.5.1 Tekemällä oppiminen**

Terttu Gröhnin mukaan oppiminen on sidoksissa ympäristöön, jossa se tapahtuu. Ympäristö joko helpottaa tai vaikeuttaa jonkin tehtävän suorittamisessa.<sup>142</sup> Deweyn näkemys tekemällä oppimisesta lähtee tällaisesta ajatuksesta, jossa oppiminen on sidoksissa kontekstiin. Siinä Deweyn mukaan yksi olennaisista seikoista on oppimisympäristö ja tekemisen mielekkyys suhteessa opittavaan asiaan. Tekemällä oppimisen ideassa mukaan tulee myös kokemuksellisuus ja oivaltamisen ilo, joiden myötä monet osallistujat saavat onnistumisen

<sup>141</sup> Gröhn, 1992, 14

<sup>142</sup> Ahonen, 1995, 116

kokemuksia.

Laura Puolamäki katsoo, että kulttuuriympäristössä tapahtuva kasvatustoiminta kehittää oppijan suhdetta ympäristöön monella tasolla. Vaikka opetus ei kohdistukaan kulttuuriympäristöön vaan se toimii opetuksen paikkana, oppija silti havainnoi sitä ja muodostaa siihen suhteen. Hänen mukaansa etenkin nuorten oppijoiden onnistumisen kokemuksilla on myös laajempi yhteiskunnallinen merkitys. Hänen mukaansa kulttuuriperintöympäristöissä saatujen positiivisten kokemusten myötä oppilaat kiinnostuvat osallistumaan yhteiskunnan toimiin myös muualla kuin kyseisessä kohteessa.<sup>143</sup>

The National Trustilta voisi ottaa mallia sekä Suomen Kulttuuriperinnön säätiön että Brinkhallin toimintaan. Sen toiminnassa näkyy paitsi kulttuuriympäristöjen arvostus myös erilaisten perinteiden ylläpitäminen. Yksi the National Trustin ylläpitämä perinne on ruoanlaittotaito ja ruokakasvien kasvattaminen. Koska National Trust omistaa useita ravintoloita ja kahviloita heillä on tietotaitoa ruoanlaittoon omasta takaa. Myös kansallisen terveyden ja perinteiden vaalimisen nimissä he pyrkivät opettamaan Ison-Britannian kansalaisille perinteistä terveellistä ruokakulttuuria. Useissa the National Trustin rakennuskohteissa on puutarha, josta alueen asukkaiden on mahdollista vuokrata pieni viljelypalsta. Samoissa kohteissa järjestetään tasaisin väliajoin, yleensä kasvukauden alussa, kursseja siitä kuinka perinteisiä kasveja kasvatetaan ja millaisia ruokia niistä voi tehdä.<sup>144</sup>

Paitsi oppilaitosyhteistyönä myös erilaisin projektirahoituksin voitaisiin ryhtyä kehittämään koulutuksia kivi- ja puurakennusten restaurointiin ja huoltoon sekä vanhojen puutarhojen hoitamiseen. Tätä voitaisiin tehdä eri tahojen kanssa yhteistyönä mm. työttömien uudelleen koulutuksena. Brinkhallin alueen rakennuksia voitaisiin näin korjata ja lisäksi saataisiin koulutettua alan osaajia myös tekemään työtä kulttuuriympäristöjen säilyttämiseksi muualla. Puutarhojen ja rakennusten kunnostusta voitaisiin tehdä myös ”working holiday” -ajatuksella. Sekä Riksanantikvarieämbet että the National Trust järjestävät kohteissaan vapaaehtoisille lomiamia, joiden aikana vieraat perehtyvät kohteeseen ja auttavat sen hoidossa. Vierailijat maksavat pienen summan majoituksestaan ja ylläpidostaan kohteelle. Lomailijat toimivat siten vapaaehtoisena työvoimana ja saavat samalla oppia perinnekasvien ja -ympäristöjen hoidosta. Leiritoimintaa silmällä pitäen olisi tärkeää, että alueen rakennuksia ryhdyttäisiin kunnostamaan majoituskelpoisiksi. Restauroinnin voisi tehdä mahdollisuuksien mukaan

<sup>143</sup> Puolamäki, 2008, 63-64

<sup>144</sup> ”Growing your own”. The National Trustin www-sivu < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside\\_environment/w-food\\_farming/w-food\\_farming-growingyourrown.htm](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-chl/w-countryside_environment/w-food_farming/w-food_farming-growingyourrown.htm) > 30.3.2010

yleisön läsnä ollessa, jotta yleisö saisi kosketuksen siihen millaista työtä kulttuuriperinnön hoitaminen vaatii. Näiden prosessien näkemisellä voisi olla laajempikin vaikutus siihen, että yleisö alkaisi huolehtia ympäröivästä kulttuuriperinnöstä.<sup>145</sup>

The National Trustin kohteissa toimitaan kokemuslähtöisen oppimiskäsityksen pohjalta. The National Trustin mukaan asiakkaat kiinnostuvat kohteista enemmän, jos he näkevät konkreettisesti kaikki ne ajalliset kerrostumat joita kohteessa on. Kun kohteiden hoitotoimenpiteitä esitellään avoimesti eikä niitä tehdä suljettujen ovien takana vierailijat ymmärtävät helpommin millaisia valintoja joudutaan tekemään kun joudutaan pohtimaan mitä pidetään yllä, mitä edistetään ja mitä ehkä kokonaan puretaan. National Trustilla ajatellaan, että vierailijat pääsisivät näin lähemmäs niitä arvoja, joiden avulla päätetään miksi joitakin kerrostumia pidetään yllä joskus jopa toisten kerrostumien kustannuksella.<sup>146</sup>

#### 4.5.2 Arvokasvatus

Arvokasvatus toimii monella tasolla kulttuuriperintökohteessa. Niissä voidaan opettaa paikkojen ja erilaisten kulttuuristen ympäristöjen arvostamista. Toisaalta kulttuuriperintökohteissa voidaan näyttää esimerkkiä ja toimia esimerkiksi kestävän kehityksen ajatusten tai muiden arvojen mukaisesti. Paikkojen, alueiden ja ympäristöjen arvot ja arvotukset ovat kulttuurisesti muokkautuneita. Kohteiden arvottamiseen liittyvät myös tarinat joita niistä kerrotaan sekä se, miten tarinat kerrotaan. Luvussa kaksi viittasin Yrjö Sepänmaan ja Yuriko Saiton näkemyksiin tarinoista, joita ympäristöstä kerrotaan. Kun Saiton mukaan ympäristön oikea arvottaminen syntyy siitä kerrottavien tarinoiden pohjalta<sup>147</sup>, Sepänmaa pohtii tarinoiden olevan aina jonkun kertomaa<sup>148</sup>. Näin ollen niissä näkyy aina kertojan käsitys ympäröivästä maailmasta.

Jennie Fordham ottaa artikkelissaan *Kadonnutta aikaa esittämässä* kantaa kulttuuriperintökohteissa esitettyyn tietoon. Perinteisesti museoihin ja kulttuurihistoriallisiin kohteisiin liittyvä tieto on esitetty objektiivisena. Fordhamin mielestä pitäisi pystyä esittämään, että esitetty asia on aina jonkun tulkinta kohteesta. Hänen mukaansa on myös eettisesti oikein näyttää, että tulkinnat ovat subjektiivisia.<sup>149</sup> Brinkhallissa, jota kehitetään

<sup>145</sup> Viittasin luvussa 2.3 the National Trustin avoimeen toimintaan korjausprosessien suhteen. History and Place, 21

<sup>146</sup> The National Trust, 2004, 2, 21

<sup>147</sup> Saito, 2004, 142

<sup>148</sup> Sepänmaa, 2005, 286-287

<sup>149</sup> Fordham, 2000, 70-73

nimenomaan kulttuurikeskuksena eikä museona voitaisiin tuoda enemmän esille erilaisia totuuksia ja toisenlaisia tapoja esittää historiallista tietoa. Tähän suuntaan viittasi jo kesällä 2009 järjestetty kuriositeetikabinettinäyttely. Sitä varten tunnettuja henkilöitä pyydettiin kokoamaan heidän oma kuriositeetikabinettinsa. Yksi vaihtoehto myös kävijöiden kokemusten kehittämiseksi valmiiden vastausten ja yksinkertaistettujen selitysten sijaan, on keskusteleva opas, joka kysyisi myös miten kävijä tuntee ja kokee kohteen.

Kirjoitin luvussa kaksi the National Trustin linkittävän kohteittensa kokemuksellisen toiminnan mm. juhlapyhiin. Samalla se tekee aina yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa ja nostaa esille lähituotantoa sekä paikallisuutta. Jos Brinkhallista pyrittäisiin tekemään avoin kohde nykyisille ja tuleville kaksikertalaisille, voitaisiin miettiä miten paikallisten ruoka-aineiden tai kukkien tuottajien kanssa voitaisiin ryhtyä tekemään yhteistyötä. Yksi hyväksi todettu tapa tuoda alueen käsityöläisiä ja muita toimijoita yhteen asukkaiden kanssa on esimerkiksi järjestää markkinat. Nykyisin Brinkhallin myyjäiset talvella ja kesällä ovat olleet Brinkhallin ystävien järjestämiä ja ainoastaan he ovat osallistuneet niihin tuotteillaan. Jos myyjinä toimisivat alueen taiteilijat, käsityöläiset, maanviljelijät ja niin edelleen yleisö voisi olla laajempi ja tapahtuma voisi herättää mielenkiintoa myös kauempaa tulevia kohtaan.

Suomessa olisi tärkeää, että eri kulttuuriperintötoimijat tekisivät yhteistyötä kulttuuriympäristön säilyttämiseksi ja sen arvon turvaamiseksi. Brinkhall voisi tarjota paikan tälle työlle. Siellä voitaisiin esimerkiksi järjestää seminaareja ja koulutustilaisuuksia, joihin voisivat osallistua kulttuuriperinnön ylläpitäjät koko maasta. Brinkhallin tiloista, tai tilanpuutteesta, johtuen näitä voitaisiin suunnata aina yhdelle pienelle ryhmälle kerrallaan. Brinkhallin entiseen hyötypuutarhaan haaveillaan vanhojen lajikkeiden geenipankkia. Alueella on tilaa pienille vuokrapalstoille. Niiden vuokralaisia voitaisiin opastaa perinteisten hyötykasvien viljelyyn ja niiden käyttöön. Näin 1800-luvun hyötypuutarha ja 1900-luvun alkupuolen omenatarha muistuttaisi enemmän alkuperäiskäytöstään ja sinne saataisiin elävyyttä, mikä monen vastaajan mielestä puuttui Brinkhallista.

Kulttuurista identiteettiä muokkaavat tuleville sukupolville myös nykyrakentaminen ja asemakaavat. Kylien ja kaupunkien nykytilassa voi edelleen nähdä niiden kehitykseen vaikuttaneet tekijät, jotka muistuttavat ihmisen ja luonnon suhteista. Etenkin kaavoitetut alueet osoittavat entistä enemmän arvomaailmaa ja hierarkkisia suhteita ihmisten välillä. Kun tekniikka mahdollistaa sen, että ihmiset ovat riippuvaisia luonnosta ja sen antimista vain välillisesti (esim. vesijohdot) ei luonnon ja ihmisen suhteen tarvitse näkyä

kaupunkisuunnittelussa.<sup>150</sup> Kulttuuriperinnön säätöön tulisi olla näkyvä osa Brinkhallin toimintaa. Se voisi järjestää kulttuuriperintöopetukseen ja kulttuuriympäristökasvatukseen liittyviä kursseja ja tapahtumia Brinkhallissa säännöllisin väliajoin. Näillä voitaisiin lisätä kulttuuriympäristötietoisuutta ja yleisön kiinnostusta Brinkhallia kohtaan. Kulttuuriympäristökasvatuksella kohteessa tehtäisiin suojelu- ja kehitysprosesseja näkyvämmiksi yleisölle. Jos Brinkhallin asemakaavamuutos hyväksytään, se olisi luonteva paikka Kulttuuriperinnön säätöille saarten kerroksisten maisemarakenteiden arvostuksen lisäämiseen.

#### 4.6 Uusien asukkaiden yhteinen tila

Turun kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 16.11.2009 Satava-Kaksikerran alueelle osayleiskaavan, jonka mukaan Kaksikerran asukasluku kymmenkertaistuisi<sup>151</sup>.

Mm. Turun luonnonsuojeluyhdistyksen mukaan asukasmäärän ja rakennusmassan lisääntyminen ei ole hyväksi alueen kulttuurimaisemalle<sup>152</sup>. Syyskuussa 2010 Ympäristöministeriö on kuitenkin antanut lausuntonsa kaavasta ja todennut sen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan vastaiseksi<sup>153</sup>.

Turun hallinto-oikeus on kumonnut Satava-Kaksikerran osayleiskaavan 30.12.2010. Turun kaupunki voi vielä valittaa päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.<sup>154</sup>

Mikäli Kaksikerran asukasmäärä kasvaa, Brinkhall voisi olla tekemässä työtä uusien asukkaiden juurruttamisen hyväksi. Se voisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota erityisesti lähiympäristön asukkaisiin ja koululaisiin ja heidän paikallisidentiteettinsä kehittämiseen tietenkään muita vierailijoita unohtamatta. Paikallisidentiteettiä voidaan kehittää monella tavalla ja monet kävijät tulevat pitkänkin matkan takaa Brinkhalliin tutustumaan entisaikojen säätyläisten elämään maaseutukartanossa. Kävijävastausten perusteella väitän, että monen kävijän nostalgisia tuntemuksia kutkuttaisi nimenomaan kuulla alueen mikrohistoriasta: millaista elämä on ollut aikaisemmin saarella ja juuri tässä kartanossa. Miten kartanoon on

<sup>150</sup> Willamo, 2004, 42-45

<sup>151</sup> ”Satava-Kaksikerran osayleiskaava hyväksyttiin valtuustossa”. Turku.fi < <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=145290&nodeid=11976> > 5.11.2010

<sup>152</sup> Turun luonnonsuojeluyhdistyksen lausunto Satava-Kaksikerran osayleiskaavasta 21.4.2009.

<sup>153</sup> ”Satava-Kaksikerran kaava ei kelpaa ministeriölle”. < [http://yle.fi/alueet/turku/2010/09/satavan-kaksikerran\\_kaava\\_ei\\_kelpaa\\_ministeriölle\\_1996915.html](http://yle.fi/alueet/turku/2010/09/satavan-kaksikerran_kaava_ei_kelpaa_ministeriölle_1996915.html) > 5.11.2010

<sup>154</sup> ”Turun hallinto-oikeus kumosi Satava-Kaksikerran osayleiskaavan” < <http://www.ts.fi/online/kotimaa/184583.html> > 30.12.2010

kuljettu, kun ei ole vielä ollut siltaa Satavasta? Miten kartano on toiminut elinkeinona asukkailleen? Miten näitä voitaisiin esittää kävijöille? Voidakseen omaksua kohteen välittämiä arvoja tai tietoja kävijän täytyy pystyä yhdistämään ne omaan elämäkokemukseensa ja aiempaan tietoonsa<sup>155</sup>.

Oman lähialueen historiantuntemus auttaa kotipaikkatunteen kehittämisessä ja kulttuuriperintökasvatuksella voidaan kehittää paikallisidentiteettiä. Pauli Tapani Karjalaisen mukaan paikan merkitys syntyy intentionaalisen toiminnan tuloksena. Muokkaamme paikkojen merkityksiä toiminnoillamme. Tämä toimii kahteen suuntaan: toiminnat, joita paikassa tehdään, syntyy paikan tarinoiden ja merkitysten kautta ja toisaalta tarinat ja merkitykset kehittävät toimimisen tapoja. Se ympäristö, jonka tiedostamme on kokemuksellista. Karjalainen nimittää tätä ”olemassa olevaksi” ympäristöksi. Siksi Brinkhallissa pitäisi kehittää paikalliskulttuuria tukevaa toimintaa, joka sitoisi myös uudet asukkaat sinne. Esimerkiksi alueen yhteiset markkinat voisi tuoda asukkaat sinne ja samalla tiloja voitaisiin tarjota paikallisten käyttöön vaikka halvemmalla, kuin muille vuokraajille. Brinkhallista voitaisiin näin muodostaa kylätoiminnan keskus ja samalla kahvilan myynti saattaisi vilkastua.

Voidaan ajatella, että Kaksikerran uudet asukkaat eivät koe seutua omakseen heti sinne muutettuaan, vaan heille täytyy antaa aikaa kotiutua. Brinkhall voisi tarjota paikan, joka asukkaiden arkiympäristössä tarjoaisi yllätyksellisyyttä, kokoontumispaikan sekä paikan jossa kokea aikakausiin kerrostumia. Brinkhallista voitaisiin kehittää Kaksikerran ja lähiseudun alueiden asukkaille yhteistä ajanviettopaikkaa, jolloin alueelle alkaisi muodostua yhä uusia merkityksiä. Kun nähdään, että Brinkhall on elävä kohde, jossa järjestetään säännöllisesti tapahtumia ja toimintaa, se voisi houkutella asukkaita viettämään aikaa Brinkhallissa.

Uudet asukkaat voidaan nähdä kulttuuriperintökohteen voimavarana ja elävöittäjänä. Kulttuuriympäristökasvatuksen keskeisinä tavoitteina nähdään ekologisen kasvatuksen ja ympäristöstä huolehtimisen lisääminen. Liikkuessaan Brinkhallin ulkoilualueilla asukkaat tulisivat tutuiksi alueella tehtävien restaurointi-, kunnostus- ja huoltotöiden kanssa ja heidän mielenkiintonsa kulttuuriperintöalueen hoitoa kohtaan voisi lisääntyä. Samalla lisääntyisi asukkaiden kiinnostus heidän omasta lähiympäristöstä huolehtimista kohtaan. Tämä voisi kehittää toimintaa, jossa asukkaat saisivat Brinkhallista virikkeitä ympäristön ja kulttuuriperinnön vaalimiseen laajemmaltikin kuin omalla lähialueellaan. Yrjö Sepänmaa

<sup>155</sup> Heinonen-Lahti, 2001, 193

näkee kulttuuriperintökohteiden yhtenä tehtävänä sen, että vierailijat voisivat yhdistää kokemuksensa niistä muihinkin kohteisiin, jolloin kiinnostus kulttuuriympäristöistä huolehtimiseen laajenisi omille tutuille alueille. Hänen mukaansa kulttuuriympäristökohteissa vierailaan ja niitä pidetään nähtävyyksinä ja harva pystyy yhdistämään vierailukohteessa syntyneitä toiveita säilyttämisestä ja huolehtimisesta omaan lähiympäristöönsä.<sup>156</sup>

---

<sup>156</sup> Elo ja Hulkki, 2009, 7

## **5 Miten Brinkhallin kartanon kulttuuriympäristökasvatustoimintaa voidaan kehittää?**

Kulttuuriperintökohteessa tapahtuva kulttuuriympäristökasvatustoiminta voi olla hyvin monitasoista ja riippuu kunkin kohteen kasvatuksellisista tavoitteista. Jos pedagogisia tavoitteita ei ole määritelty, sekin näkyy kohteen toiminnassa. Kulttuuriympäristökasvatus voi tapahtua myös muualla kuin kulttuuriperintökohteissa. Kulttuuriperintökohteissa kävijän on helpompi yhdistää oppimansa asia kontekstiin ja kasvatustoiminta usein on konkreettisempää.

Brinkhall vastaa pääsääntöisesti kävijöiden odotuksia etenkin rentouttavana kohteena. Kyselyyn vastanneiden mukaan Brinkhall on tunnelmallinen ja rentouttava. Brinkhallin kävijäkyselyn vastausten mukaan kolme viidestä kävijästä tulee Brinkhalliin ensimmäistä kertaa. He tulevat pääasiassa tutustumaan kulttuuriperintökohteeseen, kahville ja rentoutumaan. Useat vierailijoista kertoivat kiinnostuksensa kartanoa kohtaan lisääntyneen vierailunsa myötä. Brinkhallin kehittämistyössä pitäisi huomioida vierailijoiden houkuttelevuus kohteeseen yhä uudelleen ja kertomaan kohteesta edelleen tuttavilleen.

Normaalisti museoyleisö saa pääosin tietää museokohteista tuttaviltaan<sup>157</sup>. Brinkhallin kävijäkyselyyn vastanneista yhtä moni kertoo saaneensa tiedon kohteesta tuttaviltaan, Turun Sanomista tai Hovimäen kautta. Suurimpia tietolähteitä kävijöille olivat eri lehtiartikkelit ja mainokset. Yhteensä 24 prosenttia vastanneista kertoi saaneensa tiedon kohteesta lehdistä (mm. Turun Sanomat) tai Turun kaupunkiopaslehtisestä. Hovimäki on selkeästi vaikuttanut Brinkhallin tunnettuuteen. Hovimäen kautta kartanosta kiinnostuneet haluavat tietää jotain Hovimäen kuvausten ajasta. Kaikkien kävijöiden toiveita ei voida täysin toteuttaa, mutta sellaisiin toiveisiin voidaan pyrkiä vastaamaan, jotka toistuvat kävijöiden vastauksissa.

Kulttuuriperintökohteet kertovat kävijöille erilaisia tarinoita. Vaikka osa esteetikoista on sitä mieltä, että objekti kertoo itse omaa tarinaansa, mm. Sepänmaa näkee asian niin, että jokainen tarina on aina kokijan tulkinta kohteesta<sup>158</sup>. Kokija tulkitsee kohteessa olevia vihjeitä tulkintaan aiemmin opitun perusteella. Kulttuuriperintökohteessa vihjeet voivat olla niinkin selkeitä kuin opastauluja tai opastettuja kierroksia. Toisaalta vihjeet voivat korostaa myös paikan kokemista ja sen tunnelmaa. Myös Aarnipuu on sitä mieltä, ettei kohde välttämättä itse kerro tarinaansa. Hänen mukaansa tarinat luodaan kohteille ennakkotiedoilla, kuten esitteillä

<sup>157</sup> Heinonen & Lahti, 2001, 198

<sup>158</sup> Sepänmaa, 2004, 289



ja mainonnalla ja toisaalta paikanpäällä kulttuuriperintökohteessa esimerkiksi opas voi kertoa yhtä tulkintaa kohteen tarinoista<sup>159</sup>

Brinkhallin kartanon tarinoihin kuuluu kartanon syntyhistorian ja rakennuttajan henkilöhistorian lisäksi kartanon lähihistoria sekä nykytila. Näitä voidaan avata kävijöille monin eri tavoin. Helpointa on todennäköisesti tuottaa luettavaa materiaalia kävijöille siitä, miten kartanoa hoidetaan ja mitä siellä on tapahtunut 1900-luvun ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Tarinoiden ei aina tarvitse olla kerrottuja. Esimerkiksi arkeologisten kaivausten esitleminen yleisölle osoittaa, että tilaa tutkitaan koko ajan. Toisaalta se voi kertoa myös tilan esihistoriasta. Mahdollisesti jo Hans Eriksonia edeltävältä ajalta. Restaurointiprosessin tekeminen näkyväksi osoittaa myös kohteen ylläpidosta ja toisaalta sen avulla voidaan esitellä mm. päärakennuksessa tehtyjä muutoksia, jotka tuntuvat olevan kävijöille vaikeasti hyväksyttäviä.

Kulttuuriperintökohteessa vierailussa kokemuksellisuus nousee keskeiselle sijalle. Voidaan ajatella, että kokemusta voidaan tukea ja kasvattaa kohteesta saatavan tiedon avulla. Toisaalta kohteesta saatava kokemus välittää jo itsessään tietoja kokijalle. Kunkin vierailijan kokemukset pitäisi purkaa ja avata niin, että kävijä voisi oppia niistä jotain. Brinkhallissa kokemuksellisuuden ja elämysten tuottamiseen voitaisiin kehittää lisää työkaluja. Kyselyyn vastanneiden mukaan elämykset syntyivät esimerkiksi hyvin tuotetun draamallisen opastuksen tuloksena. Toisaalta myös musiikkiesitykset sopivassa miljöössä tuottivat elämyksiä. Vierailu kartanossa on kokemus itsessään ja siitä jää vastausten perusteella joko positiivinen tai negatiivinen kuva kävijälle sen mukaan mitä he saivat tietää kohteesta ja sen tilasta.

Kaikkeen kulttuuriperintökohteen kasvatustoimintaan liittyy arvokasvatus. Sen ei tarvitse olla keskiössä, mutta se voi olla osa kasvatustoimintaa. Arvot näkyvät siinä millaisin metodein kohteessa kasvatetaan ja toisaalta mitä ja miten kohteesta kerrotaan yleisölle. Kulttuuriympäristökasvatukseen liittyy kestävän kehityksen oppiminen, joka voi näkyä avoimina restaurointiprosesseina tai luonnonmukaisena hyötykasvien kasvatuksena ja sen opettamisena. Sekä metodit että välineet voivat kertoa kestävästä kehityksestä. Toisaalta kertomisen tavat ja kerrottu voivat johdattaa kävijöitä yhdistämään kohteeseen liittyvät tarinat ja kerrostumat toisiinsa samankaltaisiin kohteisiin tai heidän lähiympäristöönsä. Totuudenmukaisuus kerronnassa ja kerronnan läpinäkyvyyden esille tuominen esimerkiksi

<sup>159</sup> Aarnipuu, 2009, 131, 145-148

rinnakkaisilla tarinoilla voidaan osoittaa kuinka kulttuuriperintökohteeseen liittyvät tarinat syntyvät ja kuinka niitä tuotetaan.

## **5.1 Kokemuksellinen oppiminen Brinkhallissa**

Brinkhallissa vierailevat odottavat kohteelta erilaisia asioita. Toiset tulevat sinne Hovimäen innoittamana, toiset tulevat kahville, osa on kiinnostunut vanhasta maalaiskartanosta. Yhteistä vastaajille on kokemuksellisuuden hakeminen kulttuuriperintökohteesta. Vastauksista erisyistä nousee esiin huolestumisen sen kunnosta ja kiinnostus sen tulevaisuutta kohtaan. Koska Brinkhallin kehittämistyössä suuntaudutaan jo nyt kokemukselliseen oppimiseen, olen keskittynyt tutkielmassani käsittelemään kohteen vastaanottoa ja toisaalta pohtimaan nimenomaan sitä, millaiset uudet toimintamuodot voisivat houkuttaa lisää kävijöitä ja saada vierailijat tulemaan uudelleen Brinkhalliin.

Kävijöitä voitaisiin johdattaa ja kannustaa paikan kokemiseen ja tutustumaan sen luonteeseen oman kokemuksensa kautta. Vuorovaikutuksellisella toiminnalla kävijät voisivat kasvattaa kokemustaan haluamaansa suuntaan. Taidekasvatuksen keinoin voidaan lisätä paitsi vierailijoiden sitoutuneisuutta paikkaan myös alueella asuvien kotipaikkatunnetta. Elämyksellisyyden ei tarvitse olla itseisarvo, vaan se voi tulla sellaisten toimintojen ohella, jotka pyrkivät ennallistamaan Brinkhallin toimintoja, kuten laiduntavan karjan hankkiminen tai vanhojen kasvilajikkeiden geenipankki. Nämä tekevät kohteesta elävemmän. Kun kohdetta hoidetaan kuin se olisi edelleen asuttu, se tuntuu mielenkiintoisemmalta. Tämä kävi ilmi kävijäkyselyistä.

Turun ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä järjestettävä EU-rahoitteinen projekti luo pohjaa oppilaitosyhteistyölle, jonka avulla voidaan järjestää enemmän lähiseutuun ja sen historiaan liittyviä näyttelyitä sekä taide- ja musiikkitapahtumia. Brinkhallin kartanossa järjestetään monenlaista kasvatustoimintaa. Syys- ja kevättalkoot, joilla kunnostetaan kartanon alueita ja rakennuksia, ovat vapaaehtoisten opastamista kulttuuriympäristöstä huolehtimiseen. Näitä voitaisiin kehittää edelleen the National Trustin kohteiden ”learning by doing” -toiminnan suuntaan kursseiksi ja vapaaehtoisryhmiksi. Kunnostustapahtumia voitaisiin markkinoida laajemmalle yleisölle ja niistä voitaisiin tehdä yleishyödyllisiä projekteja alueen asukkaille. Nykyisin talkoissa käyvät pääosin Brinkhallin ystävät Ry:n jäsenet. Jos lähialueiden ihmiset ja tulevat Kaksikerran asukkaat saataisiin ulkoilemaan kartanon alueella, heitä voisi kiinnostaa myös alueen polkujen ja puistojen kunnossapito.

Alueen hoito helpottuisi, kun suurempi ihmismäärä saataisiin kiinnostumaan siitä ja osallistumaan siihen. Esimerkiksi polkuja ei tarvitse raivata, jos ne ovat aktiivisessa käytössä. Jos käyttäjät tuntisivat alueen omakseen, he myös kuljettaisivat roskansa pois alueelta tai osallistuisivat sen säännöllisiin siivoustalkoisiin.

Kasvatustoiminnalla ja tekemällä oppimisella kulttuuriperintökohteessa voi olla laajempikin merkitys. Opetuksen ei tarvitse rajoittua vain kohteeseen liittyviin asioihin. Vapaaehtoistyöllä Brinkhalliin on järjestetty luonto-kulttuuripolku. Sen organisoivat Brinkhallin ystävät Ry. Tekemisen yhteydessä vapaaehtoiset tutustuivat suomalaiseen mytologiaan ja suunnittelivat niiden pohjalta tarinoita, jotka veisivät polulla kulkijaa eteenpäin. Polulle suunniteltiin haltiahahmoja, jotka Kaksikerran partiolippukunta toteutti leirillään Brinkhallissa. Näin jaettiin sekä ideointi- että toteuttamistyötä kiinnostuneille. Toisaalta kaikki saivat tietoa myös suomalaiseen kulttuurihistoriaan liittyvästä mytologiasta.

Brinkhallin ystävät Ry ja Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö voisivat olla enemmän esillä Brinkhallissa ja tarjota vierailijoille mahdollisuuksia osallistua toimintaan kartanon hyväksi. Kun mahdollisuudet toimia kulttuuriperinnön hyväksi olisivat selkeästi esillä kohteessa, se voisi innostaa kävijöitä liittymään talkooryhmään tai kunnostusryhmään tai muuhun ideointiin ja kehittämistyöhön, jonka he näkisivät tärkeänä. Jos kävijälle kerrotaan internetsivujen osoite tai pyydetään liittymään sähköpostilistalle, monella tämä jää tekemättä kotona. Usein halu toimia on suurin juuri silloin kun on huomannut jonkin epäkohdan, kuten hieman ränsistyneen kulttuurikohteen. Kiinnostuksen ja auttamisenhalun määrä laskee, kun paikkaan ehtii ottaa etäisyyttä, usein jo kotimatalla.

## 5.2 Haasteita

Tällä hetkellä iso osa Brinkhallista toimii taidegallerian tapaan. Näitä on myös Turun keskustassa, joten Brinkhallin pitäisi erottua niistä jollain merkittävällä tasolla. Jos taidegalleriatoiminnalla ei voida erottua muista kohteista, niin millä Brinkhallin ominaisuuksilla voidaan erottua joukosta? Brinkhall on selkeästi ympäristönä erilainen kuin monet muut galleriat. Mikä siitä tekee erilaisen ja miten erilaisuutta voidaan tuoda esille? Taidegalleriatoimintaankin pitäisi saada elävyyttä. Taidenäyttelyt sellaisenaan eivät välttämättä kiinnosta kuin sijoittajia eikä välttämättä heitäkään, jos galleriatoiminta ei erotu tavallisista myyntigallerioista. Brinkhallissa olisi mahdollisuus järjestää opastuksia myös taidenäyttelyihin ja järjestää esimerkiksi työpajoja, joissa käsitellään näyttelyiden teemoja ja

samalla tehdään taiteilijoita tutummiksi yleisölle.

Etenkin Brinkhallin kartanon puiset sivurakennukset ovat tällä hetkellä huonossa kunnossa. Niissä majoitetaan muun muassa *Brinkhall Soi* -tapahtuman aikaan muusikoita ja yksityistilaisuuksien yhteydessä niitä voi varata yösjokoiksi. Näissä rakennuksissa ei ole minkäänlaisia mukavuuksia ja olen ymmärtänyt, että osa niistä on kärsinyt kosteusvaurioita, joten niitä ei voida käyttää säännöllisesti majoitustarkoitukseen. Näitä piharakennuksia on maalattu punamullalla Turun ammattikorkeakoululaisten johdolla talkoovoimin. Kuitenkin suuressa osassa rakennuksista tarvittaisiin suurempia kunnostustöitä ja niitä täytyisi pystyä ylläpitämään kesän aikana säännöllisesti, mihin kartanon henkilökunnalla ei nykyisin tahdo riittää aika.

Kun Brinkhallia vuokrataan edelleen yksityistilaisuuksiin, voitaisiin miettiä saataisiinko esimerkiksi saunarakennukselle korkeampi käyttöaste, mikäli sen vuokraa laskettaisiin tai vuokra-aikaa lyhennettäisiin. Kesään 2008 asti siinä on ollut melko korkea vuokra ja se on maksettu koko viikosta. Tämä varmasti rajaa monia kiinnostuneita käyttäjiä ulkopuolelle. Mitä enemmän rakennuksia käytetään sitä paremmassa kunnossa ne yleensä pysyvät. Tietysti käyttöasteen noustessa tilalla pitäisi olla enemmän vakituista henkilökuntaa, esimerkiksi tilalla asuva talonmies. Käyttäjäkunnan kasvaessa tulot voisivat myös kasvaa ja rakennusten kunnostuksiin olisi paremmin varaa ja enemmän tarvetta. Tällä hetkellä tuntuu, että sivurakennusten kunnostuksia lykätään, koska niitä käytetään niin harvoin. Kun majoitustiloja kunnostettaisiin, Brinkhalliin voitaisiin järjestää erilaisia tapahtumaleirejä. Majoitustiloista hyötyisivät myös vapaaehtoistyöntekijät, jotka voisivat asua niissä.

Suurin osa niistä kävijäkyselyyn vastanneista, jotka kertoivat kartanon huonon kunnon tai ulkoasun rosoisuuden haittaavan, oli saanut etukäteen toisenlaisen mielikuvan tilasta. Tämä voi johtua mainonnasta. Positiivisempia mielikuvia kartanosta saivat ne, jotka tulivat jonkin muun kuin itse kartanon takia paikalle eli esimerkiksi katsomaan nukketeatteria tai näyttelyitä. Heille kuva kartanosta tuntui kehittyvän vasta heidän siellä ollessaan ja siihen oli vaikuttanut mahdollisesti henkilökunnan opastus kartanon historiaan ja nykytilaan. Näin ollen mainostuksessa ei kannattaisi esittää liian siloteltua kuvaa kartanosta. Toisaalta siitä täytyy saada houkutteleva. Houkuttelevuus näiden samojen vastausten perusteella syntyi toiminnasta, jota kartanossa järjestetään. Konsertit ovat näyttelyiden lisäksi niitä, jotka houkuttelevat vieraita paikalle sekä mahdollisesti luennot. Nämä toiminnot on suunnattu aikuisille ja näin ollen lapsiperheet saattavat jopa jättää tulematta, koska mikään kohteessa ei

houkuttele heitä. Luontopolkua on pyritty kehittämään siihen suuntaan, että se houkuttelisi lapsiperheitä.

Koska kartano edustaa saaren ja Turun historiaa, sen avulla voitaisiin kehittää myös uusien Kaks kertalaisten (sekä mahdollisesti myös Satavalaisten) paikallisidentiteettiä. Voitaisiin kehittää esimerkiksi projekteja, joissa omenapuutarhaan istutetaan nimikkopuita asukkaiden kanssa. Kun asukkaat tuntevat virkistysalueen omakseen, he kantavat siitä myös vastuuta. Esimerkiksi laiduntava karja ja hyötypuutarhan kunnostaminen voisivat lisätä asukkaiden kiinnostusta liikkua alueella ja lisätä passiivista valvontaa. Brinkhallista voisi muodostua alueen asukkaille rentoutumisen paikka, kun siellä saisi rauhassa kokea kartanomiljöön ja maiseman. Arto Haapala, jonka näkemyksen esteettisen ja arkisen eroista otin esille jo luvussa kaksi, on sitä mieltä, että arkiset asiat jäävät ikään kuin huomaamatta, koska ne ovat niin tuttuja. Esteettistä havaitsemista voi harjoittaa sellaisissa paikoissa tai sellaisten objektien kanssa, jotka ovat vieraita.<sup>160</sup> Brinkhall antaisi tällekin pohdinnalle uuden näkökulman, kun siitä toisaalta tulisi asukkaiden arkipäivää, toisaalta (esteettisen) kokemisen paikka, jossa rentoutua.

### 5.3 Lopuksi

Brinkhallin kävijäkyselyistä voi erottaa sävyjä, jolloin kävijä on saattanut jopa loukkaantua siitä, ettei kohdetta ole tarpeeksi kunnostettu. Toisaalta vastaajat purkivat hyvin rehellisesti tuntojaan ja tunnelmiaan esimerkiksi pääsymaksuista ja mainonnasta, vaikka näistä aiheista en ollut tehnyt heille mitään kysymystä. Kommentit olivat sekä positiivisia, että negatiivisia. Myös Brinkhallin kunnostukseen liittyvät mielipiteet jakautuivat. Osa vastaajista oli voimakkaasti sitä mieltä, että rakennukset pitäisi palauttaa alkuperäisasuunsa ja toisten mielestä säilyttävä konservointi riittää. Kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei sinällään vastaa Brinkhallin kartanon nykytoimintaa. Mikäli kartanon pyritään edistämään kulttuurikeskuksena, turvallisuusmääräystenkin mukaan vaaditaan voimakkaita muutoksia talon rakenteisiin ja pohjakaavaan esimerkiksi kulkureitteihin.

Kaikkia kävijöitä ei aina voida miellyttää ja vähävaraisen säätiön tulee valita millaisessa tärkeysjärjestyksessä kohteitaan kunnostaa. Puutarhojen kunnostusta tehdään talkoovoimin, mutta sitä voitaisiin viedä vielä pidemmälle opiskelijoiden ja esimerkiksi työttömien uudelleen koulutuksen avulla. Uudelleen- ja jatkokoulutukseen on mahdollista saada apurahoja

---

<sup>160</sup> Haapala, 1995, 101-102

ja kulttuuriperinnön vaalimiseen tarvitaan yhä enemmän osaajia, kun Suomen rakennuskanta vanhenee. Kasvatuksellisten tavoitteiden suunnittelemisen voisi auttaa siinäkin suhteessa, että korjaustöihin ja kunnossapitoon saataisiin selkeät prioriteetit. Voitaisiin hoitaa järjestyksessä asioita, jotka ovat tärkeimpiä vierailijoiden kiinnostuksen herättämisen ja vierailukokemuksen parantamisen kannalta.

Suurimmalle osalle vastanneista positiivinen kokemus syntyi joko mielenkiintoisen, asiantuntevan oppaan kuuntelemisesta, nukketeatteriesityksen näkemisestä tai *Hovimäen* ansiosta. Useat vastaajat toivoivat, että kartanon kokemuksellisuutta lisättäisiin, jotta sinne saataisiin lisää kävijöitä ja jotta samat kävijät tulisivat uudelleen. Elävöittämis toiminta kulttuuriperintökohteissa on saanut negatiivisen kaiun museoalalla, koska joidenkin mielestä se ei sovi museoihin. Esimerkiksi Brinkhallin vierailijat kuitenkin toivoivat huippukokemuksia vierailultaan, joten elävöittämis toimintaa kannattaa vielä kasvattaa.

Kunkin vierailijan henkilökohtainen kokemus kohteesta on aina uusi tarina. Kasvatustavoitteita suunniteltaessa sitä voidaan pitää samassa asemassa oppaan tai esitteiden kertomien tarinoiden kanssa. Kävijäkyselystä nousi esiin kävijöiden henkilökohtainen tai henkilökohtaiseksi muodostunut suhde Brinkhalliin. Tätä henkilökohtaista suhdetta ja kävijän kokemusta voitaisiin tuoda esille ja kehittää taideprojektien avulla ja tekemällä oppimisella. Brinkhallia hoidetaan jo nyt paljon vapaaehtoisvoimin. Vapaaehtoistoimintaa voitaisiin lisätä ja kehittää kurseiksi ja työssäoppimisjaksoiksi. Näistä hyötyisivät sekä Brinkhall että oppijat.

Brinkhallin kehittäessä toimintaansa kulttuurikeskuksena, on mahdollista, että tapahtumien järjestäjät tulevat yhä enenevässä määrin ulkopuolelta ja Brinkhall toimii vain tapahtumapaikkana. Tähänkin voitaisiin ottaa kantaa sillä, että tehtäisiin kunnollinen suunnitelma kasvatustoiminnasta. Se, että suunnitelmaa ei ole viittaa vain siihen, että Brinkhallissa ei tahdota järjestää kulttuuriympäristökasvatukseen liittyvää oheistoimintaa. Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön tulisi ottaa näkyvämpi rooli kasvatustoiminnan järjestämisessä kartanossa, sillä siellä se on ottanut tehtäväkseen huolehtia Suomalaisista kulttuuriperintöympäristöistä. Esimerkiksi luentosarjat tai kulttuuriperintökasvatusta korostavat tapahtumapäivät todennäköisesti kasvattaisivat Brinkhallin kävijämääriä. Näiden lisäksi voitaisiin säännöllisesti ryhtyä järjestämään työpajoja, joita voisi toteuttaa kartanon oman henkilökunnan voimin, jolloin niiden ei tarvitsisi lisätä kartanon kustannuksia. Työpajojen aiheita ei tarvitse hakea kaukaa: niissä voidaan avata kävijän kokemusta Brinkhallista taiteen keinoin ja kehittää kävijän henkilökohtaista suhdetta Brinkhalliin mm.

istuttamalla kasveja puutarhassa tai kunnostamalla aluetta.

Jatkotutkimusta olisi mielenkiintoista ja hyödyllistä tehdä ehkä juuri kävijöiden ennakkokäsitysten muodostumisesta. Haastattelututkimuksella voisi selvittää miten eri-ikäisten kävijöiden ennakkokäsitykset kartanosta muodostuvat ja vastaavatko kokemukset kartanossa niitä. Tutkimustuloksia voisi käyttää sekä markkinoinnin suunnittelussa, että vierailukokemusten kehittämisessä esimerkiksi työpajojen keinoin.

**Lähteet:**

- Aarnipuu, Petja. 2008. *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana*. Hakapaino Oy. Helsinki
- Ahonen, Sirkka. 1994. ”Fenomenografinen tutkimus”. Teoksessa Leena Syrjälä, Sirkka Ahonen, Eija Syrjäläinen, Seppo Saari (toim.) *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. 113-160. Kirjapaino West Point Oy. 1995. Rauma.
- Ahola-Riikonen, Ritva. 2000. *Tuhat juttua Kaksikerrasta, tarinoita vuosilta 1900-1970*. Loimaan paino
- Berleant, Arnold. 1992. ”Ympäristökritiikki”. (152-169). Teoksessa Yrjö Sepänmaa (toim.) *Alligaattorin hymy*. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Berleant, Arnold. 1995. ”Mitä on ympäristöestetiikka?” Teoksessa Arto Haapala, Martti Honkanen, Veikko Rantala (toim.) *Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka*. 66-85. Yliopistopaino. 1995. Helsinki
- Berleant, Arnold. 2004. ”The Aesthetics of Art and Nature”. Teoksessa Allen Carlson & Arnold Berleant (toim.) *The Aesthetics of Natural Environments*. Broadview press. Canada
- von Bonsdorff, Pauline. 2008. ”Agriculture and the Worlds of Nature”. Teoksessa Sven Arntzen ja Emily Brady (toim.) *Humans in the Land – The ethics and aesthetics of the cultural landscape*. Oslo Academic Press. 2008. Oslo
- von Bonsdorff, Pauline. 2007. ”Hiljainen estetiikka”. Teoksessa (toim.) *Täälläkö taidetta?*
- Von Bonsdorff Pauline. 2009. ”Constructing nature / constructing culture”. Seminaarijulkaisu. *Ethics and the Built Environment 2009. Conference Proceedings*. The University of Adelaide, Australia, and the University of Nottingham. 2010 (317-333).
- Cantell, Hannele & Koskinen, Sanna. 2004. ”Ympäristökasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä”. Teoksessa Hannele Cantell (toim.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. WS Bookwell Oy. 2004. Juva
- Carlson, Allen. 1992. ”Ympäristöestetiikka”. Teoksessa Yrjö Sepänmaa (toim.) *Alligaattorin hymy*. 1994. (13-16) Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä
- Carlson, Allen. 1993. ”Appreciating art and appreciating nature”. Teoksessa Salim Kemal & Ivan Gaskell (toim.) *Landscape, natural beauty and the arts*. (244-266). Cambridge University Press. Ensimmäinen paperikantinen painos 1995
- Carlson, Allen. 1994. ”Ympäristöestetiikka ja esteettisen kasvatuksen dilemma”. Teoksessa Yrjö Sepänmaa (toim.) *Alligaattorin hymy*. Gummerus Kirjapaino Oy. 1994. Jyväskylä
- Carlson, Allen. 2004. ”Appreciation and the Natural Environment”. Teoksessa Allen Carlson & Arnold Berleant (toim.) *The Aesthetics of Natural Environments*. Broadview press. Canada
- Carroll, Noël. 1993. ”On being moved by nature: between religion and natural history”. Teoksessa Salim Kemal & Ivan Gaskell (toim.) *Landscape, natural beauty and the arts*. (244-266). Cambridge University Press. Ensimmäinen paperikantinen painos 1995
- Elo, Pekka & Hulkki, Erkki. 2009. ”Hyvän elämän ideaksi ekosivistys” (Yrjö Sepänmaan haastattelu). *Kulttuuriperintö tänään* 1:2009, 4-11



- Fordham, Jennie. 2000. "Teoksessa Pekka Elo (toim.) *Kulttuuriperinnön kauneus, hyvyys ja totuus*. Suomen Tammi (Opetusministeriö, Museovirasto). Helsinki
- Gröhn, Terttu. 1992. "Fenomenograafinen tutkimusote". 1-32. Teoksessa Terttu Gröhn ja Juhani Jussila (toim.) *Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa*. Yliopistopaino. 1992. Helsinki.
- Haapala, Arto. 1995. "Arjen arkisuus ja esteettisyys". 96-107. Teoksessa Arto Haapala, Martti Honkanen, Veikko Rantala (toim.) *Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka*. Yliopistopaino. 1995. Helsinki
- Heinonen, Jouko & Lahti, Markku. 2001. *Museologian perusteet*. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä
- Jokela, Timo. 1997. "Ympäristö, esteettinen kasvu ja taide". Teoksessa Markku Käpylä & Riitta Wahlström (toim.) *Vihreä ihminen – ympäristökasvatuksen menetelmäopas*.
- Jutikkala, Eino & Nikander, Gabriel. 1941. "Prinkkala, Kaksikerran pitäjä, yksinäistila". Teoksessa Jutikkala, Eino & Nikander, Gabriel (toim.) *Suomen kartanot ja suurtilat II*. 183-188. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Kustannusosakeyhtiö Kivi. Helsinki
- The National Trust. 2004. *History and Place – Informing the future*. Saatavilla: < [www.nationaltrust.org.uk/main/w-whatwedo-history\\_place.pdf](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-whatwedo-history_place.pdf) >
- The National Trust. 2007. *A Vision for Learning*. Saatavilla: < <http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-learning-vision-dec07-v9.pdf> >
- The National Trust. 2008. *Conservation Principles*. Saatavilla: < [http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-conservation\\_principles\\_2008.pdf](http://www.nationaltrust.org.uk/main/w-conservation_principles_2008.pdf) >
- Puolamäki, Laura. 2008. "Perintönä ympäristö". Teoksessa Päivi Venäläinen (toim.) *Kulttuuriperintö ja oppiminen*. Suomen museoliitto. 2008. Helsinki
- Pallasmaa, Juhani. 1995. "Aika, muisti hiljaisuus arkkitehtuurikokemuksessa". Teoksessa Arto Haapala, Martti Honkanen, Veikko Rantala (toim.) *Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka*. 243-266. Yliopistopaino. 1995. Helsinki
- Pohjoismainen ministerineuvosto. 2002. Kulttuuriympäristö ympäristövaikutusten arvioinnissa - opas pohjoismaiseen käytäntöön. Nord 2002:5.
- Riksantikvarieämbetet. 2011. *Riksantikvarieämbetets strategi och vision 2011-2013*. Saatavissa: < [http://www.raa.se/publicerat/0\\_br2010\\_4.pdf](http://www.raa.se/publicerat/0_br2010_4.pdf) >
- Ruoff, Eeva. 2001. *Suomalaisia puutarhoja*.
- Saito, Yuriko. 2004. "Appreciating Nature on Its Own Terms". Teoksessa Allen Carlson & Arnold Berleant (toim.) *The Aesthetics of Natural Environments*. Broadview Press. 2004. Mississauga, Kanada
- Sepänmaa, Yrjö. 2000. "Kauneuden kaipuu – ja rumuuden". Teoksessa Pekka Elo et al. (toim.) *Kulttuuriperinnön kauneus, hyvyys ja totuus*. Suomen Tammi (Museovirasto, Opetushallitus). Helsinki
- Sepänmaa, 2004, "Environmental Stories: Speaking and Writing Nature". Teoksessa Allen Carlson & Arnold Berleant (toim.) *The Aesthetics of Natural Environments*. Broadview press. Canada
- Suomela, Liisa - Tani, Sirpa. 2004. Ympäristön kolme ulottuvuutta. Teoksessa

Ympäristökasvatuksen käsikirja. toim. Hannele Cantell. 2004. Juva

*Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön tiedote*. 2008. Saatavilla: < <http://www.kulttuuriperinne.com/tiedostot/saatio2008.luku.pdf> >

Teräväinen, Helena. 2001. ”Rahako ratkaisee?” Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) *Perinnettä vai bisnestä?* s. 80-92. Gummerus Kirjapaino Oy. 2001. Saarijärvi.

*Turun luonnonsuojeluyhdistyksen lausunto Satava-Kaksikerran osayleiskaavasta*. 24.4.2009. Saatavilla: < [http://www.sll.fi/yhdistykset/turku/dokumentit/Satava-Kaksikerta\\_Turun\\_luonnonsuojeluyhdistys\\_240409p.pdf](http://www.sll.fi/yhdistykset/turku/dokumentit/Satava-Kaksikerta_Turun_luonnonsuojeluyhdistys_240409p.pdf) >

Wahlström, Riitta. 1997. ”Ympäristöherkkyys ympäristökasvatuksen näkökulmasta”. Teoksessa Markku Käpylä & Riitta Wahlström (toim.) *Vihreä ihminen*. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Jyväskylä

Willamo, Risto. 2004. Teoksessa Hannele Cantell (toim.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. WS Bookwell Oy. Juva

#### Internetsivut:

”Brinkhallin kartano”. 22.12.2009. Museovirasto RKY. Turku > Varsinais-Suomi > Brinkhallin kartano. < [http://www.rky.fi/read/asp/r\\_kohde\\_det.aspx?KOHDE\\_ID=612](http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=612) > Viitattu: 11.01.2011

Hovimäki – Suomalaisia kohtaloita historian käänneissä. < [http://yle.fi/vintti/ohjelmat.yle.fi/hovimaki/tietoa\\_ohjelmasta.html](http://yle.fi/vintti/ohjelmat.yle.fi/hovimaki/tietoa_ohjelmasta.html) > Viitattu: 11.01.2011

Jokaisen oma ympäristö 2010 -kampanjan www-sivusto < <http://www.joy2010.fi/> > Viitattu: 22.3.2010, 11.1.2011

The National Trustin www-sivusto < <http://www.nationaltrust.org.uk/main/> > Viitattu: 9.12.2009, 22.3.2010, 30.3.2010, 31.3.2010

”Pilane gravfält”. Riksantikvarieämbetetin www-sivu. Sevärdheter > Pilane gravfält. < [http://www.raa.se/cms/extern/se\\_och\\_besoka/sevardheter/pilane.html](http://www.raa.se/cms/extern/se_och_besoka/sevardheter/pilane.html) > Viitattu: 11.01.2011

”Satava-Kaksikerran kaava ei kelpaa ministeriölle”. 21.9.2010. Yleisradion www-sivu < [http://yle.fi/alueet/turku/2010/09/satavan-kaksikerran\\_kaava\\_ei\\_kelpaa\\_ministeriölle\\_1996915.html](http://yle.fi/alueet/turku/2010/09/satavan-kaksikerran_kaava_ei_kelpaa_ministeriölle_1996915.html) > Viitattu: 5.11.2010

”Satava-Kaksikerran osayleiskaava hyväksyttiin valtuustossa”. 30.11.2009. Turun kaupungin www-sivu > Kaupunkisuunnittelu ja ympäristö < <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=145290&nodeid=11976> > Viitattu: 5.11.2010

Suomen Kulttuuriperinnön säätiön www-sivusto < <http://www.kulttuuriperinto.fi/> > Viitattu: 11.2.2010, 22.3.2010, 30.3.2010, 30.11.2010, 17.12.2010, 28.12.2010, 14.1.2011

Tervakari, A-M. 18.03.2005. *Fenomenografia*. < [http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS\\_hypermedia\\_Tervakari180305.pdf](http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Tervakari180305.pdf) > Viitattu: 23.11.2009

”Turun hallinto-oikeus kumosi Satava-Kaksikerran osayleiskaavan”. 30.12.2010. Turun Sanomien www-sivu. < <http://www.ts.fi/online/kotimaa/184583.html> > Viitattu:

30.12.2010

**Painamattomat lähteet:**

Vuorio, Sirkka. 4.2.2009. Tiedonanto kävijämääristä sähköpostilla Anna-Kaisa Ekille.

Sähköposti Brinkhallin kartanon sähköpostilista. 27.10.2009. *Tiedote vuoden 2009 toiminnasta*

Kaikki valokuvat ottanut Anna-Kaisa Ek.

*Liitteet*

**Liite 1: Brinkhallin kartanon kävijäkysely 2008**

**Liite 2: Brinkhallin kartanon kävijätutkimuksen laskennallinen analyysi**

**Liite 3: Brinkhallin kulttuuri- ja kulttuuriperintökeskus hankesuunnitelma 2007**

**Liite 4: Museoviraston lausunto**

## Liite 1

Brinkhallin kartano kulttuuriperintökohteena,  
kävijätutkimus 2008

Anna-Kaisa Ek

### Brinkhallin kartanon kävijätutkimus 2008

Olen Jyväskylän yliopiston Taidekasvatuksen opiskelija ja tutkin Pro gradu -työtäni varten Brinkhallin kartanoa kulttuuriperintökohteena etenkin kävijän näkökulmasta. Toivon siis, että teillä olisi aikaa vastata laatimaani kyselyyn, sen täyttämisen pitäisi olla nopeaa ja vaivatonta. Saamme kyselystä arvokasta tietoa myös kartanon toiminnan kehittämiseen. Kaikenlainen palaute on tervetullutta. Voitte palauttaa täytetyn kyselyn kenelle tahansa työntekijälle tai pihapiirin rakennuksissa oleviin laatikoihin.

Kiitos ajastanne ja palautteestanne!

Anna-Kaisa Ek, Fil. yo

1. Ikänne: alle 12\_\_\_, 12-18\_\_\_, 18-30\_\_\_, 30-45\_\_\_, 45-60\_\_\_, yli 60\_\_\_
2. Tulitteko yksin \_\_\_ vai seurueessa \_\_\_?
  - a. Seurueeni koostuu puolisoistani \_\_\_\_, perheestäni \_\_\_\_, muista \_\_\_
3. Osallistuitteko opastetulle kierrokselle? kyllä\_\_\_/ei \_\_\_
4. Oletteko ensimmäistä kertaa käymässä Brinkhallin kartanossa? kyllä \_\_\_ / ei \_\_\_
5. Mikäli ette, niin kuinka usein käytte Brinkhallissa?
 

- kerran kesässä\_\_\_ - useita kertoja kesässä\_\_\_
6. Minkä vuoksi tulitte?
  - a) tulin tietyn näyttelyn takia, minkä? \_\_\_\_\_
  - b) tulin Brinkhalliin rentoutumaan ja viihtymään \_\_\_
  - c) kahville \_\_\_\_\_
  - d) *Brinkhall soi* -tapahtumaan \_\_\_\_\_
  - e) Johonkin toiseen tapahtumaan, mihin? \_\_\_\_\_
  - f) olemme kiertoajelulla \_\_\_\_\_
  - g) olin ohikulkumatalla \_\_\_\_\_
  - h) oma vaihtoehto: \_\_\_\_\_
7. Miten saitte tietää Brinkhallin kartanosta? \_\_\_\_\_
8. Missä kaikkialla kävitte?
 

a) Päärakennuksessa _____	d) Uimahuoneella _____
b) Kavaljeerisiivessä _____	e) Maisemapuutarhassa _____
c) Pakarituovassa _____	f) Hyöty-/omenapuutarhassa _____

9. Saitteko toivomaanne informaatiota kartanosta ja näyttelyistä? kyllä\_\_\_ / ei\_\_\_

9.a). Jos ette, niin mistä olisitte toivonut lisää tietoa? \_\_\_\_\_

11. Mikä vaikutti Teihin eniten Brinkhallissa?

a) miljöö \_\_\_\_\_

b) näyttelyt \_\_\_\_\_, jokin tietty näyttely, mikä? \_\_\_\_\_

c) tunnelma \_\_\_\_\_

12. Mikä kulttuuriperintökohteen merkitys on Teille? eli Mitä odotatte vierailultanne kulttuuriperintökohteessa ja erityisesti Brinkhallin kartanossa?

a) Tunnelma on pääasia\_\_\_, toivon elämyksiä\_\_\_.

b) Historian elävöittäminen\_\_\_, haen kulttuurihistoriallista tietoa\_\_\_.

c) Riippuu kohteesta \_\_\_

Voitte tarkentaa: \_\_\_\_\_

13. Pitäisikö kulttuuriperintökohteen mielestänne olla restauroitu vastaamaan alkuperäistä? kyllä\_\_\_/ei\_\_\_

a) Eri aikakausien kerrostumien saa/pitää olla nähtävissä. \_\_\_

b) Ajan patina saa näkyä. \_\_\_

c) Kohde ei saisi näyttää kuluneelta tai ränsistyneeltä. \_\_\_

14. Vastasiko Brinkhall odotuksianne kulttuuriperintökohteena? kyllä\_\_\_/ei\_\_\_

- Voitte

tarkentaa: \_\_\_\_\_

15. Millaisia tunteita Brinkhall Teissä herättää?

\_\_\_\_\_

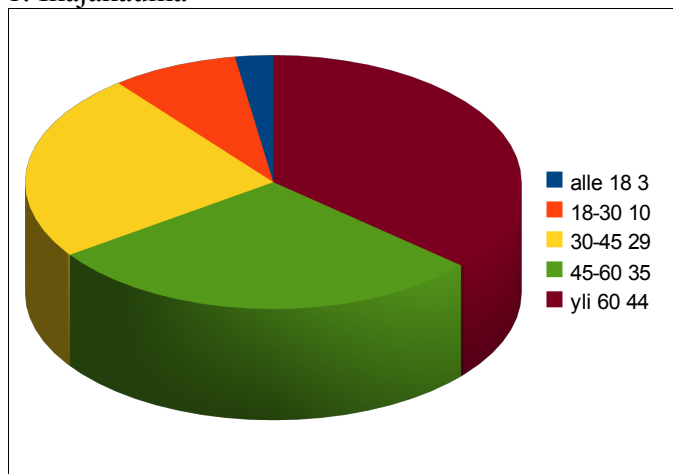
\_\_\_\_\_

Palautetta sekä omia kommentteja voitte kirjoittaa ja jatkaa kääntöpuolelle.  
Kiitos ajastanne, palautteenne on meille tärkeää!

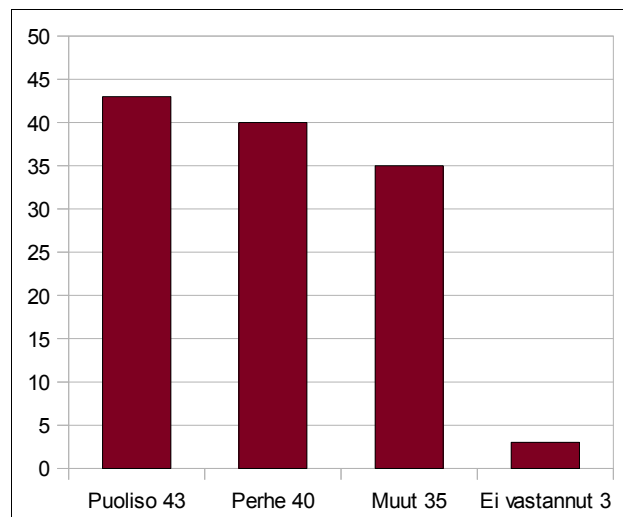
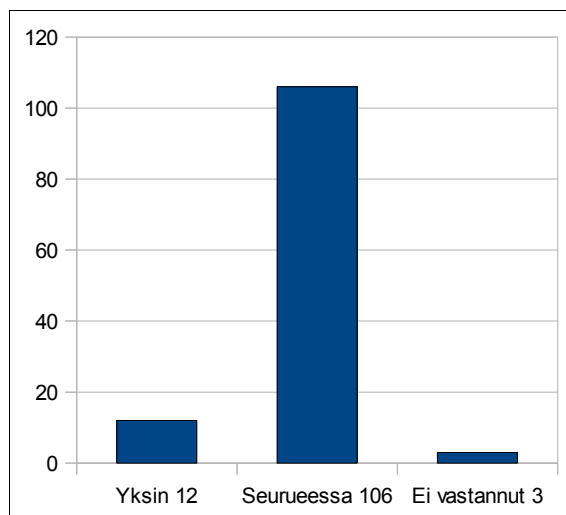
## Liite 2

**Brinkhallin kartanon kävijätutkimus 2008 analyysi**

## 1. Ikäjakauma

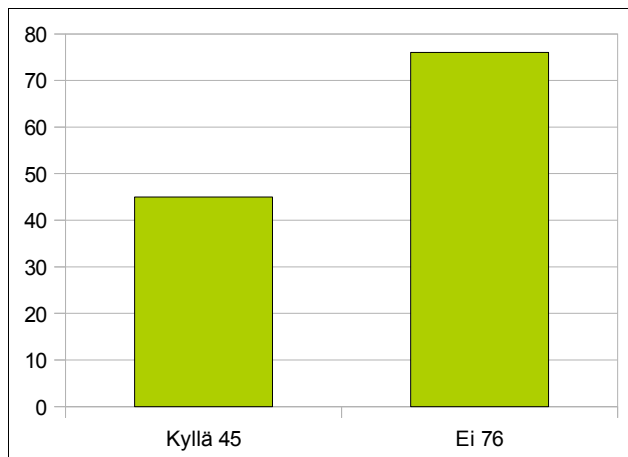


## 2. Seurueiden koostumus

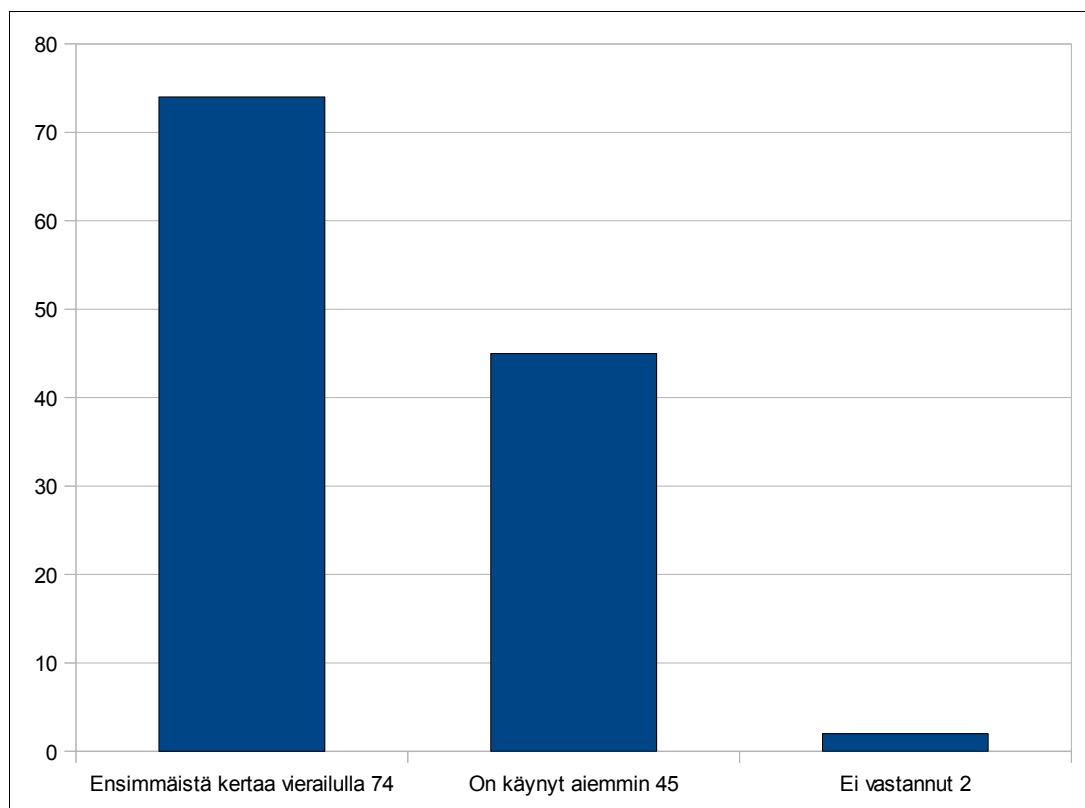


## Liite 2

## 3. Opastetulle kierrokselle osallistuminen:



## 4. Käyvätkö Brinkhallin vieraat toistuvasti kohteessa:



## 5. Kuinka usein kävijät vierailevat Brinkhallissa:

Useita kertoja kesässä 12

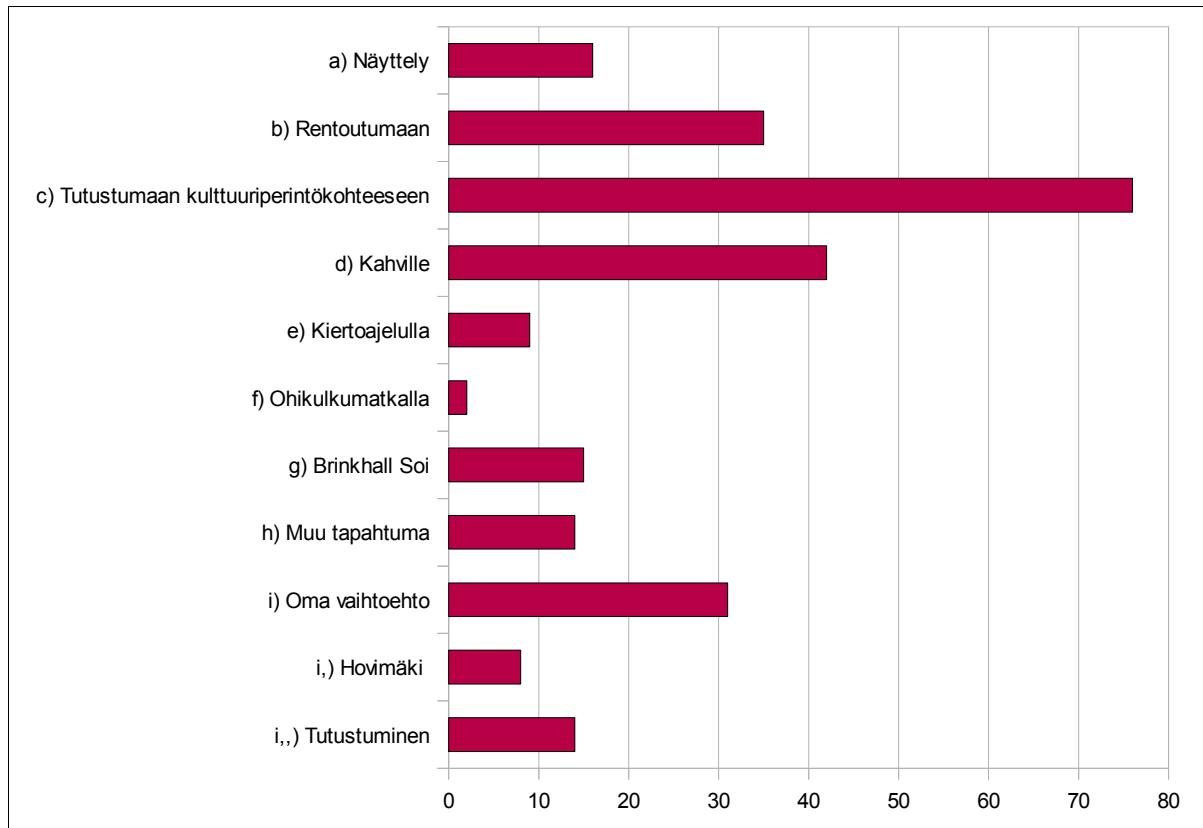
Kerran kesässä 30

Harvemmin 5

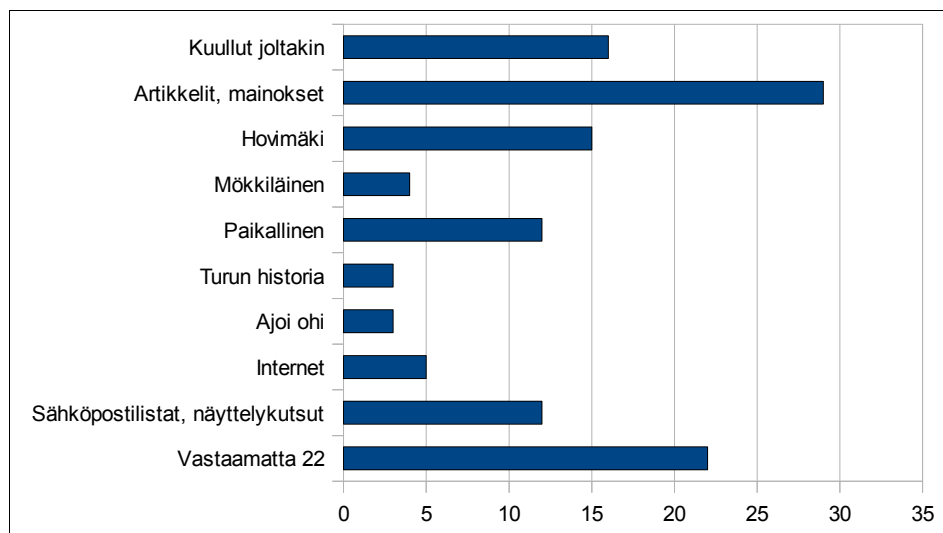


## Liite 2

## 6. Minkä vuoksi Brinkhallissa vierailaan

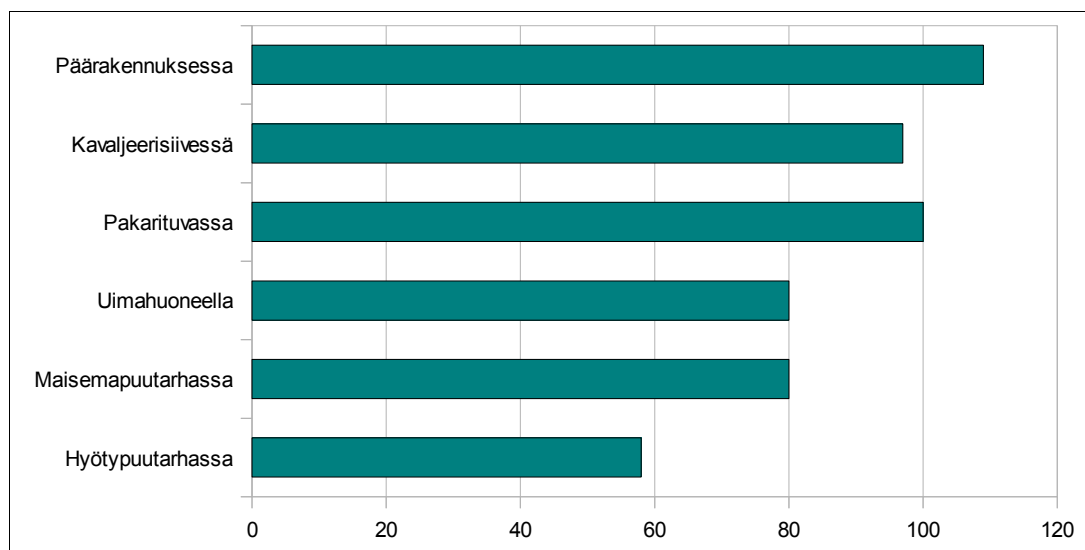


## 7. Tietolähteet Brinkhallista (avoin kysymys)

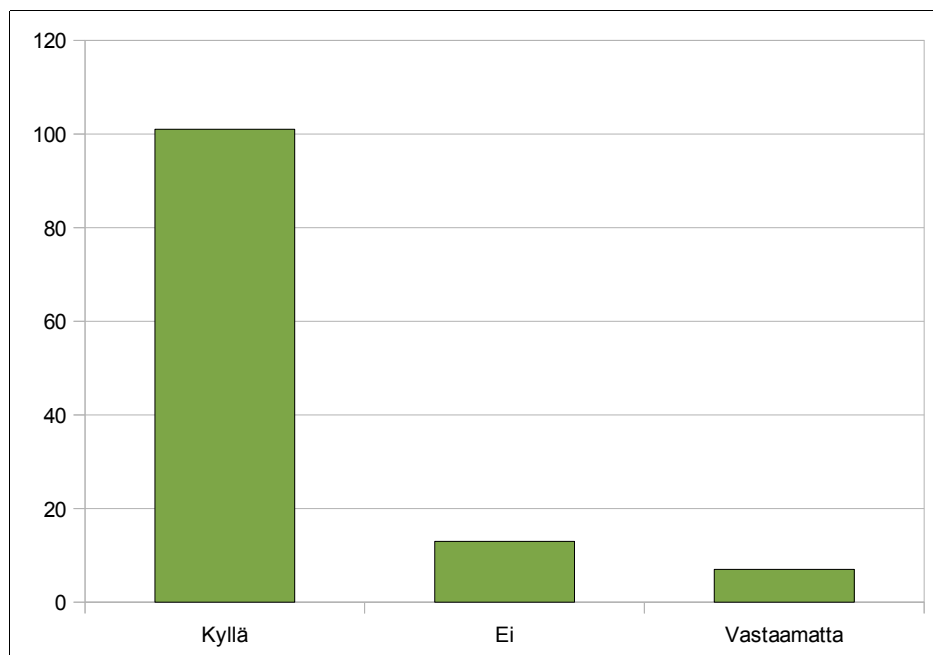


## Liite 2

## 8. Missä Brinkhallin paikoista osataan vierailla

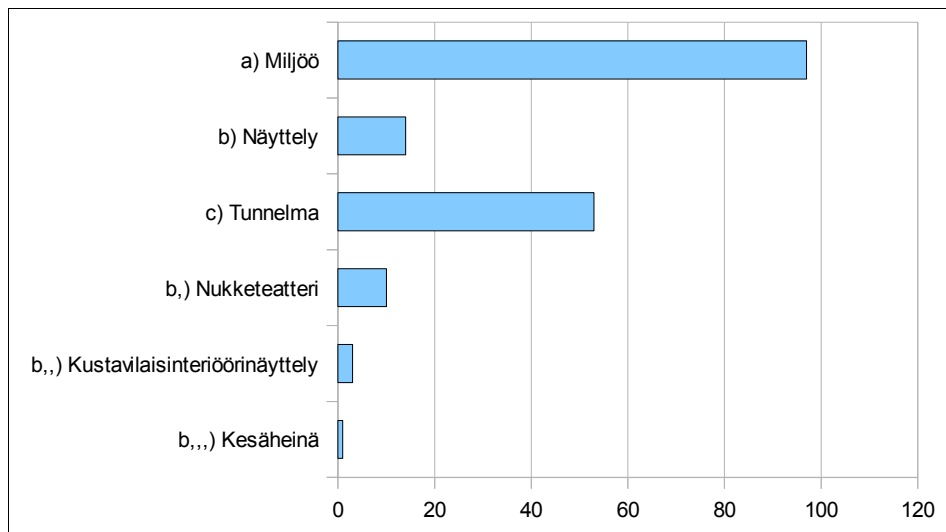


## 9. Saivatko vierailijat toivomaansa informaatiota Brinkhallista vierailunsa aikana?

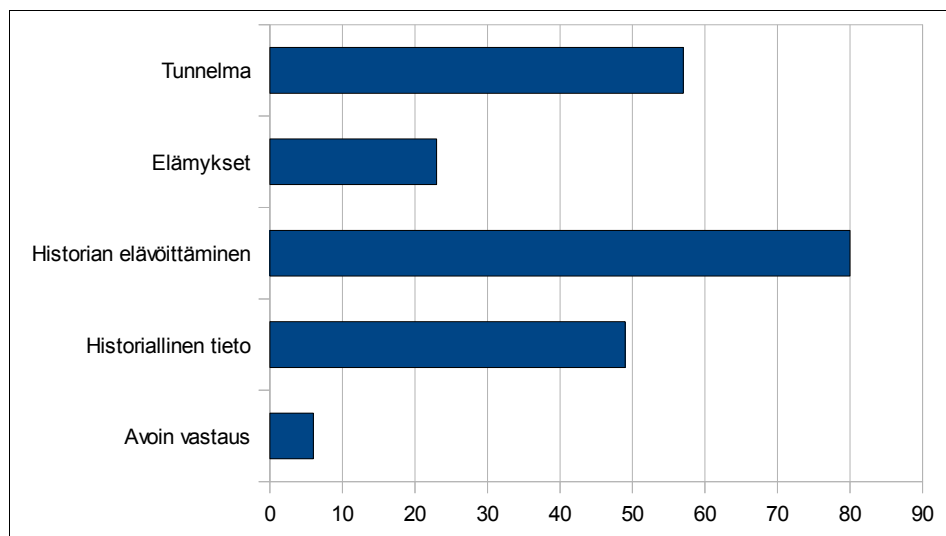


## Liite 2

## 11. Mikä vaikutti vierailijoihin eniten?

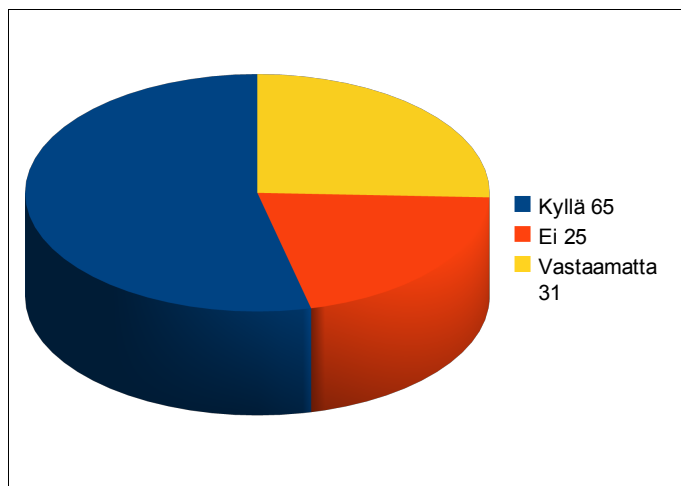


## 12. Mikä on kulttuuriperintökohteen merkitys vierailijoille? eli he odottavat vierailultaan kulttuuriperintökohteessa ja erityisesti Brinkhallin kartanossa?



## Liite 2

13. Pitäisikö kulttuuriperintökohteen vierailijoiden mielestä olla restauroitu vastaamaan alkuperäistä?

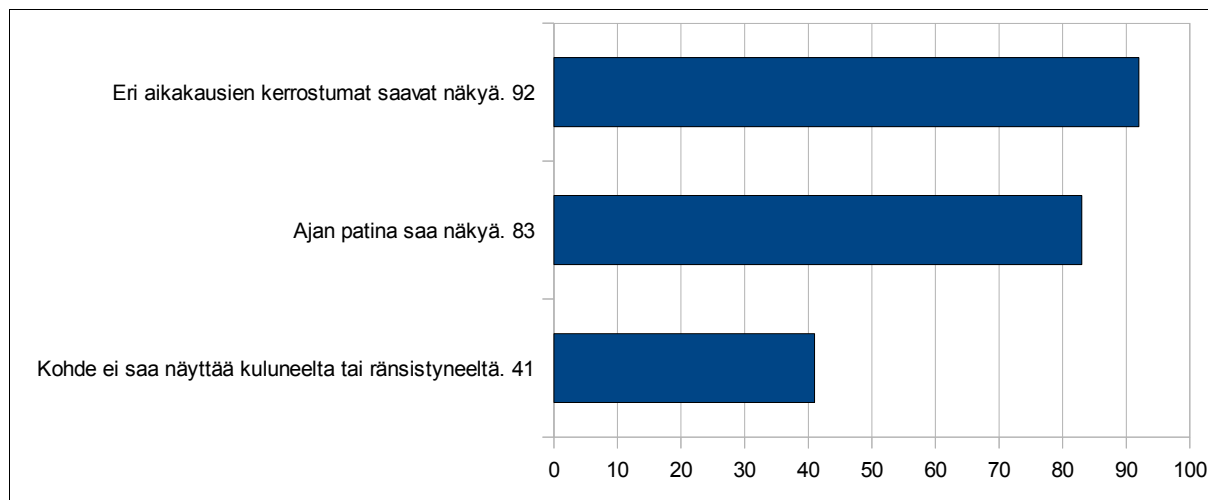


Jatkokysymys edelliseen:

13. a) Eri aikakausien kerrostumat saavat näkyä.

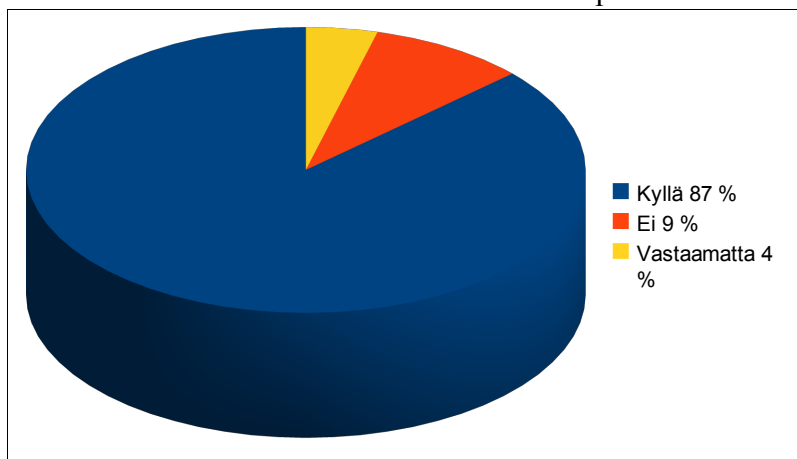
13. b) Ajan patina saa näkyä.

13. c) Kohde ei saisi näyttää kuluneelta tai ränsistyneeltä.



Valtaosa vierailijoista oli sitä mieltä, että eri aikakausien kerrostumat saavat näkyä. Tämä oli kuitenkin ristiriidassa palautteen kanssa, jossa oltiin sitä mieltä, että kartanoon tehtiin liikaa uudistuksia 1920-luvulla ja että silloin tehdyt muutokset pitäisi hävittää.

## 14. Vastasiko Brinkhall odotuksianne kulttuuriperintökohteena?



# BRINKHALLIN KARTANO



HANKESUUNNITELMA

**BRINKHALLIN KULTTUURI- JA KULTTUURIPERINTÖKESKUS  
HANKESUUNNITELMA**

Immo Aakkula ja Sirkka Vuorio

26.11.2007

BRINKHALLIN KULTTUURI- JA KULTTUURIPERINTÖKESKUS  
HANKESUUNNITELMA

Immo Aakkula ja Sirkka Vuorio

26.11.2007

1.	Tavoitteet .....	2
1.1.	Yleiset tavoitteet .....	2
1.2.	Kulttuuriarvojen säilyttäminen ja entistäminen .....	2
1.3.	Avoimuus – kulttuuritoiminta .....	2
1.4.	Kohderyhmät .....	3
1.5.	Toimijat .....	3
2.	Lähtökohdat .....	4
2.1.	Taustayhteisöt ja niiden toimielimet .....	4
2.2.	Kartanon historia .....	4
2.3.	Suoritettut toimet .....	5
2.4.	Nykytila .....	6
2.5.	Toimintaympäristö .....	7
2.6.	SWOT-analyysi .....	8
3.	Rakennusten käyttö, perusparannukset ja entistäminen .....	8
4.	Alueiden käyttö .....	9
4.1.	Kartanon pihapiiri .....	9
4.2.	Englantilainen puisto .....	9
4.3.	Puistometsät .....	9
4.4.	Hyötypuutarha .....	9
4.5.	Merenranta-alueet .....	9
4.6.	Järvenranta-alueet .....	9
4.7.	Toiminnallinen lisärakentaminen .....	9
4.8.	Alueen taloudellisten arvojen varmistaminen kaavoituksessa .....	9
5.	Rakennusten kunnostaminen ja talotekniikan rakentaminen .....	9
6.	Toiminta .....	9
6.1.	Yleistä .....	9
6.2.	Määrälliset ja laadulliset tavoitteet .....	10
6.3.	Henkilöstö .....	11
6.4.	Painopistealueet .....	11
6.5.	Yhteistyökumppanit .....	12



## Liite 3

## 1. Tavoitteet

## 1.1. Yleiset tavoitteet

Brinkhallin kartano on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, jonka 1790-luvulta peräisin olevan kunniapihan rakennuskanta ja osa historiallisesta puistosta on suojeltu rakennussuojelulain nojalla (VnP 5001/561/90). Kartano sijaitsee Turussa, Kaksikerran saarella harvinaisen monimuotoisessa kulttuuri- ja luonnonmaisemassa. Nyt käsillä olevassa hankkeessa tämä historiallinen kartano herätetään henkiin avaamalla se yleisölle ja perustamalla sinne Brinkhallin kulttuurikeskus.

Kartanon rakennuskanta, puistot ja puutarha kunnostetaan hankkeessa niiden alkuperäisyyttä tarkasti varjelevin toimin. Näin taataan tämän arvokkaan kohteen säilyminen. Perusparannuksilla ja entistämällä luodaan samalla edellytykset jo toimintansa aloittaneelle kaksikieliselle Brinkhallin kulttuurikeskukselle. Kulttuurikeskuksen toiminta järjestetään yhteistyössä alueen kulttuuritoimijoiden kanssa, ja siihen kuuluu kartanon tilojen vuokraaminen seminaareihin, kokouksiin, juhliin ja muihin yksityisten ja yhteisöjen tilaisuuksiin. Hankkeeseen liittyy alueen täydennysrakentamista.

Hankkeen taloudellinen tavoite on saattaa kartano tilaan, jossa se kattaa toiminnallaan omat kiinteistö-, ylläpito- ja toimintakulunsa. Näin turvataan tämän kulttuuriperintöosaan avoimuus yleisölle ja siirtyminen jälkipolville kestävä kehityksen tietä. Brinkhallilla on kaksi tuloslaskelmaa: perinteisen taloudellisen tuloslaskelman lisäksi pyritään hyvään henkiseen tulokseen. Henkinen tulos määritellään kulttuuritoiminnan laadulla ja määrällä sekä ennen kaikkea kävijämäärällä.

## 1.2. Kulttuuriarvojen säilyttäminen ja entistäminen

Hankkeen tavoitteena on Brinkhallin kartanon historiallisten rakennusten ja kulttuuriympäristön säilyttäminen. Kartanon päärakennus kunnostetaan mahdollisimman pienin muutoksin siihen uusklassiseen asuun, jossa se oli vuoden 1926-1927 peruskorjauksen jälkeen. Kartanoa ei siten pyritä palauttamaan asuun, jossa se on mahdollisesti ollut valmistuessaan 1700-luvun lopussa. 1920-luvun klassismivaikutteiset uudistukset sopivat hyvin kartanon alkuperäiseen klassiseen tyyliin. Myös muiden rakennusten osalta tavoitteena on säilyttää rakennukset mahdollisimman pitkälti sellaisessa hengessä, jossa ne olivat kartanon viimeisten yksityisomistajien, Rambergin suvun, aikana 1926-1967. Paloturvallisuus ja esteettömyys asettavat vaatimuksia korjaustöille.

Kulttuuriympäristön osalta tavoitteena on palauttaa osin umpeenkasvaneiden ja muutoin rapistuneiden puistojen ja puutarhojen sekä puistometsän maisema- ja virkistysarvot. Tämä tapahtuu maisema-arkkitehti Ranja Hautamäen laatiman puistosuunnitelman mukaisesti. Pääosa perusraivaustöistä on jo toteutettu vuosina 2003-2007. Osa tilaan kuuluvista metsistä varataan aarnialueiksi. Historiallinen hyötymäpuutarha elvytetään toimivaksi hedelmätarhaksi, joka toimii perinteisten suomalaisten lajikkeiden geenipankkina.

## 1.3. Avoimuus – kulttuuritoiminta

Kartano on avattu yleisölle kesällä 2005, ja sen tapahtumatoiminta on aloitettu vuosina 2006 ja 2007. Vuonna 2007 vierailijoita on ollut yli 8 000. Hankkeella pyritään varmistamaan kartanon pysyvä avoinna olo, millä tarkoitetaan muun muassa

## Liite 3

interiöörimuseon ja kahvilan toimintaa sekä ryhmäopastuksia. Lisäksi kartanon puisto on avoin vierailijoille ympäri vuoden.

Tärkeä osa avoimena oloa ovat Brinkhallissa järjestettävät kulttuuri- ja muut tapahtumat. Kulttuuritoimintaa järjestetään yhteistyössä alueen kulttuuritoimijoiden kanssa. Myös omistajan itse tuottamia tapahtumia järjestetään. Toimintaa johtaa Brinkhallin toiminnanjohtaja. Toimintaolosuhteiden kehittyessä pyritään osallistumaan myös pohjoismaiseen ja Itämeren alueen kulttuuri- ja tiedeyhteistyöhön tarjoamalla erityisesti tiloja, tapahtumatuotanto-osaamista ja tutkimusaiheita ja rahoitusyhteyksiä tarjoamalla.

Tavoitteena on vuotuisen kävijämäärän nostaminen vähintään 20 000:een vuonna 2011.

#### 1.4. Kohderyhmät

Tieteen tekijät  
 Opetustoimi ja oppilaitokset  
 Musiikin, esittävän taiteen ja kuvataiteen ystävät ja tekijät  
 Yritykset ja yhteisöt  
 Turun kaupungin ja lähikuntien asukkaat  
 Kulttuuriperinnöstä kiinnostuneet  
 Matkailijat  
 Hovimäen ystävät

#### 1.5. Toimijat

Toiminnan peruslähtökohtana ovat pysyvät kumppanuudet eri taitteen- ja tieteenalojen toimijoiden kanssa. Brinkhall on varustettu ja varustetaan kulloisenkin toiminnan laajuuden edellyttämällä henkilökunnalla. Tällä hetkellä Brinkhallissa työskentelee täysipäiväinen toiminnanjohtaja ja osa-aikainen kiinteistönhoitaja sekä sesonkityövoimaa.

Tiedekäytössä säätiön pääyhteistyökumppaneita ovat alueen korkeakoulut, jotka järjestävät Brinkhallissa omia seminaarejaan ja kurssejaan. Toistaiseksi tilojen käyttö tällaisiin tapahtumiin on niiden heikon kunnon ja puutteellisen varustelutason vuoksi ollut vähäistä. Tästä huolimatta Brinkhallissa on järjestetty muun muassa kaksi pohjoismaista globalisaatioseminaaria ja Kashmirin rauhaa edistävä kansainvälinen seminaari.

Opetus- ja kasvatustoiminnassa Turun opetustoimen rooli on keskeinen. Brinkhall pyrkii osaksi Turun kulttuuripolkua ja kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 hankkeita. Turun opetustoimi ja Varsinais-Suomen ympäristökasvatusseura Haavi ry ovat olleet kiinnostuneita perustamaan ympäristökoulun Brinkhalliin, mutta suunnitelmasta on toistaiseksi luovuttu rahoituksen puutteesta johtuen. Kartano toimii eri oppilaitosten vierailu- ja projektikohteena, joista esimerkkeinä mainittakoon Turun yhteiskoulun Garderobi-hanke, Yrkehögskolan Sydvästin matkailukurssin projektit, Turun ammattikorkeakoulun rakennusentisöintiluokan korjaushankkeet ja Paraisten kalakoulun punamultakurssit yms.

Taideosiossa Brinkhallin keskeisimmät yhteistyökumppanit ovat Turun taideakatemia ja Turun taiteilijaseura, joiden kanssa yhteistyö on jo pitkällä. Yhteistyömuotojen vakiinnuttaminen edellyttää kartanon tapahtumaolosuhteiden kehittämistä tämän hankesuunnitelman mukaisesti.

Paitsi pysyville yhteistyökumppaneille, Brinkhall tarjoaa tilojaan yksittäisten taiteilijoiden, työryhmien ja muiden kulttuurin tuottajien sekä yritysten ja yksityishenkilöiden käyttöön. Kartano voi tukea tuoreita taiteen tekijäryhmiä ja yksilöitä tarjoamalla tilojaan näiden käyttöön edullisin ehdoin. Brinkhallin palveluiden ulkoistamista kokonaan tai osittain harkitaan toiminnan kehittyessä.

## 2. Lähtökohdat

### 2.1. Taustayhteisöt ja niiden toimielimet

Brinkhallin omistaa Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö. Säätiö on hankkinut kartanon omistukseensa kaupalla Turun kaupungilta vuonna 2001. Kartano siirtyi säätiön hallintaan syksyllä 2003. Hankinnan mahdollisti lahjoitus Suomen Ritarihuoneen hallinnoimalta von Bonsdorffin sukurahastolta (Anna och Signe von Bonsdorffs släktfond). Lahjakirjan ehtojen mukaisesti kartano ja siihen liittyvä lahjoitusvarallisuus muodostavat säätiön puitteissa Brinkhallin kartanon rahaston. Rahaston omaisuuden hoitoa ja varojen käyttöä ohjaa yhdessä säätiön hallituksen kanssa rahaston viisi-henkinen hoitokunta. Hoitokunnan jäsenistä kolme nimeää Suomen Ritarihuone ja kaksi Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö.

Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö perustettiin vuonna 1986 suojelemaan ja hoitamaan kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti arvokkaita kohteita ja esinekokoelmia. Säätiön perustajina vaikuttivat muiden muassa Suomen Kulttuurirahasto ja Svenska kulturfonden sekä kunta- ja maakuntajärjestöt. Myös muissa Euroopan maissa toimii vastaavia yksityisiä organisaatioita. Esikuvana säätiölle oli sen perustamisvaiheessa etenkin brittiläinen The National Trust.

Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön tehtävänä on vaalia kulttuuriperintöä hoitamalla huolellisesti omaisuutta, joka sille on uskottu siirrettäväksi tuleville polville. Säätiöllä on tällä hetkellä omistuksessaan kolme kulttuurihistoriallista rakennuskohdetta ja yksi maa-alue, laaja suomalaisen lasin kokoelma ja noin 40 teosta kattava kotimaisen modernin taiteen kokoelma. Kohteet ovat tulleet säätiölle lahjoituksina ja testamenttien kautta.

Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön toiminnasta vastaa hallitus, jolla on apunaan neljä kulttuuriperintöalan huippuosaajista koostuvaa toimikuntaa. Säätiöllä on palveluksessaan asiamies, joka vastaa säätiön yleishallinnosta ja lakiasioista Helsingin Unioninkadulla sijaitsevasta toimistosta käsin. Kullakin pääkohteella, Lammintalolla, Ylikartanolla ja Brinkhallilla on lisäksi omat vastuuhenkilönsä ja hoitokuntansa. Säätiön muu henkilöstö on kiinteistönhoidon ja korjausrakentamisen ammattilaisia.

Brinkhallissa säätiöllä on vuonna 2007 kokopäiväinen toiminnanjohtaja ja osa-aikainen kiinteistönhoitaja. Lisäksi kesäapuna on harjoittelijoita.

Brinkhallin toimintaa tukee Brinkhallin ystävät ry. Yhdistykseen kuuluu nelisenkymmentä jäsentä. Brinkhallin entiset omistajasuvut (von Bonsdorff, Aminoff, Sarlin, Ramberg) ovat hyvin edustettuina. Yhdistys järjestää kartanon alueella kartanon kehittämistä tukevaa toimintaa, esimerkiksi talkoita ja myyjäisiä.

### 2.2. Kartanon historia

”Brinkhallin kartano on entinen, 1500 –luvulla perustettu säteritila, jonka osti vuonna 1792 Turun Akatemian professori Gabriel Bonsdorff. Amatööriarkkitehtina tunnettu Bonsdorff uudisti kauttaaltaan kartanon rakennuskannan ja laati itse suunnitelmat kaksikerroksista päärakennusta ja sen pihassa olevia sivurakennuksia varten. Tiilestä muurattu päärakennuksen runko valmistui 1793 ja sen kiinteä sisustus lopullisesti vasta



## Liite 3

1810 –luvulla. Tyyllisesti rakennus liittyy valmistumisaikansa uusklassismiin, jonka varhaisin puhdaspiirteinen esimerkki se on maamme kartanoarkkitehtuurissa. Erityisesti tämä koskee ulkoasua, jolle on ominaista koristeellisten, julkisivuja jäsentävien aiheiden niukkuus ja matala, aumattu vesikatto. Huonetilojen jäsentely nojautuu osaksi vielä myöhäisbarokin traditioon mutta kiinteää sisustus mm. ovi- ja kattolistojen ja värityksen osalta toteutettiin uusklassismin tyyli vaatimusten mukaisesti. Tätä ilmentää myös uusklassismin ajan asumismiljöölle ominainen ns. pompejilainen huone antiikin aiheita esittävine seinämaalauksineen.

Rakennuksessa tehtiin 1927 laaja kunnostustyö, jonka suunnitteli arkkitehti Gunnar Wahlroos apunaan arkkitehdit Elli Ruuth ja Elsi Borg. Se kohdistui lähinnä interiööreihin ulkoasun jäädessä ennalleen lukuunottamatta länsipäätyyn lisättyä puolipyöreää verantaa.

Pihassa oleva läntinen siipirakennus, ns. kavaljeerisiipi, on rakennettu 1790 –luvun alussa puretun vanhemman asuinrakennuksen perustusten päälle. Sekä sen että vastapäätä sijaitsevan itäisen siipirakennuksen ulkoarkkitehtuuri noudattaa päärakennuksen uusklassillista muotokieltä. Pihan aksiaaliseen jäsentelyyn kuuluu lisäksi kaksi nykyisessä asussaan 1920 –luvun korjausten jäljiltä olevaa talousrakennusta.

Piha-alueen eteläpuolella on muodoltaan säännöllinen hyötypuutarha, joka esiintyy jo vuodelta 1780 olevassa asemapiirroksessa. Päärakennuksen länsipuolella oleva laaja englantilaistyylinen maisemapuisto järjestettiin Gabriel Bonsdorffin aikana kokonaan uudestaan. Puistoalueeseen liittyy päärakennuksen pohjoispuolella Bonsdorffin rakennuttaman suuren kiviavetan raunio.

Arkkitehtonisten seikkojen lisäksi perustuu Prinkkalan Kulttuurihistoriallinen arvo paljolti myös sen henkilöhistorialliseen taustaan ja tällöin erityisesti arkkitehti von Bonsdorffin aikaan täällä. Se kuuluu hyvin keskeisenä osana Turun ympäristössä sijainneisiin herraskartanoihin, joiden hoidossa sovellettiin ajan fysiokratistisia aatteita ja kokeiltiin Suomen Talousseuran piirissä tutkittuja ja suositteluja maanviljelyselinkeinon kehittämistä tarkoittaneita uutuuksia.” (lähde: VnP nro 5001/561/90)

Brinkhall oli vuodet 1967-2001 Turun kaupungin omistuksessa. Tuon ajan kartano oli pääosin tyhjiillään. Sivurakennuksia oli vuokrattu asumis- ja kesämökkikäyttöön. Ympäristön ja rakennusten kunnosta huolehtiminen oli puutteellista. Vuosina 1997 – 2002 Brinkhallissa kuvattiin TV2:n suosittu Hovimäki-sarja, minkä jälkeen kartano siirtyi Suomen Kulttuuriperinnön hallintaan heinäkuussa 2003.

### 2.3. Suoritetut toimet

Vuoden 2003 jälkeen säätio ja hanketta tukeva von Bonsdorffin sukurahasto ovat teettäneet useita tutkimuksia Brinkhallin historiasta ja ympäristöstä, mukaan luettuna arkeologiset kaivaukset.

Ympäristönhoitotöissä on keskitytty umpeen kasvaneiden maisemien ja puiston raivaamiseen. Puistometsässä on lisäksi toteutettu maisemahakkuita ja metsään on rakennettu promenadipolku. Puiston kehittämisestä on laadittu suunnitelma (maisema-arkkitehti Ranja Hautamäki). Talven 2007-2008 jälkeen perusraivaustyöt on suoritettu. Kartanon pihapiirejä on ylläpidetty kartanomaisena miljöönä.

Rakennusten kunnostamisessa on keskitytty kiireellisiin pelastustoimiin ja perusinfrastruktuurin parantamiseen. Keskeisimmät toimet ovat olleet:  
- välittömässä tuhoutumisvaarassa olleen merenrannan uimahuoneen entisöinti

## Liite 3

- leivintuvan katon, välipohjan ja alapohjan uusiminen sekä seinien halkeamien korjaus
- romahdusvaarassa olleen kavaljeerisiiven eteläseinän muurauksen uusiminen syvätyttömenetelmällä
- kavajeerisiiven salin palauttaminen alkuperäiseen asuunsa myöhemmin rakennettuja väliseiniä purkamalla
- päärakennuksen saattaminen vesikeskuslämmityksen piiriin
- kiinteistön liittäminen vesijohtoverkkoon ja päärakennuksen vesijohtojen sekä runkoviemärin uusiminen sekä WC:n käyttöönotto
- useiden sivurakennusten kattojen uusiminen ja kunnostaminen
- kahden työväenasuinrakennuksen punamultaus
- kunniapihan salaojituksen parantaminen
- järvenrannan saunan kunnostaminen käyttökuntoon
- Brinkhallin yhteyslaituri on kunnostettu

Tiloja on varusteltu toiminnan mahdollistamiseksi seuraavasti:

- Päärakennuksen keittiötä on varustettu jonkin verran nykyaikaisilla keittiölaitteistoilla kiinteää kalustoa muuttamatta.
- Päärakennus on varustettu tapahtumien edellyttämällä huonekaluilla.
- Kavaljeerisiipi on varustettu tapahtumatoiminnan edellyttämällä huonekaluilla ja esitysvälineistöllä.
- Konttorisiipeen on sisustettu ja varustettu kahvio
- Internet –yhteys on avattu

- Peruskorjausluonteisia töitä ja varustelutoimia on vuoden 2007 loppuun mennessä tehty yhteensä noin 400 000 euron edestä.

- Hankkeen rahoittajia ovat Suomen Kulttuuriperinnön Säätiön ja Brinkhallin rahaston lisäksi olleet seuraavat tahot:

- Anna och Signe von Bonsdorffs släktfond	118 000
- Opetusministeriö	110 000
- Museovirasto	23 000
- Otto A. Malms Donationsfond	20 000
- Lounais-Suomen ympäristökeskus	5 000
- Kiinteistösäätiö	4 000
- Martha och Albin Löfgrens Kulturfond	2 000
- Föreningen Konstsamfundet	2 000
- YHTEENSÄ	284 000 euroa

#### 2.4. Nykytila

##### *Rakennukset*

Kartanon kunniapihan rakennuksia käytetään nykyisellään alla esitetysti. Vain päärakennus on ympärivuotisessa käytössä. Tilat ovat entistämättömiä ja pääosin 1920-luvun asussa.

Päärakennus	
yläkerta	kävijäkohde, näyttelyt, konsertit
alakerta	kävijäkohde, juhla- ja kokoustilat
Konttorisiipi	kahvio, näyttelytilaa, pienimuotoiset kokoukset (ei keskuslämmitystä)
Kavaljeerisiipi	konsertti, kokous- ja seminaaritalat (ei keskuslämmitystä)
Pakarintupa	näyttelytilaa (ei keskuslämmitystä)

## Liite 3

Viljavarasto	kylmä varasto
Hovimäki-talli	kylmä varasto
Kunniapihan ulkopuolelle jäävät rakennukset ovat osittain käyttökelpoisia, mutta kunnostuksen tarpeessa.	
Uimahuone	näyttelytilaa; pienten kesäisten illanistujaisten pitopaikka; runko, ulkokuori sekä katto, ovet ja ikkunat entistetty 2003-2006, sisustus puuttuu
Merenrantahuvila	kiinteistönhoitajan vapaa-ajanasunto
Väentuvat (2 kpl)	vaatimatonta kesämajoitustilaa
Maakellarit (2 kpl)	käyttökelpoisia kellaritiloja
Suuli	suuri ulkovarastotila
Kaivo	koriste- ja kastelukäyttö
Puuceet (3 kpl)	kunnostettu käyttökelpoisiksi
Järvenrannan rakennukset	
Saunahuvila	pienimuotoisiin kokouksiin ja muihin illanistujaisiin, sauna pienille ryhmille
Asuinrakennus	välittömän korjauksen tarpeessa
Ampumamaja	entistetään talvi 2008
Paja	ei käytössä

*Toiminta*

Brinkhallin tiloja vuokrataan kokouksiin, seminaareihin, työpajoihin ja juhlisiin. Kahvio on avoinna kesäaikaan päivittäin. Ryhmille järjestetään opastuksia ympäri vuoden. Kartanolla järjestetään konsertteja ja muita kulttuuritapahtumia. Suurin tapahtuma on vuonna 2007 kolmannen kerran järjestetty, tiedettä ja taidetta yhdistävä nelipäiväinen Brinkhall soi –tapahtuma. Kesän 2007 aikana kartanolla pidettiin seitsemän taidenäyttelyä. Vuonna 2006 Brinkhallissa vieraili yli 5 000 henkilöä ja 2007 yli 8 000.

Brinkhall tekee yhteistyötä eri oppilaitosten ja niiden opiskelijoiden kanssa. Oppilaitoksista mainittakoon Teknillinen korkeakoulu, Åbo Akademi, Evtex-muotoiluinstituutti, Yrkehögskolan Sydväst, Turun ammattikorkeakoulu, Varsinais-Suomen maaseutuoppilaitos sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Brinkhallilla on kotisivut osoitteessa [www.kulttuuriperinto.fi](http://www.kulttuuriperinto.fi).

## 2.5. Toimintaympäristö

Brinkhall sijaitsee Turun Kaksikerran saarella. Kaksikertaan ja sen naapurisaariin Satavaan ja Hirvensaloon ollaan laatimassa yleiskaavaa, joka nostaisi saarten asukasluvua jopa 15 000 henkilöllä vuoteen 2020 mennessä. Brinkhallin lähiympäristö on säätiön omistaman 34 hehtaarin lisäksi jätetty kaavaluonnoksessa virkistysalueiksi. Suunnitelmien toteutuessa Brinkhallista muodostuu kulttuuri- ja kulttuuriperintökeidas muutoin melko tehokkaasti rakennetulle alueelle 17 kilometrin päässä Turun keskustasta (matka kevyelle liikenteelle lyhentyä 10 kilometriin, jos suunnitteilla oleva kevyen liikenteen silta toteutuu).

Brinkhall sijaitsee lähellä Harjattulan golf- ja kokouskeskusta, mikä on nähtävä lähinnä mahdollisuutena sekä asiakashankinnan että toimintojen kannalta. Harjattulasta käy

## Liite 3

säännöllisesti ryhmiä vierailulla Brinkhallissa, ja Harjattulasta on tullut tietoa lisämajoitus-kapasiteetin tarpeesta.

Brinkhall kilpailee huomiosta ja asiakkaista muiden Turun seudun kulttuuri- ja kokous-tilojen sekä matkailukohteiden kanssa. Suositun Hirvensalon taidekappelin ja Kaksikerran kirkon läheisyydestä on Brinkhallille konkreettista hyötyä yhdistettyinä kiertokäynteinä.

Brinkhall-hanke on nähtävä myös osana Turun kulttuurikenttää. Turku on voittanut itselleen vuoden 2011 Euroopan kulttuuripääkaupunkistatuksen. Hankkeen alueelliset tavoitteet antavat suuria mahdollisuuksia Brinkhallin kartanolle. Aktiivinen hankevalmistelutyö on käynnissä pääyhteistyökumppanien kanssa.

## 2.6. SWOT-analyysi

<p><b>Vahvuudet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- mielenkiintoinen historia</li> <li>- autenttisuus</li> <li>- ainutlaatuinen kulttuuri- ja luonnonmaiseman yhdistelmä, ympäristön monimuotoisuus (järvi ja meri)</li> <li>- suuri maa-alue, rauha</li> <li>- monipuoliset tilat, monipuolinen kulttuuri-tuotanto mahdollista</li> <li>- Turun läheisyys</li> <li>- hyvät liikenneyhteydet maitse ja meritse</li> <li>- runsaasti yhteistyökumppaneita</li> <li>- Harjattulan kurssi- ja golfkeskuksen läheisyys</li> <li>- Kaksikerran (hää- ja konsertti)kirkon läheisyys</li> <li>- turkulaisten suuri mielenkiinto paikkaa kohtaan</li> <li>- kansallinen tunnettuus mm. Hovimäki-sarjasta ja tulevasta Käsky-elokuvasta</li> <li>- velaton aloitus</li> </ul>	<p><b>Heikkoudet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- paljon investointitarpeita</li> <li>- investointien rahoitus avoinna</li> <li>- suojelukohde – pitkät toteutusajat</li> <li>- kaukana keskustasta</li> <li>- ei suuria tiloja</li> <li>- ei loistoa eikä luksusta</li> <li>- historiallisen esineistön puuttuminen</li> <li>- säätiömuoto asettaa rajoituksia riskinotolle</li> </ul>
<p><b>Mahdollisuudet</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- kaksikielisyys</li> <li>- mahdollisuus täydennysrakentamiseen</li> <li>- tilaan liittyvät suuret taloudelliset arvot</li> <li>- Turun kulttuuripääkaupunkistatus 2011</li> <li>- Kaksikerran – Hirvensalon alueen voimakas kehittyminen</li> <li>- Kulttuuriympäristö- ja kartanotietouden ja kiinnostuksen lisääntyminen</li> </ul>	<p><b>Uhat</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- kulttuurialan pienet rahavirrat</li> <li>- kilpailu kokous- ja kulttuuritilatarjonnassa</li> <li>- meren ja järven tilan heikkeneminen</li> <li>- rakennus- ja esteettömyysmääräykset</li> </ul>

## 3. Rakennusten käyttö, perusparannukset ja entistäminen

Rakennusten uudet käyttötarkoitukset ja vaadittavat kunnostustoimet ilmenevät arkkitehti Pekka Vapaavuoren laatimasta hankesuunnitelmasta.



#### 4. Alueiden käyttö

Brinkhallin tilaan kuuluu 34 hehtaaria maata, joka pitää sisällään metsää, peltoa, niittyä, englantilaisen puiston, hyötypuutarhan, pienen ranskalaisen puutarhan ja rakennusten pihapiirejä.

##### 4.1. Kartanon pihapiiri

Kartanon pihapiiriä kehitetään lisäämällä istutuksia. Etenkin päärakennuksen pohjoispuolinen pieni ranskalainen muotopuutarha kaipaa kunnostusta. Niin ikään kartanon päärakennuksen pohjoispuolella sijaitsevan suuren kivenavetan rauniot on mahdollista kunnostaa ulkoilmatapahtumien pitopaikaksi.

##### 4.2. Englantilainen puisto

Historiallisen maisemapuiston kunnostustyöt aloitettiin välittömästi kartanon siirryttyä säätiön hallintaan. Puistoa kehitetään edelleen vähittäisin hoitotoimin ympäri vuoden avoimena olevana puistona maisema-arkkitehti Ranja Hautamäen laatiman suunnitelman mukaisesti. Puiston käyttöä pyritään ohjaamaan siten, että sen herkimät osat eivät yllirasitu.

##### 4.3. Puistometsät

Puistometsässä harvennustöitä jatketaan ja alueelle rakennetaan lisää promenadi- ja luontopolkuja hyödyntäen osin olemassa olevia vanhoja reittejä. Osa metsistä varataan aarnialueiksi. Luonto-opastusta kehitetään.

##### 4.4. Hyötypuutarha

Hyötypuutarhan kehittämiseksi on aloitettu luumupuuistutukset, joilla palautetaan maan elinvoimaisuutta pitkään jatkuneen omenanviljelyn jäljiltä. Tutkitaan mahdollisuutta perustaa Brinkhallin hyötypuutarhaosuuskunta ja perinteisten hedelmäpuulajikkeiden geenipankki.

##### 4.5. Merenranta-alueet

Vapaavuoren suunnitelman mukaan

##### 4.6. Järvenranta-alueet

Vapaavuoren suunnitelman mukaan

##### 4.7. Toiminnallinen lisärakentaminen

Vapaavuoren suunnitelman mukaan

##### 4.8. Alueen taloudellisten arvojen varmistaminen kaavoituksessa

Vapaavuoren suunnitelman mukaan

#### 5. Rakennusten kunnostaminen ja talotekniikan rakentaminen

Vapaavuoren suunnitelman mukaan

#### 6. Toiminta

##### 6.1. Yleistä

Hanke jaetaan kahteen viiden vuoden jaksoon, joista ensimmäinen jakso kattaa vuodet 2007-2011 ja toinen jakso 2012—2016.

*Vuodet 2008—2011*

Edellisten vuosien yhteistyöperusta laajenee ja yhteistyö tiivistyy.



#### Vuosi 2008

- Yhteistyöhanke Turun taideakatemia kanssa pääsee vauhtiin
- Yhteistyö Turku 2011 -säätöön kanssa alkaa
- Yhteistyö alueen muiden kartanoiden kanssa: Saaren kartano, Nuhjalan kartano, Halikon suunnan kartanot
- Yhteistyö Turun kirjastotoimen kanssa - Kartanokirjanäyttely
- Turun taiteilijaseura laajentaa näyttelytoimintaansa Brinkhallissa ja aloittaa työpajatoiminnan
- Auranmaan taiteilijaseura järjestää taidelajeja ja kursseja
- Suomen vuoden 2003 taiteilijan näyttely ja/tai yksityisten kuvataiteilijoiden ja taiteilijaseurojen näyttelyitä

#### Vuosi 2009

- Yhteistyöhanke Turun Taideakatemia kanssa jatkuu
- Suomen sota 200 vuotta –tilaisuuksia
- Turun taiteilijaseuran toiminta jatkuu ja laajenee
- Häätilaisuudet varaavat kaikki lauantai-iltapäivät

#### Vuosi 2010

- Valmistaudutaan kaikin tavoin kulttuurikaupunkivuoden 2011 tapahtumiin.

#### Vuosi 2011

- Kartano tärkeä Turku 2011-kulttuuripääkaupunkivuoden tapahtumapaikka.

#### Vuodet 2012—2016

- Turku 2011 -hankkeet jatkuvat.
- Asutus Brinkhallin ympärillä tiivistyy. Brinkhallin merkitys paikallisena virkistysalueena ja kulttuurikeskuksena kasvaa.
- Taiteilija- ja tutkijaresidenssit

### 6.2. Määrälliset ja laadulliset tavoitteet

#### *Määrälliset tavoitteet*

Kävijämäärä nousee vuosina 2007—2011 noin 3 000 lisäasiakkaan vauhdilla asteittain 20 000:een. Sen jälkeen määrällisen kasvun voi ennustaa hidastuvan ja päättyvän.

Liikevaihdon kasvu vuoteen 2011 asti on noin 30 % vuodessa. Vuosien 2011—2016 liikevaihdon kasvu jatkuu kävijämäärän kasvua nopeampana, jos majoitustoiminnan osuus lisääntyy.

Kehitys on riippuvainen rakennusten kunnostusten ja uudisrakentamisen aikatauluista. Uusien majoitustilojen mahdollinen liikevaihto nostaa myyntiä merkittävästi.

Turun kaupungin suunnitelmat Satavan ja Kaksikerran saarten rakentamiseksi antavat Brinkhallin kartanolle uuden profiilin saarelaisten omana puistona, mikä lisää ensi vuosikymmenellä kävijämääriä huomattavasti.

#### *Laadulliset tavoitteet*

Brinkhallin kartano tarjoaa laadukkaita tieteellisiä ja taiteellisia elämyksiä sekä palveluja vierailijoilleen. Olosuhteet, palvelut ja ohjelmatarjonta hiotaan kartanolta yleisesti odotettavaa korkeaa tasoa vastaaviksi.

### 6.3. Henkilöstö

#### Vuosi 2007

Toiminnanjohtaja ja kiinteistönhoitaja, jonka panos kasvaa toiminnan kehittyessä ja lisääntyessä. Lisäksi 1—2 sesonkiapulaista.

#### Vuosi 2008

Edellisten lisäksi toiminnan toteuttajiksi 2—4 henkilöä.

#### Vuosi 2009

Kahvilan toiminta ulkoistetaan, mikäli uudet kahviotilat ovat valmistuneet. Säätiön henkilöstöä ovat toiminnanjohtaja, kiinteistönhoitaja, ympärivuotisesti 1—2 apuhenkilöä sekä lisäksi 1—2 henkilöä kesäajan.

#### Vuosi 2010

Ympärivuotisen toiminnan linjat samat kuin edellisenä vuotena. Sesonkiajan lisäapu 2—3 henkilöä.

#### Vuosi 2011

Turun kulttuuripääkaupunkivuosi. Ympärivuotiseen toimintaan lisää 1—2 henkilöä, kesäajaksi 3—4 henkilöä.

Pyritään saamaan mahdollisimman monta harjoittelijaa kaupungin korkeakouluista ja ammattikorkeakouluista.

### 6.4. Painopistealueet

#### Tiede

- seminaarit ja symposiumit
- kurssit ja residenssitoiminta
- yleisöluennot
- Brinkhall tutkimuskohteena

#### Opetustoimi ja oppilaitosyhteistyö

- kulttuuriperintö- ja ympäristökasvatus
- Turun koululaisten kulttuuripolku-kohde
- vierailukohde
- projektikohde

#### Musiikki, esittävä taide ja kuvataide

- taidenäyttelyt
- konsertit
- tanssi-, teatteri-, elokuva- ja sirkusesitykset
- kurssit, tapaamiset ja leirit
- residenssitoiminta

#### Yritykset ja yhteisöt (Brinkhall tilantarjoaja, catering yhteistyökumppanien kautta)

- asiantuntijaluennot
- kokoukset
- seminaarit
- virkistyspäivät
- asiakastilaisuudet
- muut tapahtumat

## Liite 3

## Kulttuuriperintö

- rakennusperintöpäivät
- asiantuntijaopastukset

## Maisema, luonto ja ympäristö

- ympäristönhoitopäivät
- hedelmäpuutarha

## Matkailu

- yleisopastukset ryhmille
- dramatisoidut opastukset
- interiöörimuseo ja von Bonsdorff –museo
- kiertokäynnit (mm. Hirvensalon taidekappeli–Kaksikerran kko–Brinkhall)

## Turun kaupungin ja lähikuntien asukkaat

- häät
- sukukokoukset
- muut yksityisjuhlat
- kahviopalvelut
- kartanon puistot ja rannat
- luontopolut

## 6.5. Yhteistyökumppanit

## Tiede

- Åbo Akademi
- Turun yliopisto
- Turun Kauppakorkeakoulu
- Maakuntamuseo

## Taide / kulttuuri

- Turun taideakatemia
- Turun taiteilijaseura
- Turun kaupungin kulttuuritoimi
- Turun kaupungin kirjastotoimi
- Läntinen tanssin aluekeskus
- Auranmaan taiteilijaseura
- Turun työväenopisto, Luova paja

## Oppilaitosyhteistyö

- Turun ammattikorkeakoulu (rakennusentisöinti, taideakatemia)
- Yrkeshögskolan Sydväst
- Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Paasikivi-opisto
- EVTEK-muotoiluinstituutti
- Finlands fiskeri- och miljöinstitut

## Matkailu

- Turku Touring
- Alueen kartanot
- Interreg –hanke Scandinavian islands
- Ryhmämatkajärjestäjät
- Veneyrittäjät
- Hirvensalon-Kaksikerran kotiseutuyhdistys

## Liite 4

MUSEOVIRASTO / MUSEIVERKET

LAUSUNTO  
5.4.2006DNRO  
19/600/2006

LITE 3

Suomen kulttuuriperinnön säätiö  
Unioninkatu 22  
00130 Helsinki

WITE / REFERENS Lausuntopyyntöne 9.3.2006

ASIA / ÄRENDE TURKU, BRINKHALLIN KÄRTANON PUISTON KUNNOSTUSSUUNNITELMA

Brinkhallin kartanon puisto on merkittävimpiä historiallisia puistoja Suomessa, mistä syystä myös suojelupäätöksessä on määritelty puiston hoidon tavoitteet. Puistomaiseman kokonaisuuden kannalta on tärkeää toteuttaa suunnitelmassa esitetty maiseman avaus, jolla puistolle luodaan yhteys mereen sekä Kaksikerranjärveen. Puiston yleisvaikutelman parantamiseksi keskeisiä toimia ovat puustoon kohdistuvat hoitotoimet, poisto, uusiminen ja hoitoleikkaukset, jotka voidaan tehdä suunnitelmaan sisältyvän huolellisen puuston kuntoluokituksen ja maisemallisen merkityksen arvioinnin perusteella. Puiston rakenteiden korjaamisella, puistoa rajaavien kiviaitojen, kiviportaiden ja penkkien kohentamisella samoin kuin puistokäytävien ja metsäpolkujen kunnostamisella ja navetan kiviraunion raivaamisella tulee olemaan suuri merkitys historiallisen puiston arvon palauttamisessa.

Arkkiatri Gabriel Bonsdorffin aikana luodun englantilaisen vapaamuotoisen puiston tärkeä elementti on puiston avoimessa osassa oleva puistolammikko. Lammikko vaatii kunnostusta ja tavoitteena on pidettävä siinä olleen keinotekoisien saaren palauttamista. Museovirasto katsoo, että Hovimäki-sarjan lavasteisiin kuuluva huvimaja poistetaan mahdollisimman pian. Rakennelma on tyyppiltään puiston syntyajankohtaa ajatellen ehdottoman vieras.


Hedelmätarhaa voidaan käsitellä itsenäisenä, maisemapuistosta erillisenä alueena ja siihen kohdistettavat toimet käynnistää omalla aikataulullaan.

Maisema-arkkitehti Ranja Hautamäen tekemä Brinkhallin kartanon puiston hoito- ja kunnostussuunnitelma antaa erinomaisen lähtökohdan puiston vaiheittaiselle kunnostamiselle ja sen maisemallisten arvojen korostamiselle, joten Museovirastolla ei ole huomauttamista suunnitelmaan.

Osastonjohtaja

  
Maire Mattinen

Erikoistutkija

  
Irma Lounatuori

ITL/Asw

RAKENNUSHISTORIAN OSASTO KULTTUURITALO, STURENKATU 4, PL 168, 00511 HELSINKI  
BYGGNADHISTORISKA AVDELNINGEN KULTURHUSET, STUREGATAN 4, PB 168, 00511 HELSINGFORS, PUH / TEL (09) 40 501, FAX (09) 4050 9420